

EGYETÉRTÉS

Előfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 2 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő
Dr. PAP ZOLTÁN

Szépirodalmi főmunkatárs

EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Elővárosi utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 709.

A szó és a valóság.

Budapest, október 19.

Soha szebb szavakkal sivar valóságot nem takartak el, mint a hogy tegnap Apponyi Albert takarta el beszámolóival a magyar politikai helyzetet. Senkit sem fog ez meglepni; hiszen mindenki tudja, hogy Apponyi csak egyféle képen tud beszélni, szépen; s hogy a magyar politikai helyzetet csak a sivar jelző karakterizálhatja hűségesen. De az is bizonyos, hogy a világ legbübbajosabb hangja sem képes elfeledtetni a valóságot. Hiába fogna kezét Wagner és Bizet, hogy egy ember éhségét csillapítsa; egy falat kenyér többet jelent az ő számára, mint a világ legcsodálatosabb muzsikája. Sőt Apponyi maga is, aki pedig nagy zenekedelő, sem engedi magát teljesen elbódítani a saját hangjától.

Lám, felsorolja a jászberényiek előtt, hogy mi mindent tett a felekezeti béke érdekében s aztán ő maga állapítja meg, hogy a békétlenségnek itt-ott jelei mutatkoznak. Ez jellemzi körülbelül az egész helyzetet. Törvényeket gyártanak, de nem olyanokat, melyekre a nemzetnek szüksége van; politikát csinálnak, mely a nemzet helyeslésével nem találkozik s olyan jövőt füstének eléje, mely az országot megriasztja.

Apponyi jóhiszeműségében senkisémet kétkelhetnek. Ő a legjobb és legzen-

tebb meggyőződésével vezette az ország közoktatásügyi politikáját; törvényt törvényre faragott, hogy az egységes nemzeti állam minél szélesebb alapokat kapjon — a valóság pedig az, hogy törvényeinek semmiféle hatásuk nincsen és maguk a nemzetiségi képviselők megvallják négyesem között, hogy Apponyitól éppenséggel nem kell félteniök a nemzetiségi iskolákat és a nemzetiségi kulturájukat. A legjobb és legszentebb meggyőződésével vezette az ország választáspolitikáját és vezércsillagként ragyogott előtte az a gondolat, hogy a menynek békéjét teremtsen meg a felekezetek között — a valóság pedig az, hogy felekezeti harcz küszöbén állunk, e harcz moraja már hallható és mindenki Apponyit vádolja a felekezeti villongás föltámasztásával.

Jászberény képviselője az önérték hangján hirdette, hogy a kormány teljesítette a koronával szemben magára vállalt föladatát. Hát ez igaz, csak hogy nem értjük, mi van ebben az eldicsekedni való? Nemcsak azért nem lehet ezzel eldicsekedni, mert általában ígéretet beváltani éppenséggel nem erény, de azért sem lehet ebben az esetben vele kérkedni, mert a kormány kissé tulbuzgó volt a föladatak teljesítésében. Megható naivitással sorolja föl Apponyi, melyek voltak ezek a föladatak: ujoncz és költségvetés, költségvetés és ujoncz.

Hatvanhét óta nem volt rá példa, hogy ujonczot és költségvetést olyan könnyedén szolgáltatott volna ki Magyarország, mint az utolsó esztendőben. A most uralkodó többségnek mindig az volt a fölfogása, hogy a pénz- és veradó nem szalmaszál, melyet teketória nélkül föl lehet fricskázni; s most még sem respektálja tulságosan ezt a fölfogást.

Apponyi teljesen beleilleszkedik ebbe a fölfogásba, mikor a kvóta fölemeléséről kimutatja, hogy az nem is nagy teher az ország vállán. Nem hiába érte mindig Apponyit a vád, hogy nincs tulságos nagy érzéke a realitásokról; tegnap is egész külön matematikát alkalmazott annak kimutatására, hogy a közös költségek alig növekedtek s azzal a pár millióval igazán nem érdemes törődni. Még ha így is lenne (de nem így van, mert a közös költségek tetemesen növekedtek), még akkor sem találhat mentséget Apponyi arra a kifogásra, hogy „rendes” közös költségek megszavazása most sem szüntette meg a közös ügyekben fönnálló sérelmeket. Ezeknek a sérelmeknek semmi közük sincsen azokhoz a nagy, vitás kérdésekhez, amelyek a paktum értelmében függőben vannak. Ezekről számtalanszor bebizonyította a mostani többség a hatvanhetes kormányok idejében, hogy csak azért izgatják és bosszantják a nemzetet, mert gerinczelen

Don Juan szökése.

Írta: Hevesi József.

(Utánnyomás tílos.)

I.

A berlini sajtókongresszuson nagyon összeharátkoztam egy milánói nagy ujság szerkesztőjével. A véletlen asztalszomszédokká tett meg bennünket a berlini sajtó fényes bankettjén, a Zoologischer Gartenben és mikor a Brauneberger Auslese után (Crescenz: Conrad Frhr. v. Dusemond) a frakkos ganiméd talpas zöld poharunkba Liebfraumilch Auslese-vel kedveskedett, az én taliánom már folyvást generale Kossuthról szavalt, meg Türr tábornokról, Figyelmissy ezredesről és a nagy Ragockyról. Én sem maradtam adósa és sűrűn emlegettem Garibaldit meg Cavourt, Maniut és Verdit. mig aztán lassacskán eljutottam az összes Caesarokon keresztül Rhea Sylviáig és a Romulust és Remust szoptató lupáig.

Én dicsértem az ő gyönyörű magyar kiejtését (Ragocky!) ő meg a lateráni szentségre esküdzött, hogy Dusen kívül nincs és nem is volt talián ember, akinek ajkairól valaha szebben zengett volna Dante nyelve, mint az enyémről. És miután még egyetértettünk abban is, hogy a legutolsó náció az osztrák: igen szoros, szinte fojtogató barátságot kezdünk érezni egymás iránt.

Luigi megígérte, hogy török-szakad, de ő a legrövidebb idő alatt megnézi Budapestet, la bellissima città del mondo, és ha már nem hozhatja el a firenzei Uffiziból a Tribuna kincseit: a szatirt, a birkózókat, Raffaello II. Gyuláját.

Tizián Vénuszát és az itt felhalmozott többi világcsodákat, ha már nem áll módjában Milanóból a S. Maria delle Grazie kolostor refektoriumából Magyarországra hozni Leonardo da Vinci utolsó vacsoráját — elhozza egész Olaszország rokonérzését, testvéri szeretetét, lelkesedését Magyarországra iránt.

Én természetesen siettem kijelenteni, hogy Magyarországon nagyobb kincsnek tekintik az eleven Olaszország szimpátiáit, mint a holt művészet legbecsesebb alkotásait.

Mikor aztán a banket végére jutottunk és a jó bajor sörök vonultak föl az asztalra (a lomha sörre bízták, hogy a pezsgők és borok égi szárnyalására béköt rakjanak) signore Luigi kissé különös hangon, melyet renegóvé tett az aggodalom, kérdezte tőlem:

— Hát csakugyan olyan szépek azok a magyar asszonyok?

— Még szebbek! — mondtam. — Veszedelmes szépek. És ha ön, carissimo mio, a capitoliumi Vénuszt hozná el nekünk a budapesti Nemzeti Múzeum részére, mi cserébe megtölthetnők az Önök összes muzeumait a leggyönyörűbb Vénuszokkal.

Signor Luigi erre nagyot sóhajtott és fenéig üritette a sörös poharat.

— Akkor hát meg kell gondolnom azt a budapesti utat . . .

— Miért? — kérdeztem csodálkozva.

Az én barátom — gyönyörű szép barna férfiú, koromfekete bajusszal és lobogóan villogó fekete szemekkel — megpödrölte a bajuszt és inkább bosszankodva, mint dicsekedve mondá: — Hát csak azért, mert nekem végzetem az asszony!

— A végzete?

— Igen. A szívem nagyon lobbanékony. Egy igazi don Juan veszett el bennem. Mintha csak az én lobogó véremről írta volna a költő, hogy:

Perduto é tutto il tempo,
Che in amar non si spende.

Elveszettnek kell tekinteni minden percet, amelyet nem a szerelemnek szenteltünk. És ha nekem nem volna elegendő erőm, hogy a női mosolynak ellentálljak . . . Eh, de hagyjuk, maga még dicsekedő szószátyárnak talál nézni . . . Pedig istenemre mondom, életem veszedelme az asszony!

— A bátor ember szembenéz a veszedelemmel — szoltam nevetve — azért hát csak jöjjön el minél előbb Magyarországra és ne féltsen az életét, kedves barátom. Ami sebet az Éppen a barcarolét játszotta a zenekar majd a másiknak bársonysima pillantása.

Éppen a barcarolét játszotta a zenekar Hoffmann meséiből . . .

Signor Luigi dudolni kezdte a régi velenzei dalt, aztán fölemelte a karcsu sörös poharat:

— Evviva la donna ungherese!

Ezt már egy magyar ujságíró feleségének mondta, aki udvariasan kocczintott a fess olasz szerkesztővel.

II.

Másnap a birodalmi gyűlés palotájában, ahol a kongresszus az ülést tartotta, hiába kerestem az én Luigi barátomat. Nem találtam. Az olasz kollégák sem tudtak róla semmit.

miniszterek veszik körül a koronát, ha a királyt bátor férfiak fölvilágosítanák, a nemzeti aspirációk útja nyomban szabadabb lenne. Hát most ilyen férfiak ülnek az uralkodó mellett; miért törik össze mégis annak a tisztnek a pályáját, ki a Kossuth-nótát meri énekelni? miért tüntetik el a nemzetiszinü zászlót, ha fölavatnak egy magyar pénzen is épült hajót? miért nem érvényesül a magyar érdek a kvóta arányában a hadseregben? s egyszóval miért maradt minden a régiben?

Boszniát és Hercegovinát anektálják; erre azt mondja Apponyi, hogy a kormány keresni fogja majd a módját, hogy a magyar birodalom jogai itt érvényesülhessenek. „Keresni fogja!” „Majd!” Hát ezt keresni kell? Nem nyilvánvaló ez a jog? És a mikor a kormány az anektálásba beleegyezett, nem azzal a kikötéssel adta oda a beleegyezését, hogy a két tartomány csak szent István birodalmához csatolható vissza? Apponyinak majdnem mindegyik állítása után lehetne ilyen kérdéseket odatűzni: annyira nem látszik törődni a tényekkel és a valóságokkal. De hát Apponyi: Apponyi. A sok virág, melyet lábai elé szórtak, a sok szende szűz, ki rámosolygott, a tüzes éljen, mely feléje ömölt, a dus babér, melyet magas homlokára fontak — kötelez. Kötelez arra, hogy hasonló jókkal fizessen; s ő fizetett is néhány mázsa optimizmussal.

Budapest, október 19.

Miniszterek a pártkörökben. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt Erzsébet-köruti körhelyiségében az est folyamán nagy élénkség volt. Felhatogott a pártkörbe Kossuth Ferencz kereskedelmiügyi miniszter is és a kör nagy társalgótermében hosszabb ideig elbeszélgetett a jelenvolt képviselőkkel és a párt kültagjaival.

Az alkotmánypártkörben nagyszámmal voltak jelen a párt tagjai. Fent volt a párt vezére, gróf An-

Mint hogy a napirenden levő tárgy nem érdekelt, sétára indultam a brandenburgi kapun át „Lindenlang”, mint a berliniek mondani szokták. Nagyon érdekelt e hirtelen megnőtt városnak, melyet valaki találon nevezett el „Parvuenopolis”-nak, utcái élete, rengeteg forgalma, világvárosi jellege. Különösen érdekelték az emberek itt. „Unter den Linden”, az ugynevezett előkelő világ, a Lindengigerlik. És minthogy utam éppen Luigi szállója előtt vezetett el, betekintettem, nem találom-e otthon?

A portás fölvilágosított, hogy a szerkesztő ur utazni készül. Jelenleg nincs a szállóban, de a podgyászát már lehozták.

A hirtelen elutazásnak valami fontos oka kellett hogy legyen. Hiszen hol vagyunk még a kongresszus végétől? És tegnap este még egyetlen szóval sem árulta el utazási szándékát.

Itt valaminek történnie kellett!

Azon töprenkedtem, hogy mi lehet az, ami signore Luigit Berlinből elkergette és lassu lépésekkel tartottam szállásom felé. A portás egy kis czédulát adott át. Luigitól volt. Arról értesít pár kusza sorban, hogy a közel levő Café Centralban várakozik reám.

Siettem a jelzett kávéházba. Az én olasz barátom csakugyan ott várt egy halom újság között.

— Mi történt? — kérdezém meleg kézzel után. — Ön utazik?

— Honnan tudja?

— Ott voltam a szállójában.

— Én meg önt kerestem. Igen. Elutazom. Mert nem állom ki tovább.

— Beteg?

drácssy Gyula, valamint Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, gróf Hadik János államtitkár, gróf Zichy Tivadar, a delegáció elnöke, Nagy Ferencz, a párt másodelnöke és többen a párt tagjai közül.

A birói függetlenség.

Budapest, október 19.

Ebben a kifejezésben, hogy „független bíró” pleonazmus van, annyira benne gyökerezik a köztudatban az, hogy a bíró nem is lehet más, csak független. Valaki, aki minden befolyástól, megfélemlítéstől, kedvezéstől ment, nem ismer más tekintetet, mint az igazságot és szigorú pontossággal úgy ítél, ahogy ezt lelkiismerete és az állami törvények parancsolják. A bíró ilyennek ismeri, ilyennek követeli a közvélemény s ezért széles körökben fájó disszonanciát kelt az a fájó, keserűségtől itatott panasz, mely tegnap egy legmagyarabb rangú bíró ajkáról hangzott el az Országos Birói és Ügyészi Egyesület közgyűlésén. A magyar bíró nem független — mondotta Grecsák Károly — mert a birói előléptetés mai, a kormánytól függő berendezése mellett nem is lehet. A birói függetlenség elengedhetetlen kelléke az automatikus előléptetés és olyan anyagi helyzet, mely a legíőbb társadalmi javak letéteményeseit megóvjá a legnyomasztóbb mindennapi gondoktól. Magyarországon ellenben minden egyes bíró karrierje a felettes hatóságtól és a kormánytól függ. Az anyagi helyzete pedig nem olyan nyugodalmas, hogy minden hullámcsapástól mentes, biztos helyről nézhetné a zajló élet kavargását.

Mindezt eddig is tudtuk, sokszor irtuk és vallottuk; az ismert tény azonban újabb, élesebb és ijesztőbb reliefet kap azzal, hogy magasrangú bíró szava vet rá világító reflexet. Pontosabban beállítva a helyzetet így látjuk: A magyar birói kar tulnyomó többsége hivatása magaslatán áll, lelkiismeret-

retességben és függetlenségben nem enged semmi kívánni valót. De abban, hogy ilyen legyen, nem az állam jóakarata, vagy intézményes biztosítékok segítik a magyar bírót. Sőt éppen ellenkezőleg, a magyar bíró intézményes biztosítékok hiányában s az összes ránehezedő ellenséges viszonyok dacára őrzi meg függetlenségét, a jó és lelkiismeretes bíró dekórumát. A magyar bíró küzd a folytonosan fokozódó munkatöbblettel ellen, kis fizetéséből mindenről lemondó askéta életet él. Ha akadna kormány, amelyik befolyásolni akarná, kinevezési ígérettel, hivatalvizsgáló szakaturákkal, ennek is módját ejthetné. S a magyar birói kar magas kvalitásait mutatja, hogy mindezek dacára meg tudott maradni azon a nivón, mely az egész ország bizalmát és tiszteletét megszerezte számára.

De szabad-e, lehet-e olyan fontos érték a köznek, mint a bíróság függetlensége, annyira ingatlan és változékony alapra fektetni, mint arra a reménységre, hogy egy egész nagy kaszt minden újabb regrutája az egyéni tisztesség, becsület és igazságszeretet valóságos kifejeződéséből rekvirálódjék? Ebből a látószögéből kell nézni és értékelni Grecsák fölajdulását. Mert ha csak egyetlen egy bíró akad, aki elmerül az egymás hátra torlódó érdekek áradatában, ha csak egyetlen egy bíró akad, aki a maga személyes előnyeért, magasabb fizetési osztályért, vagy egyéb haszonért nem a szigorú és meztelen igazságot tekint, már akkora csorba esett a birói tekintélyen s a független bíróságban rejő alkotmánygarancián, hogy ezer bíró önfeláldozó kötelességtudása alig tudja helyrehozni.

A Birók és Ügyészek Országos Egyesületének azért szimpatikus minden lépése, mert minden javulás, ami a birói kar szociális, vagy szolgálati viszonyait megjavítja, uzsorakamattal szolgálja az egyetemes közérdeket.

— Ez egy mentoni ismeretség, — mondá az én olaszom. Most olvassa ezt!

Ismét egy kis levélkét nyújtott át. És én olvastam:

Muczikám!

Hát itt vagy Berlinben. Ugy örülök neki. Én, mint tudod, Berlinben lakom és a Dorotheen-Strasseban van egy kis olasz trattoriánk. Ugy-e felkeresel? Majd visszavarázsoljuk azt az édes multat, melyről én annyit álmodtam. Mikor te a kis varróleányt minden estefelé megvártad a Cavour-téren és aztán...

Stb. stb.

Signore Luigi most harmadik levelet nyújtott át.

Francia nyelven volt írva:

Mon dieux!

Tudod-e, ki vagyok? Én az Éden-színház tündére voltam Milánóban. Legalább te mindig annak neveztél. Mademoiselle Hardi. Ugy-e még emlékezel reám. Most itt vendégszerepelek a Chat noir-ban. Tu sais, quel béguin j'oi pour toi és alig várom, hogy össze-vissza csókoljalak. Csak siess, siess minél előbb a te

Noisette-dhez.

Nevetve adtam vissza az én olaszomnak ezt a levelet is.

— Igazán irigylem magát, signor Luigi — mondtam.

— De hiszen ez maga a pokol! Nézze ezt a sürgönyt! Ebben egy velencei gyárosné sürgöti, hogy a szállóban fölkeressem. Éppen most jön Stockholmból. Ez meg itt egy bécsi asszony értesítése, hogy ma délután érkezik meg Drezdából, mert megtudta, hogy én is itt vagyok,

— Dehogy! De utolért itt az én végzetem.

— Non capisco!

— Subito. Utolért a végzetem: az asszony.

— Kedves neje?

— Óh, hiszen én nőlen vagyok! Senti!

Ugy-e már megmondtam magának az este, hogy hogy az én végzetem az asszony. Lesújtott itt rám is, Berlinben. Ugy annyira, hogy nincs itt többé maradásom. Szöknöm kell innen. Szöknöm csufosan, mert nem állom ki tovább.

A zsebébe nyult és egy csomó levelet tett az asztalra.

— Látja itt ezeket a leveleket, sürgönyöket? Ezek üldöznek el innen engemet. Olvassa csak!

Átadott egy halványlilaszínű levelet.

— Olvassa!

És én olvastam:

Caro Luigi!

Meg lesz lepetve, tudom, ha e sorokat elolvassa, amint hogy én is meg voltam lepve, mikor a kongresszus tagjainak névsorában a maga nevére akadtam. És egyszerre kigyúladt a lelkemben ezer édes emlékek a gyönyörűsége. Mikor magával tavaly a szép Rivierán annyi boldogságnak téptük az illatos virágát. Ugy-e maga nem is gondolt reá, hogy én Berlinben lakom? Már rég elfelejtette, ugy-e? Maga hálátlan.

De most megcsiptem. És kérem, telefonozzon nekem 2067. szám alatt, hogy mikor keres föl. Férfiem, aki egész nap a bíróságnál van, bizonyára nagyon fogja sajnálni, hogy önt itthon nem üdvözölheti.

Öszinte örömmel várja

Emmi.

Apponyi beszámolója.

— Jászberény ünnepe. —

Budapest, október 19.

A szokásos ünnepek között vonult be tegnap gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásiügyi miniszter Jászberény városába, hogy választói előtt beszámoljon az elmúlt két esztendő munkásságáról.

Kisérétében leutaztak: Tóth János kultuszminisztériumi és Décsy Zoltán pénzügyminisztériumi államtitkár, Saághy Gyula, a függetlenségi párt alelnöke, Glatz Antal és Kállay Ubul főispánok, Papp Elek, dr. Földes Béla, Bernáth Béla, Hódy Gyula, Egry Béla, Okolicsányi László, Muzsa Gyula, Nagy Emil, Visontai Soma, Török Kálmán, Lévy Mihály, Világhy Gyula, Hellebronth Géza, Szentiványi Gábor, báró Sennyey Miklós, Hebrón József, Botzenhardt János, Horváth Gyula, Ságh Manó, Kállay Tamás és Béla Henrik képviselők, továbbá Abrányi Kornél miniszteri tanácsos, a sajtóiroda főnöke, Biró Pál és mások.

A bevonulás.

Hatvanban jelent meg a jászberényiek első 25 tagból álló küldöttsége gróf Apponyi Albert üdvözlésére és nevében Muhoray Titusz ügyvéd köszöntötte és üdvözölte Apponyit, aki válaszában kiemelte, hogy azok a képesek, amelyek őt a jászberényi kerülethez fűzik, a hosszú idő óta folyton csak erősödtek és örül, valahányszor kerületének polgárai között megjelenhetik és azoknak az országos ügyekről való tájékoztatása mellett szűkebb helyi, de jogosult közérdekeinek előmozdításánál is közreműködhetik. Ugyancsak Hatvanban a vármegye határszélén dr. Kele József vármegyei főügyész üdvözölte a minisztert.

Az első jászoköztség, Jászfényszaru, díszesen felbogarodott állomási épülete előtt szép számu közönség élén Hebrón Kálmán plébános lelkes beszédben tolmácsolta azt a végtelen ragaszkodást és szeretetet, amelyvel a jászság kipróbált hazafiságu népe Apponyi személye iránt viseltetik. Ezután Fábry Iluska, a jász nők tiszteletének jeléül, gyönyörű bokrétát nyújtott át Apponyinak.

Impozáns látvány volt Apponyi megérkezése Jászberénybe, ahol ünnepi hangulatban várták. A minisztert, amint kocsiából kilépett, Koncsek István polgármester üdvözölte a városi képviselőtestület élén közvetlen és szíves szavakkal.

Gróf Apponyi Albert a lelkes fogadtatásra kijelentette, hogy neki is örömmel, valahányszor Jászberénybe választói körébe eljöhét, mert lehet,

Ez a petit bleu pedig . . . Eh, de mit soroljam föl valamennyit! Maga igazán valami szószátyárnak fog tartani. Pedig istenemre, én unom a dolgot és — megszököm innen!

— Azért maradhatna, végre is nem kell, hogy valamennyivel . . .

— Oh nem ismeri ezeket az asszonyokat! Tudja, hogy ki vagyok téve annak, hogy a szállodában egyszerre ötven-hatan is felkeresnek és aztán kész a botrány. És az igazat megvallva, nem is igen tiszta a lelkiismeretem.

— Aha!

— Ugy van! Láska, barátom ez a Don Juan átka! Engem elkerget innen a végzetem, az asszony. De nem akartam elutazni anélkül, hogy öntől búcsút ne vegyek. Egy óra múlva már utazom és ha akarja, örökbe hagyom itt önnek az egész pereputtyot.

Felém dobta az egész levélcsoport.

— Köszönöm! — szóltam nevetve — ezek önt illetik. Azonban, ha Budapestre jön, — mert ugy-e, eljön? — biztosítom, hogy —

— Oh, ne biztosítson semmiről! Engem még oda is elkísér majd a végzetem — az asszony. Most jut eszembe, egyszer Nizzában, egy gyönyörű szép magyar asszony — hopp! Még valami indiszkrétciót találok elkövetni. Tehát addio, kedves barátom, tartson meg szíves emlékezetében. És ha Milanóba jön . . .

— Előbb önt várom, Budapestre . . . És ami azt a gyönyörű, szép magyar asszonyt illeti . . . Ha fél tőle . . .

— Egy szép asszonytól? . . . Én? . . . Soha! De öttől! . . . oh . . . c'c' troppo! Ez már mégis sok! . . . A rivederci a Milano!

Megöleltük egymást és Don Juan barátom még aznap elutazott Berlinből.

hogy más képviselők talán terhes kötelességnek tekintik, hogy választóik körében beszámoljanak, nála ez nem így van, neki ez nemcsak kötelesség, hanem egyszerűen öröm, mert mindig új erőt merít annak a bizalomnak talajából, amelyben egész politikai existenciájának gyökerei vannak és gondoskodni is akar arról, hogy ezek a gyökerek soha ki ne száradjanak. (Zajos éljenzés.)

Ezután Eigen Margitka, Eigen Pál földbirtokos leánya, a jászberényi hölgyek nevében adott át szép bokrétát a miniszternek. Vagy 200 magánfogat állott a pályaudvaron a vendégek rendelkezésére és szép látvány volt a Baranyi János városi képviselő által vezényelt 50 tagu lovas jászbandériummal megnyitott bevonulás a városba. Folytonos éljenzés közben érkezett meg a menet Bathó János királyi közjegyző függetlenségi pártelnök házához, aki a hagyományos magyar vendégszeretettel fogadta és vendégelte meg gróf Apponyi Albertet és a kíséretében leérkezett vendégeket.

A beszámoló beszéd megtartása a város székháza előtti főtéren volt, ahol a választók ezrei hullámzottak. A beszámolón megjelent gróf Almásy Imre, Jásznagykunszolgok vármegye főispánja. Pél 11 órakor kezdődött a beszámoló, amelyet a választópolgárság mindvégig feszült figyelemmel és látható érdeklődéssel hallgatott.

A beszámoló.

Tisztelt választó közönség! Mintán két év letelte után ismét beszámolni jövök választóimhoz, egyfelől egyéni tevékenységemről kell számot adnom, másfelől a politikai helyzet alakulásáról, annak a kormányzati rendszernek általános eredményéről, melylyel szolidaritásban állok. Tárcaim csendes munkaköréből gyakran ragadtak ki azok az egyéb kérdések, melyek megoldása nemzetünk jövőjére döntő befolyással van. Megemlíthetem, hogy készen van az 1898. évi kongrua-törvény novelláris módosításáról szóló javaslat, készen van a katolikus autonómiának és a protestáns egyházak dotációjának becikkelyezésére vonatkozó javaslat, mely utóbbi az 1848. XX. t.-cz. 2. §-ának teljes érvényesítését is biztosítja. Ezekkel azonban e törvény 8. §-ának végrehajtását befejezetnek nem tartom, hanem egyidejűleg megindítani szándékozom a lelkesi kongruának méltányosabb alapokra fektetett általános rendezését. Ez ügyek keresztülvitelét becsületbeli kötelességemnek tartom, mely alól csak az menthetne fel, ha idő előtt kellene tárczától megválnom; meg is van ezekre a teljes elvi megállapodás a kormány kebelében. Igen behatóan foglalkozom továbbá a protestáns teológiai fakultásnak egyetemi keretben való felállításával, valamint a zsidó vallás szervezésének kérdéseivel és egyáltalán mindazon jogos kívánalmakkal, amelyeket az egyházak a paritásos állammal szemben támasztanak. Szigorúan ragaszkodom mindenben a jogegyenlőség elvéhez és így mindezen intézkedéstől biztos várom a vallási béke fentartását és beláthatlan időkre való megalapozását. Én több, mint harmincz esztendőn át ellenzéki férfit voltam, de — bármily élesek voltak harcaim az akkori kormányrendszer ellen — soha sem használtam föl e harcok fegyveréül vallási ellentét felköltését, vagy kiélesítését. Akiben a felelősségi tudatnak csak egy szikrája él, hasonló tartózkodást fog tanusítani legmélyebb elkeseredettségében is. Az előbb mondtam mellett megindítottam és részben meglehetősen előrehaladott stádiumig vittem az előmunkálatokat a középfokú oktatás mélyreható reformja, a mindinkább égetően mutatókozó egyetemi kérdés megoldása, valamint a szabad oktatás országos szervezése tárgyában.

Áttérve már most az általános politikai helyzetre és a kormányzati eredményeknek rövid ismertetésére, abból kell kiindulnom, hogy az átmeneti kormányzás mire vállalkozott és mily alapon nyerte meg a nemzet óriási többségének támogatását. Főfeladatunk volt az általános szavazati jogra alapított választási reform keresztülvitele, hogy ez a magyar nemzeti állam szilárdságának föltételével egyező módon történjék, ennek biztosítása volt kormányvállalásunk egyik legfőbb indító oka. E feladat teljesítésének küszöbén állunk. Abban az időközben pedig, amely a választási reform keresztülviteléig szükségkép kellett, hogy lefolyjon, negatív és pozitív kötelezettségeink voltak, illetőleg vannak. A király és a nemzet közt felmerült vitás katonai kérdésben az uti possidetis alapján szünetet tartani, hacsak kölcsönös megegyezéssel nem sikerült kielégítő megoldást találni; a tényleg létrejött kereskedelmi szerződéseket törvényesíteni — amit egy világgazdasági kényserhelyzet parancsolt reánk; elveinkből semmit föl nem adni: ezekben fogható össze az a negatív lekööttség egyfelől a királylyal, másfelől a nemzettel szemben, mely tevékenységünk határait megszabta. Hogy kötelezettségünk negatív részét betartottuk, annak fejtegetését e helyen feleslegesnek tartom. Voltunk és vagyunk ugyan e réven is támadásoknak kitéve. Hogy pedig pozitív kötelezettségeinknek eleget tettünk-e, azt megvilágítják a számok és a tények. Az 1906. évi költségvetéssel szemben, melyet kormányzatunk alapján benyújtottunk, de a dolog természetét szerint lényegében a múlttól vettük át, az 1909. évi költségvetés rendes kiadásai 256 millió 800.000 korona többletet mutatnak. Amit pedig a pénzügyek tükrében láttunk, azt megerősíti egy pillantás a lefolyt két esztendő legfőbb alkotásaira. Amellett, hogy nehéz küzdelmet kellett folytatnunk, még pedig megmászhatatlan tények által összebilincselte kezekkel és lábakkal, gazdasági érdekeinknek és a gazdasági függetlenségre vezető iránynak megóvására az Ausztriával kötött kiegyezésben, amellyel, hogy a szabadságnak komolyan vett és becsületesen keresztülvitt uralma alatt felszabadultak a multban mesterségesen elnémított összes ellenséges erők: törvényeket alkottunk az ipari és mezőgazdasági munkások érdekében, melyek folytán — ez külföldi szakkörök véleménye — Magyarország szociálpolitikai téren a legelőrehaladottabb államok sorába lépett. Előkészítettük a szociális jellegű adóreformot, építünk ezekre menő munkaházakat, ingyenesen tesszük az elemi oktatást, intézményesen biztosítottuk annak nemzeti jellegét, megjavítottuk az állam és a kultura munkásainak anyagi létfeltételeit.

A kormánypolitikáról a maga egészében beszámolni nem is az én feladatom; de midőn alkalmam van választóimhoz szólni, néhány adatot annak az összefoglaló ítéletnek kialakulásához nekem is szolgáltatnom kellett, mert saját működésem organikus részeként illeszkedik be annak a kormányzatnak működésébe, melyet soha meg nem zavart szolidaritásban egy gondolat vezet: a nemzeti megerősödés gondolata. Amde egy kormány politikája nem áll csupán a programmszerűleg maga elé tűzött programponthoz megvalósításából; témát adnak neki a külső befolyások által előidézett, előre meg nem határozható események is, melyekkel szemben meg kell óvnia a nemzet érdekeit. A kormányzatunk idejébe eső ilyen természetű tények közül egyedül azt akarom említeni, ami legközelebb történt: felséges urunk királyunk uralkodói jogainak kiterjesztését Boszniára és Hercegovinára. A magyar kormány ehhez beleegyezését adta, olyan mozgalmak és események megelőzése végett, amelyek komoly bonyodalmakra vezethettek volna. Ilyenek remélhetőleg most nem fognak bekövetkezni; azok a hangulatok pedig, amelyek ama tartományok közvetlen szomszédságában kissé zajosan nyilvánulnak meg, fényesen igazolják a történetek szükségzerűségét. Szilárdan bízunk tehát abban, hogy minden nagyobb bonyodalom ki fog kerülni; mindenesetre biztosabb erre a kilátás, mint a milyen lett volna, ha a dolgok fejlődését továbbra is összetett kezekkel néztük volna.

Ami pedig az ügyek közjogi oldalát illeti, a magyar kormány föltétlenül ragaszkodik a magyar szent korona jogaihoz ama tartományokra; keresni fogja és meg is fogja találni a jogok érvényesítésének módját; nem mondatott egy szó sem, nem történt és nem fog történni egy intézkedés sem, mely azokat érintené: ilyenhez a magyar kormány beleegyezését soha sem adná.

Végül még néhány szót a választási reformról. Napok, legfőkébb hetek választanak el a javaslat benyújtásától; alapelvei nagyrészt ismeretesek, de még kevésbé ismeretes az az adathalmaz, melyre a belügyminiszternek politikai lelkiismeretessége e nagy reformot építi. A jogok kiterjesztésében tovább megyünk, mint az eddigi tervezők mentek, de a sötétbe nem ugrunk, hanem az egyéni jog mellett biztosítani kívánjuk az összesség azon jogát, hogy észszerűen kormányoztassék és a nemzet azon jogát, hogy megmaradjon magyar nemzetnek. A nemzet képviselői meg fogják bírálni, vajjon eltaláltuk-e a célokat megvalósításának módját; egyelőre biztat minket az ellenünk szövethető erők természete. Bizonyára lehetnek és lesznek tiszteletreméltó ellenvélemények, amelyeket elvi meggyőződés, tiszta hazafias érzés sugall. Bizalommal nézek e nagy kérdés megoldása és egyáltalán a magyar nemzet jövője elé, nem elbizakodással, de olyan bizalommal, melynél szilárdabbat hosszú politikai pályám egyetlen pillanatában sem éreztem. Látom a minden oldalról feltornyosuló nehézségeket, hiszen ezek a kormányon mélyebb bepillantást nyerhetni, mint az ellenzéken, látom a nemzet külső és belső ellenségeinek fenyegető sorakozását, lázas tevékenységét.

Merem állítani azt is, hogy a lefolyt két év nem volt meddő abban az irányban sem, hogy mind bensőbbé váljon az összhang király és nemzet közt és hogy e kölcsönös bizalom szellemében megtaláljuk ama kérdések igazságát, a nemzeti szükségeket és a dinasztia érdekeit együttesen kielégítő megoldását, melyek állandó nyugtalanságot, az utóbbi időkben pedig válságos helyzeteket idéztek elő. Vajjon ennek a fejlődésnek, ha valóban bekövetkezik, ki állhatna jó lelkiismerettel utját, akár mint e hazának hű fia, melynek számára az megnyitná a békés alkotó munka termékeny korszakát, akár mint az uralkodóház híve, melynek hatalmi állása eredményeiben ki nem számítható, újabb biztosítékok nyerne? Nincs tehát semmi jogosultsága a halvány pesszimizmusnak, az önmagát gyöttrő töprengésnek.

A beszámoló beszédét hosszas éljenzés követte. A választóközönség nevében Bathó János királyi

közjegyző köszönetet mondott gróf Apponyi Albertnek nagyjelentőségű beszámolójának megtartásáért.

Ezután gróf Apponyi Albert kísérelével a plébánia-templomba ment, majd az állami főgimnáziumba ment a társaság, amelynek disztermében egybegyűlt fiatalok lelkes tüntetéssel fogadta Apponyit. A tanári kar nevében dr. Szombathy István igazgató üdvözölte Apponyit rendkívül lelkes szavakkal, majd az ifjuság üdvözlését Bittera Kálmán VIII. osztályu tanuló tolmácsolta. Apponyi hosszabban válaszolt és az ifjusághoz szólva, lelkére kötötte, hogy a derék tanári kar iránt engedelmességgel, tisztelettel és szeretettel viseltesék és különösen nagy súlyt helyezzen arra, hogy a tudományos képzés mellett a jellemképzés is mindig szemük előtt legyen, mert csak így lesznek derék férfiak és hazafiakká. Ezután az állami elemi iskola épületét látogatta meg Apponyi, ahol a megyei tanítótestület száztagu küldöttsége üdvözölte őt.

A banket.

Délután 1 órakor a Lehel-szálloda nagytermében banketre gyűltek össze mintegy ötszáz a kerület választói közül. Gróf Apponyi Albert ült az asztalfőn és az első toasztot is ő mondta, a királyra emelve poharát.

Ezután Gyömrői Kálmán (Szolnok), majd Bathó János pártelnök szólott, bizalmának adva kifejezést a kormány működése iránt, amely a nemzet függetlenségének útját építi ki és kívánja Apponyinak, hogy lássa meg Magyarországot és függetlenségét és lássa teljesülve a jászberényiek régi óhaját is: a törvényszék elnyerését. Gróf Almásy Imre főispán Apponyi Albertet éltette, akinek kulturpolitikája elé a nemzet a legnagyobb reményekkel tekint.

Gróf Apponyi Albert mindenekelőtt Bathó felköszöntőjére válaszolva, a törvényszék dolgában hivatkozott az igazságügyminiszter nyilatkozatára, aki megígérte, hogy az ungvári törvényszékkel együtt fogják létesíteni, hivatkozott szólnak több alkalommal tett nyilatkozataira. Ehhez semmi hozzárennivalója nincs, ezt állja és állják azok is, akik nyilatkoztak és nem akar arról a helyről, amelyet most elfoglal, távozni anélkül, hogy Jászberény városának jogos kívánságait teljesítve ne látná. (Hosszantartó éljenzés.)

„Már ennél valamivel nehezebb lesz — folytatta Apponyi, — tisztelt barátom első kívánságát teljesíteni, hogy t. i. megélejem az ország teljes függetlenségének kiépítését. Ezért én biztosítékot nem vállalhatok, de egyért vállalom biztosítékot: hogy minden tényünk, minden lépésünk e cél elérése felé vezet, attól eltérveledést egy szavunk, egy tényünk sem tartalmaz, mindegyik hol nagyobb, hol kisebb, de egy irányban való előrehaladást jelent. (Éljenzés.)

Az országos függetlenségi párt helyzete gyökeresen megváltozott és sokkal nehezebbé lett. Mint kisebbségnek az az igen hálás és aránylag nem nehéz szerep jutott: magasztos elveket hirdetni, nagy célokat kitűzni. A nemzet megajándékozta ezt a pártot többséggel, még mielőtt a viszonyok odafelejtettek volna, hogy minden kívánságát gyorsan megvalósítani képes legyen. Ezzel a nemzet roppant felelősséget rakott a párt vállaira. A haza jövőjéért vagyunk felelősek, amelyről oly szépen mondta Deák Ferencz, hogy a hazáért kockáztatni mindent lehet, de magát a hazát kockáztatni semmiért sem.

Ezután szólott a miniszter azon belső, meggyőződésbeli és szívbeli kötelékről, mely őt választóival egybeforrasztja és poharát a jász népnek és a jászok metropolisának, Jászberénynek felvirágzására üriti. Ságthy Gyula zajos helyeslésekkel kísért beszédében a jászberényi polgárság vezéremberit: Koncek polgármestert, Bathó közjegyzőt és Erdős András plébánost köszöntötte föl.

Tóth János államtitkár őszinte örömmel vett részt az ünnepségeken. Különben is a nagykunsági embert szoros testvéri érzés fűzi a jászokhoz. Hirdetője ennek az érületnek egy kis harang is, amelyet Turkeve város ajándékozott a jászberényi egyháznak. Ennek hangja ma együtt szólt meg Lehel kürtjével és együtt hívta a becsületes magyar lelkeket békés, nyugodt munkára a haza oltárához. Jelzi ez az összhang azt a kívánságot, hogy szülnék meg e hazában a magyar nemzet előrehaladását meggátáló visszavonás, pártoskodás, ne legyen a nemzet életében üres jelszavak után induló felekezeti türelmetlenség, ne legyen az önző érdekek kielégítését szomjuzó és arra leselkedő gyűlölet. A nemzeti munka sikerére és annak első munkására, Apponyi Albertre üriti poharát. (Zajos éljenzés.)

Szombathy István főgimnáziumi igazgató a sajtó munkáit, köztük a „Themps” jelenlevő szerkesztőjét köszönti fel; az utóbbinak nevében Nagy Emil képviselő mondott köszönetet.

A banket befejeztével a vendégek a kaszinóba mentek, ahol Tarnay Sándor igazgató és a kaszinó tagjai igen szíves melegséggel fogadták őket. Gróf Apponyi Albert pár órát eltöltött a kaszinóban párthívei és választói körében, akiknek lelkes gárdája kísérte ki azután a vasuti állomáshoz, ahol a miniszter az egybegyűlt lelkes választó közönségtől szíves melegséggel vett búcsút. Zajos éljenzés

közben robogott ki a vonat a pályaudvarról és a miniszter a kísérelében volt képviselőkkel együtt este Budapestre érkezett.

Visszavont török mozgósítás.

— A helyzet békésebb. —

Budapest, október 19.

Hirt adtunk arról, hogy Törökország, tekintettel Bulgária harcziás viselkedésére, elrendelte hadseregének mozgósítását. Mai hireink tényleg megerősítik e rendelet kiadását, melyet azonban Bulgária engedékenysége folytán még aznap visszavontak.

A hirtelen fordulatot párisi jelentések szerint az okozta, hogy Ferdinánd fejedelem a béke érdekében manifesztumot intézett Fallières elnökhöz, ki erről rögtön értesítette a párisi török követ révén a török kormányt, mire ez visszavonta a már kiadott mozgósítási parancsot.

Mai hireink a következők:

Békés fordulat.

Londonból jelentik, hogy az angol fővárost tegnap elárasztották hírekkel, amelyek szerint Törökország ultimátumot küldött Bulgáriának és ha Bulgária nem enged azonnal a keleti vasutak kérdésében, Törökország azonnal meg fogja üzenni a háborút. Ezek a hírek a tegnapi nap folyamán egyre fokozódó biztossággal léptek föl, úgy, hogy a török nagykövetség ma kénytelen volt a lapoknak küldött kommunikéban a híreket hivatalosan megczáfolni. Ma reggel Konstantinápolyból és Szófiából érkezett táviratok csakugyan azt tudatták, hogy a helyzet most sokkal békésebb, mint a válság kitörésekor volt. A konferencia programjának közzététele nagyon lelohasztotta Törökország háborus kedvét s az ottomán birodalom mostani intézőinek csepp kedvük sincs arra, hogy háborus kalandokba bocsátkozzanak.

Igaz az, hogy a török kormány szombaton Bulgária intranzigens viselkedése miatt elhatározta a mozgósítást s a konstantinápolyi francia nagykövet ezt meg is táviratozta kormányának. A francia lapok tudósítói azt jelentették lapjaiknak, hogy a mozgósítás hírével feltétlenül biztos forrásból tudták meg, ma pedig azt jelentik, hogy a török kormány Bulgária megnyugtató nyilatkozata következtében visszavonta háborus intézkedéseit.

A francia külügyminiszter estélyén, amelyet Izvolszki tiszteletére adott, Naum pasa török nagykövet a következőket mondta:

— A keleti válság rohamosan fejlődött ki. Az igaz, hogy a kormányomat a körülmények rákényszerítették a háborus intézkedések megtételére, hogy a mozgósítás terve készen volt, hogy a kormány a vasuti igazgatóságoknak megküldte a szükséges rendeleteket. Ezek a titkos intézkedések kiszivárogtak és az újságok tudósítói hirt adták róluk. De ami szombaton reggel még igaz volt, az szombaton este már nem volt többé igaz. A kormány elejtette a tervezett intézkedéseket. Miért? Mert szombaton este megnyugtató biztosításokat kaptunk Bulgáriától. Nem vagyok arra feljogosítva, hogy ennél is többet mondjak, de ebből a kijelentésből is megértheti mindenki a mozgósítás megczáfolásának okát. Negyvennyolc óra múlva talán már többet mondhatok, így a többi közt azt, hogy a helyzet a béke fenntartása érdekében a lehető legkedvezőbben megváltozott. Már ma azt jelentik Szófiából, hogy a tartalékosok egy részének behívására vonatkozó intézkedést visszavonták. Ez azt jelenti, hogy a bolgár kormány megadta azt a biztosítást, amelyet tőle kívántunk.

Tegnap óta Szófiában vannak az új-török bizottság delegátusai, akik tegnap és ma a Nacsoviccs elnöklésével megalakult nemzeti bizottsággal tanácskoznak. Módot keresnek arra, hogy a Törökország és Bulgária között fönnforgó vitás kérdéseket kiegyenlítsék s a két állam között állandó közeledést tegyenek lehetőségessé.

A Matin jelentése szerint Constans konstantinápolyi francia nagykövet szombat délután felkereste a nagyvezért és kijelentette,

hogy Bulgária Törökország katonai intézkedéseiben ellenségeskedést lát és hogy ez könnyen ürügyül szolgálhatna arra, hogy a bolgár csapatok átlépjék a határt. Constans egyuttal fel volt hatalmazva, hogy a nagyvezér előtt a fejedelem békebaráti érzelmeit és békés szándékait tolmácsolja. A nagykövet ezen fellépésének hatása alatt a török csapatoknak adott parancsot visszavonták.

Tárgyalás Törökországgal.

Berlini jelentések szerint Ausztria-Magyarország és Bulgária egymástól egészen függetlenül lépést tettek Konstantinápolyban a török kormányval való barátságos megegyezés érdekében. Ha ezeknek a lépéseknek sikerülk volna, akkor ez volna a legjobb mód arra, hogy a konferencia előtt lévő nehézségeket elhárítsák. Novakoviccs Sztoján volt szerb miniszterelnök hivatalos küldetésben Konstantinápolyba utazik, hogy a török kormányval a duna-adriai vasútról és Szerbia részére való terület átengedéséről tárgyaljon. Szerbia ennek ellenében bolgár-török háboru esetére fegyveres segítségét, illetőleg fegyveres semlegességét fogja följánlani.

A „Figaro” jelentése szerint Ferdinánd király hivatalosan kilátásba helyezte a francia kormányval, hogy a béke érdekében manifesztumot bocsát ki és pedig egy Fallières köztársasági elnökhöz intézendő kéziralt alakjában. A török kormányt értesítették Ferdinánd királynak erről a szándékáról és ennek köszönhető az az örvendetes fordulat, amelyik a nemzetközi politikai helyzetben 48 óra alatt beállott.

Más forrásból jelentik, hogy utóbbi napokban közvetítők sorra unszolták Ferdinánd királyt, hogy a keletrumi kérdésekben Fallières elnököt kérje föl békebíróul, ez a kombináció azonban legalább kérdéses lett most, hogy a hatalmak intervenciójára közeledés jött létre Törökország és Bulgária között. Konstantinápolyi magánjelentések szerint az lett volna a közvetítő indítvány, hogy Bulgária a királyság és Keletrumélia mint fejedelemség lépjenek egymással perszonális unióra s Ferdinánd király vegye föl a bolgár király és ruméliai fejedelem címét.

Ausztria-Magyarország és Törökország között a porta kezdeményezésére Konstantinápolyban közvetlenül tárgyalások indultak meg Bosznia-Hercegovina annexiója és a szandzsák kiűritése körül. E tárgyalások kedvező eredménnyel biztatnak.

A török sajtó a helyzetről.

A török sajtó egy része azt hangoztatja, hogy a remény, melyet Törökország az alkotmány helyreállítása után Európa hatalmába helyezett, szétfoszott. Az angol külügyi hivatal kommunikéját diplomata nyelven írták, hogy a törököknek hizelegienek és a program keserűségeit megédesítsék. Törökország nem fog megköött kezekkel és behunyt szemmel a konferenciára menni.

A Szerveti Funun erősen bírálja a programot. A „Jeni Gazetta” határozottan megczáfolja a Tsuma Bazlaj melletti tegnapi támadásról itt elterjedt híreket.

Az Ikdam szerkesztője beszélt Paprikov bolgár hadügyminiszterrel, aki kijelentette, hogy Bulgária nem akarja a háborút. Ugyanezen lap azonban táviratot közölt, hogy bolgár katonák a határon bombákat mutattak török katonáknak és azt kiáltották feljűk: Mi készen vagyunk, készen vagytok ti? A Suraj Uhmet „Béke és háboru” című cikkében a következőket mondja: A porta és a nemzet bebizonyították, hogy a berlini szerződés megsértése és további aspirációk dacára sem akarják a háborút. A válasz volt a konferencia programja és a bolgár készülődések, amelyek a törököket nyugtalanították.

A porta kezd erélyesen eljárni a sajtó tulajkapásai ellen. A Kalem nevű francia-török élelzap szerkesztőjét a német császár ellen intézett igen gyűlöletes cikké és egy képe miatt elfogták. A lapot elkobozták és megsemmisítették. Egy másik török lapot és egy a szultán ellen intézett röpiratot is konfiskáltak. A török hírlapírók izgatottak, a sajtóegyesület ez ügyben holnap tiltakozó ülést akar tartani és esetleg sjtósztrájkot rendez.

Magyar jogászok a törökökhöz.

A pécsi jogakadémia ifjusága üdvözölő táviratot küldött a török alkotmánypárthoz. A pécsi ifjak távi

irata így hangzik: „Ae Jodam szerkesztőségének, Konstantinápoly. Török testvéreink! Jótéteményeitekért örökké hálás nemzet fia e válságos időkben zászlótok alá sorakozunk. Szívvel kívánjuk az alkotmányosság fényes diadalát. A pécsi jogászi ifjuság.”

A forrongó Szerbia.

— Ujabb zavargások Belgrádban. —

Budapest, október 19.

Belgrádban tegnap újabb zavargások voltak, melyek azzal végződtek, hogy a magyar és osztrák kereskedők üzleteit szétrombolták és kirabolták. Mindez pedig történt a magyar határ mentén, dunai hajóhadunk lőtávolán belül.

Ha Angliának bármely alattvalóját, akár a hottentókat országában érné bántódás, akkor az angol kormány nem kimélve költséget, ha a szükség úgy hozza magával, még fegyveres elégtételtől sem riad vissza.

Ezzel szemben mi történt nálunk? Már napok óta a legkiméletlenebb támadásokat intézi ellenünk a szerb csöcselék; az ország színeit sárba tiporta; magyar ember ma már csak életveszély közepette merészkedik Belgrád utcáira; s végül a tömeg szertelenségében már honpolgáraink vagyonát sem kiméli.

E merényletekkel szemben mindezt nem hallottunk semmiféle intézkedésről, melyet külügyi kormányunk tett. állampolgáraink élet- és vagyonbiztonsága érdekében. Belgrádi követségünk körülvéti magát Péter király katonáival s így aztán biztonságban érezve magát, úgy látszik nem törődik azzal, ha minden magyart kiirtanak Szerbiában. Aehrenthal múlt heti nagyhangú beszéde után azt hittük, hogy e jeles diplomata híres erélyének legalább valami nyomát fogjuk látni. Aehrenthal ur azonban úgy látszik maga is annyira megijedt nagyhangú fenyegetéseitől, hogy még belgrádi követünket is elfelejtette állomáshelyére visszarendelni. Annyi bizonyos, a világtörténelem nem igen tud felmutatni még olyan példát, hogy amikor életbevágó érdekeink megkövetelik a legéberebb elővigyázatot, akkor az exponált helyen akkreditált követ nászutra megy, mintha az ország szénája a legnagyobb rendben volna. Az a legkevesebb, amit külügyi vezetőtől kívánni lehet, hogy legalább olyankor tartsa embereit őrhelyeiken, amikor a politikai horizonton sötét felhők tornyosulnak.

Azt kérdezzük a tisztelt külügyminiszter urtól, hogy mit gondol, miért tartunk mi véres verejtéken táplálkozó milliós hadsereget, ha egy Szerbia is bántatlanul gázolhat legéletbevágóbb jogainkba. Hát már annyi tekintélye sincs monarchiánk nagyhatalmi állásának, hogy néhány szerb disznókereskedőnek sem tud imponálni?

Ami tegnap Belgrádban történt, az egyenesen gyalázat és felháborító. Egy másodrangú balkán-állam is megmagyarázta volna a derék szerbeknek, hogyan kell tisztelni nemzetközi jogokat.

Sok szó esik mostanában Bosznia és Hercegovina közjogi helyzetéről. Az annexió felveti annak kérdését, hogy mi történnék e két tartománnyal, melynek megszerzése annyi magyar vérbe került. Azt elvitatni sem lehet, hogy Magyarországnak történeti jogai vannak az annektált tartományok bekebelezésére. Mint közösi gyet

nem lehet a jövőben intézni Bosznia és Hercegovina sorsát. Gróf Apponyi Albert jászberényi beszámolójában is elismeri e ténynek igazságát. A miniszter kijelentette, hogy a magyar kormány feltétlenül ragaszkodik a magyar szent korona jogaihoz ama tartományokra és keresni fogja e jogok érvényesítésének módját.

A magyar országgyűlésnek követelni kell az annexióról szóló törvényjavaslat bemutatásakor, hogy a kormány határozza meg a végső terminust, amelyen belül e kérdés tisztázva lesz. Mert Bosznia-Hercegovinát magyar katonák hódították meg s mind a mai napig tulsúlyban magyar ezredek teremtettek ott rendet. S most, amikor arról van szó, hogy Bosznia birtokának biztosítására katonai intézkedések válnak szükségessé, ismét magyar hadtestek azok, amelyek mozgósítását kombinálják.

Arra pedig már nem vagyunk kaphatók, hogy mások számára kaparjuk ki a gesztenyét.

Zavargások Belgrádban.

A tegnapi nap rendkívül viharos volt. A tüntetők minduntalan megzavarták a rendet s este különösen az osztrák és magyar kereskedők üzletei ellen intéztek támadást. Sok helyen fosztogattak és raboltak. Az osztrák és magyar kereskedők nagyon el vannak keseredve amiatt, hogy követségük oly kevés oltalomban részesíti őket. A rendőrség bőségesen gondoskodott az osztrák és magyar követségi épület oltalmáról s elzárta azokat az utcákat, amelyek a követségi épülethez vezetnek, de a kereskedők érdekében semmit sem tett, ámbár neki is tudomása lehetett arról, hogy a belgrádi lapok tegnap és tegnapelőtt felbújtatták a csöcseléket, hogy támadják meg az osztrák és a magyar kereskedőket. Az egyik népgyűlés után, amelyen rendkívül élehangú határozati javaslatot fogadtak el Ausztria és Magyarország ellen, a tüntetők elmentek az olasz követséghez, onnan pedig a konakhoz, ahol viharosan éltették a királyt, aki megjelent az erkélyen s a következőket mondta:

— Fogadjatok köszönetemet felkesedétek spontán megnyilatkozásáért. Remélem, hogy a becsületes és igazságos ügy győzni fog! Isten veletek!

Amikor a trónörökös az erkélyen megjelent, az örömrivalgás csúcspontját érte el. A tüntetők ezután elmentek abba a városrészbe, amelyben az osztrák és a magyar kereskedők üzletei vannak s itt megkezdtek a pusztítást, rombolást és fosztogatást. Az összes üzletek ajtóit beverték, a cégéztáblákat letépték, összetörték és a Szávába dobták s azután elrabolták az összes árukat; amit nem tudtak elvinni, azt bemocskolták és hasznavehetetlenné tették.

Az összeesküvők dolgában nagy bonyodalom állott be. A skupstinában több képviselő azt a kívánságát fejezte ki, hogy az összeesküvők egy részét, akiknek a királynál nagy befolyásuk van, újra alkalmazják és hogy kettőjüket, Masin ezredest és Popovics ezredest tábornokká léptessék elő. Minthogy Anglia volt az, amely az összeesküvő tisztek nyugdíjazását követelte, s most éppen Anglia támogatja Szerbiát, a kormány nem helyezheti vissza az összeesküvőket az aktív szolgálatba s a kormány e miatt kénytelen reaktiválásukat elejteni.

Szombat este Massow német katonai ataszé vezérkari századost Belgrád főutcáján több járókelő állítólag osztrák kémnek nézte és végül egy csendőr letartóztatta, daczára annak, hogy Massow százados hivatkozott arra, hogy német követségi katonai ataszé. Csak amikor egy arra járó bizonyította, hogy tényleg a német katonai ataszé akariják letartóztatni, állott el a csendőr szándékától. Velimirovics miniszterelnök ma

megjelent Ratibor herceg belgrádi német követnél és a kormány nevében bocsánatot kér a német katonai ataszé tegnapi kellemetlenségeért és a csendőr illetlen magatartásáért.

A belgrádi osztrák és magyar kereskedők a szerb kormánytól kártérítést fognak követelni a tegnapi rombolásért, mert a kormány semmi sem tett védelmükre.

György trónörökös a tegnapi tüntetés alkalmával azt mondta a csöcseléknek, hogy a nép csak jogos haragjának ad szabad folyást és örülni kell, ha nagyobb pusztítást nem visel végbe. A rendőrség szigorú parancsot kapott, hogy a tüntetések ismétlődése esetén az ellenszeggülőkkel szemben azonnal nyuljon puskákhoz.

A tegnapi tüntetések alkalmából negyven ember letartóztattak és egyben szigorú vizsgálatot indítottak. A lapok többsége elítéli az osztrák és magyar kereskedők ellen elkövetett dolgokat és arra kéri a közönséget, hagyja abba az erőszakosságot és szorítkozzék a békés bojkottra. A belgrádi nők Franciaország, Anglia és Oroszország asszonyaihoz azt a kérelmet intézték, hogy foglaljanak állást a szerb nép ügyéért. A nemzeti párt tegnapi évi ülése egyhangú helyesléssel nyilatkozott a skupstinának Bosznia kérdésében eddig elfoglalt állásáról.

Király a trónörökös ellen.

A tegnapi zavargások miatt, mikor a csöcselék osztrák és magyar kereskedők boltját fosztogatta s katonaságnak is kellett kivonulnia, Franz diplomáciai ügyvivő a külügyminiszteriumban erélyesen felszólalt s utalt a komplikációk lehetőségére, ha újabb zavargások támadnának és ismét kárt tesznek osztrák és magyar alattvalók vagyonában. Hír szerint azzal fenyegetőzött a diplomáciai ügyvivő, hogy a dunai monitorok megjelennek Belgrád alatt és demonstrációt rendeznek, erre azonban nem fog sor kerülni, mert a külügyminiszter képviselője az események felett sajnálkozását fejezte ki. Az eddigi tapasztalatokból következtetve, nem valószínű, hogy az utcai zavargások nem fognak megújulni, mert köztudomásu, hogy a trónörökös a központja ezeknek a tüntetéseknek s a tüntetők az ő védelme alatt állanak. Személyesen veszi át a jelentéseket a tüntetések lefolyásáról és személyesen, vagy adjutánsa útján ad utasításokat a tüntetésre. Ezt bizonyítja az is, hogy az utolsó tüntetések alkalmával a tömeghez intézett beszédét kéziratból olvasta föl, tehát előre készül az ovációra. György trónörökösnek ez a demagóg viselkedése nagyon kínos a királyra nézve. E miatt több ízben volt heves jelenet a király és fia között, különösen pénteken este, amikor a trónörökös olyan tiszteletlenül lépett föl atyja ellen, hogy a király legmeghittőbb környezetének meg is mondta s el volt tőkévelve, hogy leköszön a trónról s a következőkért a trónörökösöt teszi felelőssé. A királynak erről a szándékáról értesültek az egykori összeesküvő tisztek s mindent elkövettek, hogy más elhatározásra bírják Péter királyt. Sikerült is nekik és most a király az egykori összeesküvők kezében van, viszont a felmentett és szabadonbocsátott ellenösszeesküvők a trónörökösöt veszik körül, s így most a dinasztia-kérdést még súlyosbitja az összeesküvők ügye is.

Katonai intézkedések Ujvidéken.

Ujvidéken már napok óta valóságos katonai ostromállapot van. A vasúti hidon a gyalogos közlekedést már hetek óta megszüntették s a hid mindkét oldalán erős katonai őrség van elhelyezve. A hajóhid gyalogjárója szintén el van zárva s a hidon tengerész katonai őrség jár. Az ujvidéki oldalon szorongós csendőrség őrködik. A hat monitor éjjel-nappal készenlétben van. A vasúti hidon közlekedő vonatokat katonai őriáratok tisztek vezetésével töviről-hegyire átvizsgálják, minden utast kikérdeznak és minden pod-

gyászt fölnyitnak. A szigorú vizsgálat folytán a vonatok egy órai késéssel közlekednek. Újvidék állomáson tegnap két lokomotívot fogtak el, amelyeknek széntartójában lövőszereket és fegyvert találtak. Szintúgy elfogtak három Németországból érkezett vasúti kocsit, amelyeken Belgrádba küldött sinek és hidalkötőrészek voltak. Ma éjjel a vrdniki közszénbányából ötven bányamunkás jött gyalogszerrel Péterváradon át Újvidékre, hogy innen vasuton tovább utazzanak. Amikor a bányalámpákat vívő kísértes menet föltűnt, a tengerész-őrjárat azonnal körülfogta és átkísérte Újvidékre.

Edvárd király válasza.

Sir William Edvárd Goschen bécsi angol nagykövet szombaton éjjel Budapestre érkezett; a pályaudvaron Clarke Seymour Frigyes budapesti angol főkonzul fogadta, akinél a nagykövet meg is szállott. Sir Goschen vasárnap délelőtt báró Aehrenthal közös külügyminiszterrel találkozott. Vasárnap déli egy órakor a király magánkihallgatáson fogadta a nagykövetet; a kihallgatás alkalmával, amely körülbelül husz percig tartott, a nagykövet átnyújtotta Edvárd király válaszáat Ferencz József király levelére. Sir Goschen már visszautazott Bécsbe.

Edvárd angol király Ferencz Józsefhez intézett válasza, mint jól értesült forrásból közlik, a legtávolabbról sem tartalmaz semmiféle apprehenziót, mint azt a legutóbbi politikai eseményekből következtetni lehetett volna. Hangján az a barátság tükröződik vissza, amely a két uralkodó viszonyát eddig is jellemezte.

Diplomáciai körökben híresztelik, hogy Edvárd király az utóbbi napokban több alkalommal kereste a módot, hogy Ferencz József király irányában kifejezésre juttassa nagyrabecsülését.

A horvátok és az annexió.

A horvát-serb koalíció végrehajtó-bizottsága tegnap délelőtt tíz órakor Zágrábban sürgős értekezletre ült össze. A koalíció konferenciájáról a következő kommunikátumot adták ki:

A konferencia egyhangúlag elhatározta, hogy a magyar-horvát delegáció, továbbá a magyar-horvát országgyűlés horvát delegátusai Bosznia és Hercegovina annexiója tárgyában szólaljanak fel. Egyben elhatározták, hogy a horvát-serb koalíció tagjai egyetértésben a dalmáciai képviselőkkel, meg fogják kérdezni, mi a boszniai és hercegovinai népképviselőknek véleménye az egységes nemzeti politika keresztülvitele tekintetében. Ezenkívül enuncziációt adtak ki, amely hivatkozással az 1869. évi XIII. t.-cz. 2. §-ára és az 1870. évi II. t.-cz. 16. §-ára, a Horvátország költségvetésének tárgyalására a horvát országgyűlésnek még ez évben leendő egybehívását követeli és a jelenlegi horvát kormányt, mint alkotmányellenest, elitéli.

A horvát jogpárt országgyűlési klubja és végrehajtó bizottsága a következő határozatot teszi közzé:

A horvát jogpárt tántorítlanul ragaszkodik azon álláspontjához, hogy Bosznia és Hercegovina, mint a horvát királyság egykori részei egy történet, mint a horvát közjog tanúsága szerint Horvátországhoz tartoznak. Ez álláspont alapja az 1527. évi cettinjei választás, az 1712. évi külön pragmatika szankción, az 1864. évi 42. törvény-cikkelyen, az I. Ferdinándtól ő felsége I. Ferencz József koronázási esküjéig letett koronázási eskükön, végül pedig a nemzeti elven alapszik. Ennek következtében a horvát jogpárt akeceptálja ő felségének azon aktusát, amelylyel szuverén jogait és az örökösödési nemzet rendet Boszniára és Hercegovinára is kiterjeszti, még pedig azzal a lojalitással és tisztelettel, amelylyel a horvát nemzet mindenkor fogadta uralkodójának akaratát és tetteit. A horvát jogpárt 1890. évi programjának értelmében minden erejével oda fog törekedni, hogy a horvát királyság teljessége és függetlensége ismét helyreállítsák, nevezetesen, hogy Bosznia és Hercegovina Horvátországba bekebeleztesse és hogy így révén a két ország ő felsége királyságának megfelelően az egyenjogúság és a nemzeti egység alapján alkotmányos életre ébredjen.

Montenegrói banda Hercegovinában.

Az „Obzor“-nak táviratozzák Gravosából, hogy szombat este Pivánál montenegróiak betörték a határon Hercegovina területére és Gackopoljeig hatoltak. Itt a montenegróiak osztrák-magyar csapatokkal ütköztek össze, amely alkalommal négyen elesetek. A montenegróiak egy falut felgyújtottak. Báró Pittner kerületi előljáró Mostárból automobilon Gackóba indult.

A zágrábi Obzor jelentésére vonatkozólag, hogy montenegróiak betörték a hercegovinai határon és Gacko-Poljeig előrehatoltak, ahol összeütközés történt osztrák-magyar csapatokkal, illetékes helyről kijelentik, hogy e riasztó hírből egy szó sem igaz s a montenegróiaknak az osztrák-magyar hadsereg csapataival való összeütközéséről szóló hír otromba és eléggé el nem ítéhető koholmány.

Kereskedelmiünk Szerbiával.

Belgrádból jelentik a m. kir. Kereskedelmi Muzeumnak, hogy kimondott bojkott a magyar áruk ellen ott nincsen és az ottani kereskedők jó része eddig még tartózkodik az állásfoglalástól. De az tény, hogy a politikai izgatottság hatása alatt a belgrádi kereskedők beszüntették a rendeléseket és a fizetéseket is, sőt váltókat sem adnak, mert vidéki vevőik egyáltalán nem fizetnek most, sőt a bankok is beszüntették a hitelezést. Az üzlet, mely a kereskedelmi szerződés életbeléptetése után szépen indult meg, most teljesen pang. Ha a politikai helyzet súlyosbodni találma, akkor a szerbiai gazdasági helyzet előreláthatólag válságosra fog fordulni. De ha lecsillapodik is a politikai izgalom, Szerbiával való forgalmunk hónapokig fogja silyleni a legutóbbi események hatását.

Bosnyákok a királynál.

A többnyire parasztokból álló önálló szerb párt, mint Szerajevóból jelentik, tegnap népgyűlésen elhatározta, hogy hatvan tagu küldöttséget meneszt ő felségéhez azzal a megbizatással, hogy fejezze ki a nép köszönetét és hódolatát az annexióért. A küldöttség fele parasztokból, másik fele papokból és polgárokból áll. A vezetői: dr. Dimitrijevic Lazo, Jokanovic Pop Risto lelkész és Pero Kosarac paraszt jövő vasárnap akarnak Bécsben megjelenni.

A bojkott.

Órgrói Pallavicini osztrák-magyar nagykövet legutóbbi igen komoly lépései úgy látszik, hatással voltak. A porta komolyan látszik törekedni a mozgalom meggátolására. Habár egyes török lapok még nem szüntették be a bojkott-rovatot és az eddigi agitáció még tart, (igy tegnap Valonában meetinget is tartottak ez ügyben), mégis számos jel arra vall, hogy a mozgalom csökkenőben van és hogy mihelyt a porta erőlyesen megújítja parancsait, az izgalom csökkeni fog és a bojkott megszűnik. A kairói „Ottomán szolidaritás“ felhívást bocsájtott ki, amelyben mindenkit felszólít az osztrák áruk bojkottálására. Az a szándék nyilvánul, hogy nem viselik többé a vörös fezt, amely osztrák gyártmány.

A Lloyd igazgatóságához Konstantinápolyból és Smyrnából érkezett jelentések szerint a bojkottmozgalom csökkenőben van és az árukat, bár némi nehézség árán, ki lehet rakni.

Ezzel szemben Salonikiból jelentik, hogy az osztrákellenes mozgalom napról-napra erősödik. Érdekes, hogy az osztrák árucikkéket bojkottját a benszüllött lakosságnál is elkeseredettebben hajlítják végre spagyol zsidók, akik ezuttal mint honmentők szerepelnek. Nem érik be a csöndes bojkottal, hanem olyan gyűlöletes ellenségeskedést fejtenek ki az osztrákok ellen, hogy tulatesznek még az ifutókökön is. Az ifutórok komité központja a főbizottságokhoz körrendeletet intézett, amely így szól:

Felszólítunk titeket, hirdessétek falragaszokon az osztrák áruk bojkottját és vegyétek rá a kereskedőket, még a kis szatócsokat is, hogy szüntessenek meg minden üzleti összeköttetést az osztrák cézgekkel, osztrák származású árukat ne vásárol-

janak és akadályozzák meg a kikötőkben osztrák hajók kirakódását. Aki nem engedelmeskedik ennek a rendeletnek, életével játszik.

Ezrével osztogatják az utcákon a röpiratokat, amelyekkel figyelmeztetik a népet, hogy az osztrák postát ne vegye igénybe, biztosításokat osztrák társaságoknál ne kössön, már fennálló biztosításokat ne újítson meg. Ezekben a röpiveken mint aláíró „Számos kereskedő“ szerepel.

Legújabb híreink.

Tegnap Pristanban, Antivari mellett nagy tüntetéseket rendeztek montenegróiak az osztrák-magyar konzul ellen. A tömeg be akart hatolni az épületbe és személyesen fenyegette a konzult. Nagysokára közbelépett a városi őrség és a konzul rekvirálására a teodoi kikötőben horgonyzó osztrák-magyar hajóraj Miksa Ferdinánd főherceg és St.-Georg hadihajói, ugyszintén hat torpedónaszád azonnal Antivariba indultak s csapatokat szállítottak partra. Az osztrák-magyar haditengerészek megszállották Pristanban a konzulátus épületét.

Konstantinápolyi jelentésekből nyilvánvaló, hogy az ifutórok-regimet nagyon elkedvtelenítette az angol-francia-orosz program nyilvánosságra hozása s az angol barátság teljesen megrendült, elannyira, hogy Nagybritannia, ha nem akarja Törökország bizalmát egészen elveszíteni és befolyását Törökországban eljátszani, vagy kénytelen Törökországnak azonnal 15 millió font sterlinget kölcsönadni, vagy Bulgáriát megfenyegetni, hogy Burgast és Wárnát bombáztatni fogja, ha Törökország ellen háborút kezdene.

Jól értesült politikai körökben azt állítják, hogy Milovanovic szerb külügyminiszter párisi látogatása teljesen czéltalan. Minden rokonszenv ellenében, amelyet Franciaország Szerbia irányában tanúsít s amelynek többbizben bizonyítékát adta, a francia kormány kizártnak tartja, hogy Szerbia Ausztria-Magyarország részéről Bosznia-Hercegovina annexiójáért kompenzációt kapjon. A francia kormány jogosulatlanul tartja Szerbia iryeten igényeit s egyenesen képtelenség, hogy Szerbia területi kárpótlásra tartson számot. Ezt az álláspontját a francia kormány kétséget kizáró formában fogja Milovanovicnak értésére adni s azt fogja tanácsolni, hogy Szerbia viselkedjék a saját jól felfogott érdekében nyugodtan s tegyen le a kalandok politikájáról, mert sem Törökország, sem Ausztria-Magyarország rovására nem szerezhet előnyöket.

Kréta annexiójának ügyében Olaszország rokonszenvesebben viselkedik Görögországot iránt, semmint Anglia, vagy Franciaország s előrelátható, hogy Olaszország ebben a kérdésben a védőhatalmakkal nem ért egyet, hanem külön álláspontot foglal el. Erről az olasz kormány állítólag már értesítette is a védőhatalmakat.

Csak most utólag tudódott ki, hogy Izvolski külügyminiszter átnyújtotta Viktor Emanuel királynak a czár sajátkezű levelét, amelyben bejelentette, hogy kénytelen nagy sajnálkozására elhalsztani olaszországi utját, mert ez idő szerint nem viszonzhatja Viktor Emanuel király látogatását.

Budapest, október 19.

Báró Aehrenthal a függetlenségi pártkörben. Báró Aehrenthal Lexa Alajos közös külügyminiszter szerdán este hét órakor Wekerle Sándor miniszterelnök kíséretében megjelenik a függetlenségi pártkörben.

A román követ kihallgatása. Lahovary Sándor, Románia bécsi követe tegnap Budapestre érkezett, hogy átadja a királynak visszahívó levelét. Tegnap délben báró Aehrenthal külügyminiszternél és Wekerle Sándor miniszterelnöknél volt bucsulátogatáson, ma délben pedig a király magánkihallgatáson fogadta. Lahovary ezen a kihallgatáson adta át a királynak a román kormány levelét, amely őt bécsi állásából visszahívja. A követet Párisba helyezték át.

A delegációból.

Schönaich a hadsereg követeléseiről. —

Budapest, október 19.

A magyar delegáció albizottságai ma már be is fejezték munkájukat s holnap már plenáris ülés lesz. A pénzügyi albizottság a közös minisztérium költségvetését szavazta meg alig egy óras tárgyalás után, ez egyesült négyes albizottság pedig a bosnyák költségvetést tárgyalta le hasonlóan gyors tempóban. Báró Burián közös pénzügyminiszter hosszabb beszédben ismertette azt a paragrafust, amelyet az anektált tartományokban megvalósítani szándékozik, de ez annyira nem elégitette ki a delegátusokat, hogy Buriánnak egy újabb, pótbeszédben kellett mentegődznie. Végül is mindent megszavaztak.

Már az osztrák delegációban előreláthatólag nem fog ilyen egyszerűen menni a dolog. Egy heti szünet után ismét Budapestre jöttek az osztrákok s már a mai első ülésen látható lett, hogy a közös miniszterekkel összeszűrve a levelet, valami újabb merényletre készülnek. Ma délután ugyanis a hadügyi albizottság tartott ülést, amelyen báró Schönaich közös hadügyminiszter mondott hosszú beszédet. Míg a magyar delegáció hadügyi albizottságát egyáltalán nem érdekeltette arra, hogy komolyan beszéljen vele, az osztrákok előtt egész részletességgel foglalkozott a hadsereg ezer bajával. Az első pillanatra szinte megdöbben az ember, ha olvassa, mint csepiül le a hadügyminiszter saját hadseregét. Az egész vonalon csak fogyatékoságokat lát — és éppen most, amikor háborus hírekkel van tele a levegő, a hadügyminiszter nyíltan hirdeti, hogy ez a mi armádiánk pedig nem ér egy fabatkát. A végén aztán megmondja, hogy miért állítja be így a hadsereget: mert a hadvezetőségnek mindenféle követelése lesznek, pénzt és vért fog követelni, ezt pedig meg kell szavazni. Erre megy a pakli. És hogy a közös hadügyminiszter összejátszik az osztrákokkal a magyar nemzeti követelések kijátszása érdekében, nyíltan kilátszik abból a hírből, hogy Bécsben már tudják, hogy az osztrák keresztényszocialista párt az osztrák delegáció hadügyi albizottságának ülésén indítványozni fogja a legénységi jutalék újabb felemelését. Ha az albizottság az indítványt elfogadja, nunciumot fognak küldeni a magyar delegációnak hozzájárulás végett, hogy a jutalék fölemelésére szükséges összeget már az 1909. évi közös költségvetésbe föl lehessen venni.

Ime, ilyen eszközökkel dolgozik a hadvezetőség.

A mai ülésekről tudósításaink itt következnek:

A magyar delegáció.

A pénzügyi albizottság ülése.

A magyar delegáció pénzügyi albizottsága ma délelőtt 10 órakor báró Harkányi Frigyes elnöklésével ülést tartott, amelyen tárgyalás alá vette a közös pénzügyminisztériumnak és a közös legfőbb számvevőszéknek 1909. évi költségvetéséről szóló határozatát.

Báró Harkányi Frigyes elnök 10 órakor megnyitotta az ülést.

Báró Rudnyánszky József előadó röviden ismertette a közös pénzügyminisztérium költségvetését, amely az előző évvel szemben mindössze 76.000 korona különbözetet tüntet fel és azt elfogadásra ajánlja.

A költségvetés általánosságban elfogadottnak, a részletes tárgyalás előtt Rudnyánszky József előadó javasolta az országos bizottságnak az 1906., 1907. és 1908. évi költségvetés tárgyalása alkalmából hozott határozatainak fentartását.

Az albizottság hozzájárult a határozatok fentartásához.

Báró Rudnyánszky József előadó ismertette ez-

után a rendes szükségletek egyes fejezeit és szükségleteit, amelyek észrevétel nélkül elfogadottnak.

Az előadó ismertette ezután a határelőírászat tételét, amelyeket szintén észrevétel nélkül elfogadottnak.

A részletes tárgyalás befejezése után báró Burián István közös pénzügyminiszter visszatérve a delegációnak a közös pénzügyminisztérium Budapestben való elhelyezésére vonatkozó határozatára, kijelenti, hogy ennek kezdeményezésére a közös pénzügyminisztérium nem illetékes. Ami pedig a második határozatot illeti, amely az üresedésbe jövő állásoknak magyar honosokkal való betöltésére vonatkozik, konstatálta, hogy az eddigi számarány egy magyar állampolgárnak miniszteri fogalmazóvá történő kinevezése folytán az 1908. év folyamán valamivel kedvezőbbé vált. A csekély személyzeti létszám mellett csak ritkán beálló netáni üresedés esetén a jövőben nem fogja szem elől tévesztetni a bizottság az albizottság idevágó kívánságát.

Gál Sándor nem elégitik ki a közös pénzügyminiszter felvilágosításait, mert az az albizottság a pénzügyminisztérium Budapestben való elhelyezésére nézve hozott határozatot, akkor a közös pénzügyminiszternek meg kell ragadnia a kezdeményezést és kell, hogy legyen egy fórum, amely ezen kívánság megvalósítására hatáskörrel bír.

Báró Burián István közös pénzügyminiszter, újból felszólal és kijelenti, hogy nem bocsátkozik a kérdés érdemébe, hanem csak azt jelentette ki, hogy arra ő nem illetékes és így az országos bizottság hatáskörébe tartozik annak megítélése, ki illetékes erre és mi a teendő.

Gál Sándor és báró Rudnyánszky József felszólalásai után Wekerle Sándor miniszterelnök szólalt fel a kérdéshez. A delegáció határozatai között különbséget kell tenni. Vannak határozatok, amelyeknek végrehajtása tisztán a közös minisztérium hatáskörébe tartozik, — ilyen határozat az, amely magyar állampolgároknak megfelelő számba való alkalmazására vonatkozik — és vannak határozatok, melyeknek végrehajtása nem tartozik a közös miniszterek, avagy a delegáció hatáskörébe. Ilyen az a rég kifejezett óhaj is, hogy a közös pénzügyminisztérium Magyarországra helyeztetessék át. Kéri a bizottságot, nyugodjék meg abban, hogy a magyar kormány azt tudomásul veszi és ezen régi óhaját más kérdésekkel kapcsolatosan latba fogja vetni.

A tételt elfogadják.

A közös legfőbb számvevőszék tételénél Gál Sándor kifogásolja, hogy ennek az alkotmányos szervezet részét képező intézménynek hatáskörét, szolgálati viszonyait semmi néven nevezendő törvény nem szabályozza. Kéri a kormányt, hogy tegye lehetővé, hogy az az intézmény a magyar alkotmányba sine lege ne csatagoljon.

Wekerle Sándor miniszterelnök elismeri, hogy a közös számvevőszék állása törvényenyleg szabályozva nincs, hanem az eddigi gyakorlaton és azon a szükségleten alapszik, hogy kellett egy hivatal felállítani, amely ha nem is gyakorolja a számvevőszék ellenőrzést olyan értelemben, mint nálunk a számvevőszék, amely az érdemleges ellenőrzésbe, sőt abba is belebocsátkozik, vajon valami megfelelő árban szereztetik-e be, mégis ügyel arra, hogy legalább a fennálló szabályok, a gyakorlat és a szigorú számviteli elvek az elszámolásnál alkalmaztassanak.

Gál Sándor megnyugvással veszi tudomásul a miniszterelnök felvilágosítását.

Báró Pléner, a közös számvevőszék elnöke ismételtén közli a delegáció tagjaival, hogy a törvényjavaslatot dolgozzák ki, melyet közöltek a közös kormányval, amely azután mindkét kormányval tárgyalni fog róla. Az ügyet az is késlelteti, hogy eddig az osztrák számvevőszék sem rendezték tényleges törvényekkel s valószínű, hogy ott a két kérdést csak együttesen lehet elintézni.

A tételt elfogadják és fentartják az alkalmazotakra vonatkozó múlt évi határozatokat.

Ezután áttérnek a közös legfőbb számszék költségvetésének részletes tárgyalására.

Az albizottság ezt elfogadta és a jelentés hitelesítése után az albizottság ülése véget ért.

Az egyesült négyes albizottság ülése.

A magyar delegáció egyesült négy albizottsága ma délelőtt tizenegy órakor tartott ülésén tárgyalta a megszállott területek költségvetését.

Barabás Béla elnök délelőtt 11 órakor megnyitotta az ülést. Jelentette, hogy napirenden van Bosznia és Herzegovina 1909. évi költségvetésének tárgyalása s hogy az általános tárgyalás megkezdése előtt a közös pénzügyminiszter kíván nyilatkozni.

Burián a bosnyák helyzetről.

Báró Burián István közös pénzügyminiszter: A király szövege és hozzám intézett kézirata szabatosan megjelöli a Boszniára és Herzegovinára vonatkozó irányelveket. S megállapíthatom, hogy nincs eltérés a most elém tűzött s amaz irány között, me-

lyet az országos bizottság helyeslésével az önkormányzati szervezet fokozatos fejlesztése dolgában eddig követtem. Bosznia és Herzegovina szerencsésen végrehajtott bekapcsolása azonban immár lehetővé teszi, sőt sürgősen megköveteli, hogy az előbbi határozatlan viszonyok közt kikerülhetlen közbenső fokozatokat összefoglalván, ez új országokat teljes tartományi önkormányzattal felruházhassuk.

Midőn a monarchia megszállotta e tartományokat, átvette egyszersmind az absolute gyakorolt kormányhatalmat. Csak ilyen módon teremthetett — erős kézzel fogván a kormány gyeplőjét — rendet és szerethetett biztonságot, ami csakhamar lehetővé tette, hogy a kezdetben szükséges szigoron enyhítsen és sorjában törvényeket alkosson, melyek módot nyújtottak arra, hogy az érvényükben meghagyott régi törvényeket a modern élet kívánalmainak megfelelőleg alkalmazhassa. Ilyeténképpen oly jogi rendszer fejlődött ki, melynek kiépítéséhez már csak csekély anyag kell, hogy a fejedelmi szózat ígérte polgári alapjogok teljessége álljon elő.

A két ország politikai élete most új és állandó alapot nyervén, e kívánságok és törekvések teljesülhetnek, természetesen abban a mértékben, amennyiben összeegyeztethetők a monarchia érdekével s Bosznia és Herzegovina helyzetével a monarchia keretén belül. Bosznia és Herzegovina lakosságának szilárd és régi a tagozata, mely erős köztudaton sarkallik. A lakosság három felekezetre oszlik; ezeknek az elsőbbségért vívott régi harcok okai, éppen úgy, mint okozatai amaz állapotnak, amely a politikai és társadalmi egyensulynak máiglan is legfontosabb tényezője. Ha Boszniában és Herzegovinában belátható időkre biztosítani akarjuk a szabadon fejlődést s a felekezeti békét, ennek ez a berendezés a feltétele. A tervezett választási eljárásához hasonló van máris gyakorlatban a községekben. Egyébiránt nem az a cél, hogy a választás szabadságának felekezeti korlátokat szabjunk. Minden felekezet bizonyos számú képviselőt választ; ehhez joga van, de senki sem köteleztetik arra, hogy csak hitsorszára szavazzon. Első gondom lesz, hogy a rám bízott előterjesztéseket szorgosan előkészítsem. E részben tanácsát fogom kérni mindazoknak, kik szakmeretüknél és tapasztalataiknál fogva erre hivatottak. Javaslataimnak vezérelve léssen: legyen a lakosság lehető szabad a mozgásban, de erős kormány intezze az ügyeket.

A bosnyák-hercegovinai törvényhozás jelen állapota első sorban a büntető perrendtartás kiegészítését kívánja. Csak így lesz lehetséges, a polgári jogoknak teljessé tétele abban az irányban, hogy a személyes szabadságot, a magánlak sérthetenségét, valamint a levél- és távirattitok megővését illetőleg oly rendelkezések állapítsanak meg, melyek a közigazgatási hatóságok rendelkezését törvényes korlátok közé szorítják. Jelesül ki kell mondani, hogy az internálást, az országból való kiutasítást és — a büntető törvény megállapította esetektől eltekintve — a vagyoni elkobzását törvény tiltja. Megszüntetendő lesz a katonai bíróságoknak azon illetékessége, mely jelenleg bizonyos meghatározott büntetésekre nézve a rendes büntető eljárásban fennáll; külön törvényenyleg szabályozandó az egyesületi és gyülekezeti jog. Megalkotandó lesz a tartományi képviselő szervezet, a választási törvény s a tartománygyűlés tanácskozási rendje.

Ezen előterjesztések gondos előkészítése bizonyos időbe kerül, mindamellett remélem, hogy az új népképviselő a jövő év tavaszán már megkezdheti munkálkodását. A tartománygyűlés azonban éppen-séggel nem teszi feleslegessé a járási képviselőt; Boszniában és Herzegovinában a járás lévén a természetes közigazgatási egység, a járási képviselőt a helyi kormányzat ama közege lesz, mely a lakosságot egyenesen érintő érdekekörben fog működni. A járási képviselőket, — úgy véljük, — körülbelül a tartománygyűléssel egyidejűleg kezdenek meg működésüket.

A folyó évben szintén számos reform kezdeményeztetett és kis híjjával be is fejeztetett. Ezeknek ezéja, hogy kiegészítsék a bosnyák-hercegovinai intézmények rendszerét a jelzett reformok során küszöbön áll az ügyvédi kamara, a kereskedelmi és iparkamara, továbbá az iparrendtartás életbeléptetése.

A muzulmán hitfelekezeti és alapítványi (vakuf) önkormányzat megvalósításának mi sem állja többé útját, miután a sejk-ül-izlammal egyetértésben megoldott a mensura, a muzulmán főpapnak adandó egyházi fölhatalmazás kérdése. A muzulmán földbirtokosok képviselőivel, jogi és gazdasági érdekeikről megkezdett tanácskozás az idén tovább folyt és kedvező eredménnyel kecsegtet. Döntés előtt a többi érdekelt, főképpen a kmetek is meghallgandók lesznek a szóban forgó kérdésekről. De országos kormányának nem hivatása, hogy beleavatkozzék a földbirtokviszonyok jogkörébe. De mindenkor arra törekszik, hogy enyhítse az ellentéteket és elhárítsa a gyakorlati élet szűlte nehézségeket. Tervben van az erdőgazdaság folytatására alkalmas erdőterület fölhasználása a földmívelés céljaira és

a Herzegovina kopár területeinek a lakosság közreműködésével végrehajtandó nagyobbababú befásítása. Ez a munka azóta tényleg megindult és most van folyamatban annak bevezető, hosszadalmas része: az említett célokra fordítandó területeknek jegyzékbe vétele. Mielőtt ez a jegyzék elkészült, azonnal meg fognak állapítani azok a feltételek, amelyek mellett a földet kereső bosnyák-herzegovinai honosok az egyes parcellákat megkaphatják.

A vita.

Hoitsy Pál előadó örömeinek ad kifejezést azon bejelentett tény felett, hogy Bosznia közigazgatásában a jövőben változás fog beállni, mert Magyarország semmiféle oka nem volt megelégedve lenni azzal a politikával, mely Boszniában eddig folytattott. Magyar szempontból sokkal fontosabb az, hogy azon az egyetlen téren is, ahol a magyar befolyást lehetett volna érvényesíteni, a közigazgatási téren Magyarország a legmostohább elbánásban részesült. (Igaz! Ugy van!) Ami ipar Boszniában van, az állami támogatással jött létre s az kizárólag osztrák tőkepenészek kezében van. Így Bosznia virágzó sorsára, szesziföldje, cukorgyára, erdőipara, vasbányák, vasművek. A Landesbank — osztrák alapítás és akkora támogatást nyer az államtól, hogy az állami pénzek kezelése is reá van bízva. A magyar ipar ellen irányuló e politika éppen magyar közpénzügyminiszterek alatt követteget, akik ugylátszik, nem tudták magukat azon befolyások alól felszabadítani, amelyeknek Bécsben ki vannak téve. Ezért is szükséges, hogy Budapestre helyeztessék át a közös pénzügyminisztérium, illetőleg a Boszniát jövőben igazgató hatóság.

Chorin Ferencz súlyt helyez arra, hogy a király teljes szuverenitásának Boszniára és Herzegovinára való kiterjesztése joghatályossá csak a magyar országgyűlés hozzájárulásával fog válni, ami abból is kiviláglik, hogy őfelsége a magyar miniszterelnököt törvényjavaslat előterjesztésére utasítja. Az országgyűlésnek feladata tehát e ténny szentesíteni és egyszersmind állást foglalni abban a kérdésben, vajjon Magyarország régi jogait, amelyek kétségtelen történelmi alapon nyugszanak, fel akarja-e éleszteni Boszniára és Herzegovinára nézve.

Báró Rudnyánszky József szerint a miniszternek és elődjének is mindig az volt a politikája, hogy Bosznia jogilag is, gazdaságilag is első sorban a bosnyákoké.

Elnök felhívja az albizottság tagjait, hogy a Bosznia és Herzegovina állandó igazgatásának kérdéseiről, mint az országos bizottság hatáskörén kívül esőkről ne nyilatkozzanak. A közös pénzügyminiszter e részbeni előterjesztéseire határozat nem hozható: a miniszter maga sem akart ily határozatot provokálni.

Hoitsy Pál előadó felvilágosító szavai után

Sághy Gyula csatlakozott a Chorin által felvetett eszmékhez. Szerinte is be kell válni a törvényhozás felhatalmazását, mielőtt a közös pénzügyminiszter mélyreható intézkedésekbe mehet bele.

Okolicsányi László: Az előadó által felvetett azon eszmét, hogy a közös pénzügyminisztérium Budapestre helyeztessék át, a legmelegebben pártolja. Ebben az előadóval a bizottságnak tulnyomó többsége egyetért. (Ugy van!) Igen sajnálatos, hogy ott a magyar közgazdasági törekvések eddig háttérbe szorultak s egyetlen nagyobb ipari vállalat vagy pénzintézet nem tudott lábra kapni, pedig a hajlandóság megvan a magyar üzleti világban is az ottani tevékenységre, de még azt sem tudjuk elérni, hogy például az ott létesíteni szándékolt magyar bank ugyanolyan, sőt kedvezőtlenebb feltételek mellett megalakítható legyen, amilyent az osztrák Landesbank élvez. A magyar pénzügyvilág nem kér nagyobb kedvezményt, csak az osztrákokkal való teljesen egyenlő elbánást s ez Magyarországot joggal megilleti. (Ugy van! Helyeslés.)

Nagy Ferencz: Miután csapataink a szandzsákból kivonulnak, kérdi, vajjon ebből folyólag remélhetjük-e, hogy a monarchiát terhelő pénzügyi áldozat a jövőben ezáltal enyhüljön fog. Továbbá foglalkozik az újonnan tervezett vasúti ügyével és kérdezi, hogy vajjon a közös kormány gondolkodik-e a bennünket érdeklő vonalnak már a közel jövőben való létesítéséről. A legfontosabb így azonban, amely a közel jövőben gyökeres megoldásra vár, a bosnyák földterhermentesítés ügye. Ebben az irányban, amint a legutóbbi jelentésekből is kitünik, semmiféle gyökeres elhatározó intézkedés eddig nem történt. Teljesen jogosultaknak tartja szülő a tarifás különbségek tekintetében felhozott panaszokat is, amelyeket már boldogult Hegedűs Sándor is szóba hozott ezelőtt három évvel. Ezeket okvetlenül segíteni kell, de emellett a magyar társadalom, közgazdasági és pénzügyi világ fogjon össze és ne tekintse Boszniát olyan idegen országnak, amelytől lehetőleg huzódzni kell, hanem ellenkezőleg, törekedjünk arra, hogy ott mindinkább tért foglaljunk társadalmilag.

Hoitsy Pál előadó Nagy Ferencz kérdésre felvilágosításként megjegyzi, hogy a csapatoknak a szandzsákból való kivonulása nincs tekintetbe véve

a költségvetésben, mert ez a költségvetés akkor készült, amikor ez a kivonulás még nem volt elrendelve.

Burlán mentegetődzik.

Báró Burlán István közös pénzügyminiszter nem kíván polemizálni a felszólalt bizottsági tagokkal. Csupán arra szorítkozik, hogy bebizonyítható adatok alapján a tényállást előadja és reméli, hogy ezáltal el fog nemulni az itt elhangzott szemrehányások egy része, valamint konstatálható lesz az is, hogy elvben és céljainkban teljesen egyetért a kormány és az itt felszólalt bizottsági tagok. Az előadó ismételve felhozta azt a már mult évben is többször felhozott vádat, hogy Boszniában és Herzegovinában germanizáló tendenciák vannak. A miniszter már két évvel ezelőtt behatóbban nyilatkozott erről a tárgyról és ekkor konstatálta, amit most is ismételve, hogy germanizáló tendenciáról szó sem lehet.

Nagyon természetes, hogy az új viszonyok különösen az önkormányzat kitágítása is tetemesen hozzá fog járulni ahhoz, hogy az országnyelv mindinkább érvényesüljön. Hiszen ma is lehet ott használni a monarchia bármelyik államából jövő olyan hivatalnokot, aki legalább egy év alatt az ottani nyelvet elsajátítja. Nincs ok tehát arra az aggodalomra, mintha ott kedveznének a német nyelvnek. Több felszólalás történt azon állítólag mostoha elbánás ellen, amelylyel a magyar közgazdasági érdekek és törekvések találkoznak ott, különösen összehasonlítva az osztrák iparnak állítólagos nagyobb pártolásával szemben. Az előadó is felemlítette, hogy milyen szerencsétlen véletlen az, hogy éppen a miniszter alatt és elődje alatt is, akik pedig maguk is magyar emberek, ilyen tendenzia tudott érvényre jutni. Nagynevű elődjének ténykedésével szülő nem akar foglalkozni, de a saját felelőssége alatt folytatott ténykedése nézve a leghatározottabban tagadja, hogy bármi ténnyel be lehetne bizonyítani, hogy mostoha eljárást tanusított a magyar közgazdasági érdekek ellen, amit teljesen hivatalos és magán-lelkiismerete ellen valónak is tekint.

Az előadó példák illusztrálta azt, hogy mennyire mostohán jártunk el a magyar vállalkozással, összehasonlítva ezt az osztrák vállalkozással szemben követett eljárással. De épp az általa felhozott példák bizonyítják, hogyan fejlődtek így a dolgok.

Az előadó felemlítette a bosnyákokországi (Landes-) banknak kiváltságos állását. Ez a vállalat nagyon nehéz időkben ment be az országba, amidőn igazán kétes volt a siker és a kormányzat nagyon helyesen eszelekedett, midőn ezt szabadalommal látta el. Ez a szabadalom azonban monopolum természetével nem bír. Az a magyar bank, amelyet Okolicsányi felemlített, nagyon közel van a megvalósuláshoz.

A vasúti tarifa-politika ügyében ismétli azt az elvi kijelentést, hogy bármennyire jogosultak is a magyar óhajok ezen a téren, nem szabad elfelejteni, hogy Bosznia a vasúti politika terén fenhatósággal bír, mert habár Magyarország épp úgy, mint Ausztria, hozzá is járult a vasúti hálózat létesítéséhez, a költségek legnagyobb részét Bosznia maga viselte.

Rudnyánszky bizottsági tag felszólalásában talál egy nyilatkozatot, mely egyúttal válasz az előadónak is, hogy t. i. Boszniában épp azon iparágak lettek fejlesztve, amelyek a magyar bevétellel konkurálnak. Ez a dolog természetében fekszik, amennyiben Boszniában eddig prosperálnak azon iparágak, amelyek az ottani termékek feldolgozásából merítik életképességüket.

Nagy Ferencznek azon kérdésére, mi lesz azon vasútvonalakkal, amelyek megépítése az 1902. törvényben biztosítva van és megragadta-e e tekintetben a közös kormány az iniciatívát, azt válaszolja, hogy a kezdeményezést megengedte és jegyzéket intézett a két kormányhoz, melyekre eddig választ nem nyert.

A magyar hivatalnokok kedvezőtlen perzentje azért észlelhető, mert a magyarok kisebb számban jelentkeznek. Nincs rá eset, hogy alkalmas magyar embert, aki jelentkezett, visszautasítottak volna. A második ok az, hogy a magyaroknak sokkal nagyobb szóvaléka hagyja ott a szolgáltatást, mint az osztrákoké. Ugy a magyar, mint az osztrák állampolgárok között nagy számban vannak természetesen azok, kik szláv törzshöz tartoznak, vagy szlávul értenek. Éppen úgy növekszik a bennszülött tisztviselők száma, amennyiben évek óta azokat, akik jelentkeznek és alkalmasak, felvették. Reméli, hogy ezentul nagyobb számban fognak jelentkezni, de azért a bennszülöttek a szolgálat kereteit betölteni egymaguk hosszabb ideig még nem lesznek képesek és így kívánatos, hogy a magyarok ezentul is minél nagyobb számban jelentkezzenek a bosnyák szolgálatba való belépésre. (Helyeslés.)

A közös pénzügyminiszter beszéde után a bosnyák megszállási hitelre vonatkozó határozatot az albizottság általánosságban elfogadta.

Attérve a részletekre, az albizottság az egyes tételreket a Hoitsy Pál által előterjesztett módosított alakban, amely a Lim területén volt csapatok visszavonásának megfelel, vita nélkül megszavazta és az előadó által nyomban előterjesztett jelentést is hitelesítette.

A munkarend.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság újabb elnöki rendelkezés folytán holnap plenáris ülését nem délelőtt 10 órakor, hanem 11 órakor tartja. Az ülésen a külügyi költségvetést tárgyalják.

A delegáció hadügyi albizottsága holnap délelőtt 10 órakor ülést tart. Tárgy: a jelentés hitelesítése.

Az osztrák delegáció.

A hadügyi albizottság ülése.

Az osztrák delegáció hadügyi albizottsága ma délután gróf Merveidt elnöktele alatt ülést tartott, amelyen a rendes hadügyi költségvetést kezdte tárgyalni.

Dr. R. v. Kozłowski előadó lelkes szavakban emlékezik meg arról, amikor a trónörökös a hadsereg nevében a császárt jubileuma alkalmából melegen üdvözölte. Ezután kifejti, hogy a tiszta kövétel 10,029.202 koronával, míg a rendes költségvetés a tavalyival szemben 14,046.762 korona többletet mutat. További tárgyalásában sürgeti az unjonczlétszám felemelésével a kétéves szolgálat életbeléptetését. Erre nézve három szempontot tart irányadónak: Európában a monarchia befolyásának meg erősítését kell biztosítani és végül a lakosság anyagi követeléseit, mely a kétéves szolgálat életbeléptetését a legnagyobb türelmetlenséggel várja. Miután a magyar delegáció is látja a hadsereg alapos szervezésének szükségességét, azon reménynek ad az előadó kifejezést, hogy a kétéves szolgálat körülményeit a jelenlegi helyzet is elősegíti. Cél szerü lenne a két állam között a tárgyalást ez ügyben felvenni és mielőbb sikeresen befejezni. A szolgálat e reformját az 1904-i törvényjavaslat szerint kellene életbeléptetni.

A külügyi helyzet komolysága is szükségessé teszi, hogy e reformot gátló minden válaszfalat ledöntsünk.

A tiszti fizetésről és legénység zsoldjáról szóló rendeletet nem helyesli az előadó, mert azt a delegáció csak részben oldotta meg sikeresen. A költségvetés elfogadását ajánlja.

Báró Schönauich közös hadügyminiszter utal arra, hogy már a tavalyi delegációs ülésen megkísérelte, hogy tiszta képet adjon arról, milyenek kívánja a hadsereget, daczára a rendelkezésre álló eszközök szűk voltának. E pillanatban utolsó észrevételeit akarja megtenni, teljesen programmszerűleg és he akarja bizonyítani, mennyire maradt mögötte a hadsereg fejlődése a természetes célok- nak és irányzatoknak.

A közös hadügyminiszter ezután az anyagi eszközökkel a hadseregnek foglalkozik. A delegáció előtt fekvő javaslatok nagyrészt számolnak a fokozott igényekkel. Ezek a többletek azonban csak a normális szükségletekre vonatkoznak, a fizetésekre és zsoldokra, ellenben utalnia kell arra is, hogy a különféle áremelkedések is szükségessé teszik a költségtöbbletet. Az új tisztek ruházatkódási átalánya, az utazási költségek, a költözködési pénzek ma már oly szűken mértek, hogy nem fedezik a szükségletet. Azonfölül nagyon szűken jut bizonyos dolgokra, mint könyvekre, kaszinó-szerű berendezkedésekre, amik pedig nagyon fontosak, mert a katonaságon keresztül nevelőleg hatnak a népre.

A miniszter ez alkalommal futólag érinti a „mőzögzdasági oktatást a csapatoknál” és rátér a határon állomásozó csapatok helyzetére. Boszniában, Herzegovinában és az exponált határmenti garnizónokban a szolgálat sokkal súlyosabb és így csak természetes, hogy a hadvezetőség arra törekszik, hogy ezeknek a csapatoknak anyagi ellenszolgáltatásokat nyújtson. A Boszniában, Herzegovinában és Dalmácia déli részeiben állomásozó ezredek már is részesülnek pótlékokban és kordon-pénzekben, de a miniszter jogosnak tartja, hogy a többi, a délnyugati határvonalakon állomásozó csapatok is részesüljenek némi anyagi kárpótlásban.

A hadi felszerelés kiegészítésére röviddel ezelőtt nagy hiteleket vettek igénybe, ámde új találmányok és fejlődése a hadiszerekeknek, továbbá évtizedek mulasztásai szükségessé teszik, hogy ebben az irányban is kitűzött céljaink felé törekedjünk.

Az anyagi kívánságokon kívül jobb kiképzési viszonyok megteremtésére kell törekedni. Kiváló csapatok kiképzéséhez elsősorban kitűnő terület kell. A föld intenzívebb megmunkálása azonban mindjobban megszorítja azoknak a területeknek a számát, ahol csapatoknak operálni lehet.

Az erre vonatkozó kiadások 1905., 1906. és 1907-ben 1,095.000 koronára rúgtak, ami körülbelül 8%-a az egész gyakorlatok céljaira rendelkezésre álló összegeknek. A kártérítési összegek, amelyeket földbirtokosoknak kell fizetni, ma már oly magasra rúgnak, hogy a vezetőség jobbnak látja gyakorlat céljaira területeket bérelni.

Jelenleg hét ilyen gyakorlati terep áll rendelkezésre, amelyek közül egyiknek-másiknak speciális rendeltetése van.

Egy másik, igen fontos dolog, amelyet a miniszter érinteni kíván, az éles munició kérdése. Az összes fegyvernemek annyiszor kell, hogy éléssel löjjenek, ahányszor csak erre alkalom nyílik. Garnizonjaink legtöbbjei a harcszerű lövészetet nem gyakorolhatják, mert nincs kellő terepük. Szükséges volna, hogy a csapatokat évenként egyszer, bizonyos időre garnizonjaikból kivonják és a kibérelt gyakorlati terepekre helyezték át, hogy ott azokat a gyakorlatokat végezzék, melyeket állomáshelyeiken végezni nem tudnak. Ma legfeljebb két-három hétre helyezhetjük el csapatainkat az ilyen gyakorlati terepeken, ami által természetesen szenved a kiképzés és a hadsereg kvalitása. Ezen a téren javítások és változások annál inkább kívánatosak, mert a közel jövőben bekövetkező két éves szolgálat azt követeli, hogy a katonák két év alatt megtanulják azt, amit eddig három év alatt sajátítottak el. Ehhez azonban pénz kell, mert mit ér a kitűnő anyag, mit ér a jó felszerelés, ha a katonák nem tanulták meg alaposan, hogy kell banni fegyverrel.

A kiképzéssel egyenlő fontosságu a felszerelése és felfegyverzése a hadseregnek. Gyalogságunk kitűnően felfegyverzett.

A hadügyminiszter kijelenti, hogy sohasem vállalná annak a felelősségét, hogy gyalogságunk fegyver dolgában a többi államtól elmaradjon. A miniszter élénk figyelemmel kíséri az önműködő és félig önműködő fegyverekkel való kísérleteket, hogy ebben a fontos kérdésben mindig tájékozott legyen. A gépfegyverekkel való felszerelése a csapatoknak az idén már megkezdődött és ezután is folytatódni fog. A szükséges költségek a jövőben sem lesznek jelentékenyen nagyobbak, mint az elmúlt esztendőben.

A gyalogság ruházatát nemrégiben alakították át a modern követelmények szerint. A gyalogság megerhelése még mindig igen nagy, de ez más államokban sincs másként. Ugyanez áll a lovasságra is. A hegyi tüzérség újjászervezése és gyarapítása, ugyanint a nehéz mezei tüzérség szervezése, ha szerény határok között is, de befejeződött. Az ostromútegek átalakítása is kitűnően áll, valamint az utáncsapatok gyarapítása is. A miniszter a léghajók szükségességéről is megemlékezik és kijelenti, hogy ebben az irányban a legnagyobb erőfeszítéseket teszi, hogy ne maradjon el a többi államok mögött. Szól azután a forgalmi eszközökről, amelyek arra szolgálnak, hogy eleséget és töltenypótléket szállítsanak a csapatok után.

A forgalmi eszközök közül, tekintve a szállítandó óriási súlyokat, ma csak a mechanikai szállító eszközök számítanak. Nagy háború esetén kellő számú automobilal rendelkezünk, arra már most nagy gondot kell fordítanunk. Minthogy a gyalogság az ütközet színhelyéül előszeretettel keresi a nehéz terepet, ennek megfelelően kell felszerelését kiegészíteni és különösen arra kell gondot fordítani, hogy még a legnehezebb uton is tudjon legalább néhány ágyut — ha szűszedett állapotban is — magával vinni. A tábori konyhák ügyében a kísérletek befejeződtek és azok bevezetése csak a költségek megszavazásától függ. A csapatok elhelyezéséről szólva utal arra, hogy különösen a határokon igen siralmas viszonyok között élnek a katonák, tehát legalább is arról kell gondoskodni, hogy megfelelően legyenek elhelyezve. A katonai egészségügy fejlesztésére is nagy gondot kell fordítani, ami szintén pénzbe kerül. Az orvoshiány okát főképpen abban látja, hogy a fiatal orvosok a polgári életben is nagyon jól fizetett állásokhoz jutnak, míg a katonai pálya nem olyan nyugalmas.

A miniszter ezután rátér a határ- és partvidék megerősítésének dolgára. Ausztria-Magyarország körülbelül ötezer kilométer hosszú határán nyolcz állammal érintkezik. Ezek nagy részével már voltunk háborús viszonyban és volt arra is eset, hogy három felé is kellett hadakoznunk. Ilyenkor megtörténik, s erre szükséges a határ jelentékeny megerősítése és a hajóhad intenzív fejlesztése.

Attér a miniszter ezután a hadsereg személyi ügyeire, amelyek legjellemzőbb tulajdonsága az alsóbb rangú tiszték rossz előléptetési viszonya. Az alsóbb rangú tiszték számát ugyanis már a véderő megfelelő kiépítésének szem előtt tartásával állapították meg, minthogy azonban ez a kifejlesztés már évek óta elmarad, a tiszték száma nagyon megszáporodott. Ez pedig árt a hadsereg egész szellemének, egyrészt káros befolyással van a tiszték szolgálati buzgóságára, másrészt a hadvezetőség kénytelen a magasabb parancsnokságok élére már kifáradt és előregedett tisztéket állítani. De az utánpótlás is nehezebb, mert minél nagyobb cifra uniformisban a nyomorúság, annál nehezebben lépnek az ifjak erre a pályára. A helyzet javítására első sorban a nyugdíjtörvényt kell megváltoztatni és a teljes nyugdíjigényt 40 esztendő helyett már 35 évi szolgálat után meg kell adni, annál is inkább, mert

a polgári állásokban már be van vezetve a 35 éves szolgálati idő.

A legénységi állomány siralmas helyzete általános ismeretes. Ki kell jelentenie, hogy a két éves szolgálati idő behozatala esetében az ujonczlétszámot két irányban kell emelni, egyrészt, hogy a mostani létszámot főtartsák, másrészt, hogy az új formációkat megtöltsék. Ezzel kapcsolatban foglalkozik a tovább szolgáló altisztek dolgával, akiknek helyzetét javítani kell.

— Önök kérdezni fogják, — folytatta a miniszter — hogy miért mutattam ilyen rongyosnak a hadsereg bajait és hogy ne zárkózzanak el a követelmények elől, amelyek elől már a legközelebbi években nem fogunk kitérhetni. További halogatás ki van zárva és felelősségünk tudatában nem is halogathatjuk tovább. És ez csak gyengéd célzás arra a nehéz helyzetre, amelyben vagyok. Beszéljük meg most ezeket a kérdéseket, hogy akkor, ha aktuálisak lesznek, már tisztában legyünk velük! És ha már annyi milliót költünk a hadiszerekre, gondoljunk az emberekre is. Nagyon köszönöm a hadsereg nevében azt, amit a bizottság a tisztí fizetések és a legénységi szold javítása érdekében tett, de ez még nem elég. Javítsák meg az alsóbb tiszték előléptetési viszonyait és a tovább szolgáló altisztek helyzetét, amelyek nélkül a két éves szolgálati időre nem is térhetünk át. Kéri a költségvetés elfogadását.

Axmán delegátus ajánlja, hogy az előadó és a miniszter beszédét nyomassák ki és azután kezdjék meg a vitát.

Az indítványt elfogadják és a vitát holnap délelőtt tíz órakor folytatják.

Budapest, október 19.

A miniszterek üdvözlése. Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter beszámolója alkalmából Jászberény város választóközönsége a következő üdvözlő táviratot intézte Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszterhez: „Nagynevű országos képviselőnk beszámolója alkalmából nagy lelkesedéssel üdvözli Nagyméltóságodat Jászberény városának választóközönsége és működésére Isten áldását kéri Bathó pártelnök. — Bárány Dániel Tibornak, a lippai választókerület országgyűlési képviselőjének választói között való megjelenése alkalmából a lippai alkotmánypárt táviratilag üdvözölte gróf Andrássy Gyula belügyminisztert a választói törvény megalkotása körül való munkásságáért, valamint Wekerle Sándor miniszterelnököt, mint a modern államépítés és a szociális átalakulás hivatott tényezőjét.

A szerb radikálisok és a nemzetiségi klub. Hodzsa Milán orsz. képviselő vasárnap Ó-Sevén beszámoló beszédet tartott. Arra a kérdésre, hogy igaz-e, hogy a szerb radikális képviselőknek az országgyűlési nemzetiségi klubból való kizárása küszöbön áll, Hodzsa Milán kijelentette, hogy neki, mint a párt képviselő-titkárnak, a szerb radikális képviselők kirekesztéséről tudomása nincs és hogy a klub ily irányú határozatot nem hozott. Tény ellenben az, hogy a szerb radikális képviselők az országgyűlési nemzetiségi párt akcióiban több mint egy év óta részt nem vesznek és egy esztendő óta a párt klubjában láthatók nem voltak.

Népgyűlések a plurális ellen. Tegnap a románok 19 helyen, a tótok, a délnémetek, a radikális polgárpárt és a szocialisták az ország mintegy ötven községében tartottak népgyűléseket a kormány által tervezett választói jog ellen. A népgyűléseknek azonos tartalmu napirendjük volt és elítélve a pluralitást, valamennyien ő felségéhez hódoló táviratot intéztek az általános és titkos, községenként gyakorlandó választói jog érdekében.

Nagy Emil és a szocialisták. A szocialdemokraták tegnap Szolnokon népgyűlést tartottak, melynek tárgya az általános választói jog volt. A népgyűlésre meghívták dr. Nagy Emilt is, Szolnok városának országgyűlési képviselőjét. Nagy Emil a meghívásra a következő távirattal válaszolt: „Köszönettel vettem a mai népgyűlésre szóló meghívót, de azon nem jelenek meg, mert az én politikai felfogásom és a szocialdemokrata világnézet között oly áthidalhatatlan ür tátong, hogy a szocialdemokraták engem úgy sem érthetnek meg, sőt erre nem is reflektálnak. Dr. Nagy Emil.

MEGYÉK ÉS VÁROSOK.

Fiumében a reprezentancia mai folytatólagos ülésén Vio Ferencz podeszta hosszabb beszéde után elfogadták dr. Grossich képviselőtestületi tag módosításával az utca-elnevező bizottság javaslatát, majd azután az ipartörvény-javaslatot foglalkoztatták.

Kossuth-szobor Rákospalotán.

Budapest, október 19.

Sok ezernyi közönség részvételével vasárnap délelőtt tizenegy órakor leplezték le Rákospalotán Kossuth Lajos márványszobrát, amelyet Rákospalota hazafias közönsége emelt közadakozásból. A leleplezési ünnep nagy pompával ment végbe. Az ünnepélyről tudósításunk a következő:

Kossuth Ferenczért és kíséretéért 120 tagú lovasbandérium ment a rákospalotai állomásra, ahová Kossuth különvonata háromnegyed tizenegy órakor rohogott be. A miniszter kíséretében voltak: Szerényi József államtitkár, Barabás Béla, Bakonyi Samu, Burgyán Aladár, Csizmazia Endre, Gaál Sándor, Hédervári Lehel, Korda Andor, Lányi Mór, Mérey Lajos, Olay Lajos, Papp Zoltán, Sümegi Vilmos, Szász József, Szatmári Mór képviselők. Boda Dezső rendőrőrkapitány, Döry Pál békésvármegyei főispán, Fazekas Ágoston alispán, Kun Gyula városi tanácsos, dr. Pallay Sándor, dr. Tormay Géza és Jakab Sándor titkárok, Petry Mór tanfelügyelő, Brachfeld Emil igazgató, Székely Sámuel, az alkotmánypárt titkára, Endrődy Sándor költő, Agoraszó Tivadar pestmegyei főjegyző, Szabó Géza aljegyző. A pályaudvaron egybegyűlt óriási közönség viharos éljenzéssel fogadta a szalonkocsijából lelépő Kossuth Ferenczet, aki Ivánka Pál főszolgabíró és Vághó Ferencz főjegyző üdvözlésére néhány meleg szóval válaszolt. A pályaudvartól az ünnep színhelyéig a község remek négyesfogatán tette meg Kossuth Ferencz az utat. Balján Hédervári Lehel, a kerület országgyűlési képviselője ült.

Mire a vendégeket szállító hosszú kocsisor a bandériummal az élen a szoborhoz ért, az óriási teret zsufolásig megtöltötték az ünneplő közönség ezrei. Szünni nem akaró lelkes éljenzéssel fogadták a minisztert. Az ováció csak akkor ült el, amikor Kossuth elfoglalta helyét az emelvényen s az ist-vántelki vasúti műhely „Testvériség” dalosköre rázendített a Szózatra. Kossuth levette kalapját s példáját követték kíséretének tagjai.

Az ének végén Kovácsi Kálmán, a Kossuth-szobor bizottság elnöke, üdvözölte az ünneplő közönséget, majd Hédervári Lehel mondta el ünnepi beszédét.

Vázolta a Kossuth Lajos előtti idöket, az előjogok korszakát, majd azt a hatást, melyet Kossuth fellépése a nemzetre tett. Kossuth Lajos történelmi nagysága, ugymond, az urbériség eltörlésében nyilatkozik meg. Nemcsak azt jelentette ez, hogy a szolgából ember s az emberből honpolgár lesz, az urbériség eltörlésének történelmi tanúsága abban van, hogy Kossuth Lajos érezte, hogy előbb helyre kell állítani az egyensúlyt a társadalmi osztályok között és fel kell szabadítani a népet bilincseiből, mert csak azzal a hadsereggel lehet győzni, amelynek minden katonája tudja, hogy a nemzeti jogok egyformán illetik meg őt. Életének első felében ott látjuk a merész ifjút, a hős férfit, másik felében ott látjuk a bölcsőt, aki mint élő tilalomfa áll az ország határain kívül, hogy öröködjék a nemzeti eszme, a szabadság és függetlenség felett. Kossuth Lajos fiának, Kossuth Ferencznek kezébe van most letéve a függetlenség zászlaja. E zászlóval kezében, nem fegyverrel, hanem szakadatlan munkával viszi előbbre az országot azon cél felé, amelyet Kossuth Lajos kijelölt. Ennek a nemzeti munkának előfeltétele, hogy az alkotmány sáncaiba vétessék be mindenki, hozzanak egyensúlyba a társadalmi osztályok és adjuk meg a jogokat azoknak, akik a jogokra érdemesek. Ezen új nemzeti falanxal vivjük majd ki, nem a harc, hanem a béke fegyverével az ország függetlenségét. Hirdesse e szobor időtlen-időkig Kossuth Lajos élő testamentumát.

A viharos éljenzés sürin szakította meg a szónok beszédét, amelynek végeztével lehullottak a leplek és látható lett Kossuth Lajos márványalakja. A szobor Barcza Lajos sikerült műve. Szónoki gesztusban ábrázolja Kossuthot és a nagy, hazafias, önfeláldozó érzületet testesíti meg benne. Az egész szobor négy méter magas és a rákospalotai Szabadság-téren állították föl. Mindössze tizezer koronába került és az első márványból készült Kossuth-szobor.

A közönség a leleplezés után Kossuth Ferenczet kívánta hallani, aki a következőket mondta: — Valahányszor új szobrot állít fel a kegyelet annak a nagy emlékek, amely a magyar történel-

met fénynyel árasztja el, mindannyiszor újá szü-
letik az eszme, amely Kossuth Lajosban megteste-
sült. (Lelkes éljenés.) Ebben az eszmében összpön-
tosul a magyar hazafiúi vágyódása és reménye,
ebben keresünk vigaszt a mult szenvedéseiről és
erőt a jelen nehéz feladatainak elvégzéséhez akkor,
amidőn össze kell egyeztetnünk elveink sér-
tetlen fenntartását a parlamenti többség kötelessé-
geinek teljesítésével.

Legyen velünk Kossuth Lajos szelleme a tör-
hetetlen akarásnak ép úgy, mint a higgadt mér-
sékletnek korszakában, hogy hűségesen teljesíthessük
kötelességünket a haza iránt, a haza javának
szentelt életünk minden percében. Aljon e szobor
és éljen a magasztos emlék örökké. (Hosszantartó
telkes éljenés és taps.)

Az énekkar most Pap Zoltán Kossuth-himnu-
szát énekelte. Ezután Nemes Elemér újpesti re-
formátus lelkész szavalt a Harsányi Kálmán
alkalmi ódáját. Kovácsi Kálmán, a szoborbizottság
elnöke erre átadta a szobrot, amelyet Vargha
Antal községi bíró vett át gondozásba. Végül a ko-
szorukat tették le.

Az ünnepély a Himnusz hangjaival ért véget,
Kossuth Ferencz miniszter és kísérete ezután a
rákospalotai függetlenségi kör helyiségébe hajtottak,
ahol a miniszter jelenlétében leleplezték sikerült
arczképét. A miniszter és az államtitkár ezután visz-
szautaztak Budapestre.

Délben a Park-vendéglőben 300 terítékű gaz-
dag banket volt, amelyen számos felköszöntő hang-
zott el. Az ebédet sikerült népiünnepély követte a
vendéglő kertjében.

Szilágyi Dezső siremléke.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, október 19.

Kegyeletos ünnepség keretében leplezték le va-
sárnap délelőtt a Kerepesi-úti sírkertben Szilágyi
Dezső siremlékét. Az aktuson résztvettek a kor-
mány, a képviselőház, a bíróságok, a jogászvilág
kitünőségei és a tarsadalom kiváló alakjai. Megjelen-
tek: Wekerle Sándor miniszterelnök, gróf An-
drássy Gyula, Günther Antal, Darányi Ignácz,
Josipovich Géza miniszterek, Imling
Konrád, Töry Gusztáv és gróf Hadik János ál-
lamtitkárok, Návay Lajos, a képviselőház alelnöke,
Lukács László, báró Fejérváry Géza, Ber-
zeviczy Albert, Wlassics Gyula, Plósz Sándor,
Hieronymi Károly v. b. t. tanácsosok, Rá-
kosi Jenő főrendiházi tag, Hermann Ottó, Bernáth
Géza, a Kuria másodelnöke, Székely Fe-
rencz koronaügyész, Baumgarten Izidor korona-
ügyészhelyettes, Döcsey Zsigmond kuriai tanács-
elnök, Zelenka Lajos, Csengey Gyula, Fal-
kay Bertalan és Illés Iván kuriai bírák, Csathó
Ferencz, a budapesti ítélőtábla elnöke, Vavrik An-
tal táblai tanácselnök, Katona Mór, a Budapesti
Királyi Magyar Tudományegyetem jogi karának dé-
kánja, az egyetem küldöttségének élén, Dole-
schall Alfréd egyetemi tanár, Vaszilievits
János alpolgármester, dr. Nagy Ferencz, Barabás
Béla, Nagy Dezső, Kmetty Károly, Ballagi
Aladár, gróf Zichy János, Szivák Imre, a Buda-
pesti Ügyvédi Kamara elnöke.

A tátrai szürke granitból emelt siremlék, melyet
Strobl Lajos készített, ott áll a Deák-mauzóleum
közeliében. Egy négy méter magas obelisz közepén
domborodik Szilágyi Dezső karrarai márványból ké-
szült relief képmása, alatta ezzel a felírással: Szilágyi
Dezső 1840—1901. Az oszlop alján hatalmas
granitroszlán őrzi a magyar törvénykönyvet.

Vasárnap délelőtt tizenegy órakor kezdődött az
ünnepség. A nemzetiszíni lepellel letakart siremlék-
hez elsőnek Vavrik Béla, a Magyar Jogászegylet
elnöke lépett és elmondta az ünnepi beszédet, amely
közben az emlékről lehullott a lepel.

Nem érezhetem magamat arra hivatva — mondta
a szónok — de ez a hely nem is arra való, hogy
Szilágyi Dezsőnek egy emberöltőn át a közpályán
kifejtett munkásságát méltányoljam. Az ő egyénisége,
nyilvános szereplésének jelentősége nem tűr kis mér-
téket, mint általában azoké a férfiaké, akiknek, mint
a korszak kiváló képviselőinek, működése messze
tulemelkedve a közönséges színvonalon, mély nyo-
mokat hagy nemzetünk fejlődéstörténetében. De kü-
lönben is Szilágyi Dezső szereplésének tulajdonkép-

peni színtere a politikai élet volt. Hogy azonban mint
politikus s mint államférfi, milyen sikerrel munkál-
kodott a nagy nemzeti célok és feladatok megvaló-
sításában, hogy milyen szempontok vezették a tény-
leges hatalmi viszonyokkal szemben a jogosult ál-
lami érdekek megvédésében s hogy mi módon és
milyen eszközökkel hatott a különböző politikai, tár-
sadművi és vallásfelekezeti irányok és törekvések kö-
zött való egyensúly fenntartására: annak igazságos
méltatása egy későbbi idő történetírásának lesz fel-
adata. Ezekről tehát ne essék szó. Ne vegyüljön tö-
vis a cipruslombok közé. De nem lehet megválni
e siremléktől anélkül, hogy ez ünnepies alkalommal
a nagy halott emlékének néhány meleg szót ne szen-
teljünk.

A szónok ezután megkapó jellemzését adta Szi-
lágyi Dezső hatalmas egyéniségének. Elmondta, mi-
lyen volt mint parlamenti szónok, mint igazságügy-
miniszter, és mint társasági ember s megállapította,
hogy lelki tulajdonai között a mély, rendíthetetlen
jog és igazságérzete volt a legizmosabb. Beszédét
így végezte:

Kevés, igen kevés az, amit nekem a róla való
megemlékezésben elmondani lehet, akinek nagy és
nemes tulajdonait az emberi végzet árjai el nem ho-
mályosíthatják, lelki egyensúlyát meg nem ingathat-
ják. Reállenek a történetírónak Scipio Aemilianus-
ról mondott szavai: Erkölcileg szilárd, megbízható
férfi, akinek szava barát és ellenség előtt szent vala,
egyszerűen élt, kerülte a kalmárkodást és a fény-
üzt. Mint e siremlék granitroszlánja, egy darabból
kivészt férfi volt, egy és ugyanazon élet minden
viszonyai között, képviselve mindazt az erőt és fé-
lmet nem ismerő bátorságot, amely törik, de nem
hajlik abban a hosszú küzdelemben, amelyet a jog-
ért, a haza dicsőségének és fölvirágzásának szent
céljéért folytatott s amelynek egész életét szentelte.
Halála, amely a hatalmas törzset, még lombjaiban
gazdagon, villámként sújtotta le, nagy irt hagyott
hátra. S ha ma még élne? Scipio Aemilianus előtt
a cenzorok, amikor állásuktól megváltak, arra kér-
ték az Isteneket, hogy a birodalomra nagyobb di-
csőséget és hatalmat áruszzanak. A cenzor Scipio
Aemilianus hivatalától bocsuzva, már csak arra kérte
őket, hogy tartsák meg épségben a birodalmat. Szi-
lágyi Dezső ha élne, talán nemcsak erkölcsiében, ha-
nem imájában is követné a nagy római. Tartsuk meg
és ápoljuk híven emlékét szíveinkben.

Az éljenéssel fogadott beszéd végén Wekerle
Sándor miniszterelnök letette koszoruját a sirem-
lékre.

— Mélyen megilletődve közelgek Szilágyi De-
zső sírhalmához, hogy letegyen rá a koszorút. Az
átértett kegyeletnek és tisztelőnek jeléül, amelylyen
iránta voltam. Nagy eszmék vezették, nagy eszmék
irányították, ezeknek soha el nem haló ereje őrizze
meg minden korra emléket.

A miniszterelnök után a képviselőház koszoruját
tette le a sirra Návay Lajos alelnök.

— A költő szavait idézem: „Mely hazáért élt a
hű kebel, földét termékenyítve hamvad el s szelleme,
sírja körül marad tetekre intve az utódokat.” Adja
a Mindenható, hogy a nemzet minden időben értse
meg a Szilágyi Dezső nagy és dicső emlékével egy-
beforrott intelmeket, hogy azokat megszívvelve a
maga részéről a tettek mezején, a komoly, czéljaiban
önzetlen és a szabad haladást előmozdító munka ter-
én keresse fel és találja meg kegyelete megnyilat-
kozásának legmértőbb és legmaradandóbb formáját.

Ezen fohász kapcsán teszem le a képviselőház
örökzöld babériját!

Wlassics Gyula a főrendiház és a közigazga-
tási bíróság koszoruját tette le.

Ezután sorba járultak a sir elé Günther Antal,
Darányi Ignácz miniszterek, Bernáth Géza, a Kuria
másodelnöke, Székely Ferencz korona-
ügyész, Berzeviczy Albert, Katona Mór,
Nagy Ferencz, Vavrik Antal, Waszilievits
János, Szivák Imre. A siremléket ezután még a kö-
vetkezők koszorúzták meg: Andor Andre osztályta-
nácsos, a Munkásbiztosító Hivatal nevében, dr. Broly
Tivadar polgármester, Pozsony város nevében, Lu-
kács Ödön tanácsos, Nagyváradi nevében, Sziklay
Ottó orsz. képviselő, a Pozsonyi Ügyvédi Kamara
koszoruját, Kérészy Zoltán igazgató a kassai, Már-
tonffy Marcell tanár a nagyváradi jogakadémia kö-
szoruját tették le. Koszorút küldtek még: Az Orszá-
gos Kaszinó, az Országos Birói Egylet, az Ügyvéd-
jelöltek Egylete, a Joghallgatók Segélyegylete, a
Joghallgatók Tudományos Egylete, Szohner Lajos ut-
ján az Ügyvédi Kör, Nagy Dezső orsz. képviselő ut-
ján a Józsefvárosi Kaszinó, dr. Fried Vilmos utján a
Lipótvárosi Kaszinó, továbbá Szilágyi község közön-
sége. Szilgyi Dezső rokonainak koszoruját dr. Csathó
Ferencz, a budapesti királyi tábla elnöke tette le.

Latkóczy.

☉

A modern állam szövvényes gépezetében
kikerülhetetlenek a visszaélések és a panamák.
Annyi mindenféle ügy annyi fórumon vár elin-
tézésre, hogy szinte kizártnak látszik az, hogy
valamelyik fokon valamelyik fórum meg ne tán-
torodjék s ne a saját önző érdekének a kielégi-
tését keresse a közérdek rovására. Mindenféle
kormányzat — még az abszolutizmus is — töké-
letes volna, hogyha tökéletes emberek igazgat-
nák a kormányzó gépezetet. Hogyha azokban,
akiknek a közdolgok intézéséhez szavuk van,
a szociális ösztön, az a vágy, hogy az egye-
temes emberiségnek használhassanak, elnyomná
az egyéni önzést. Az ember azonban gyarló. A
szociális ösztön tagadhatatlan gyarapodása
még nem emelkedett arra a fokra, hogy elnyom-
ja az egyes ember haszonvágyát. Ebből követ-
kezik, hogy felelősségteljes pozíciókban gyak-
ran tántorodik meg az egyes ember kötelesség-
érzete. Így születnek meg a különböző rangú és
rendű panamák, amelyek mindenféle kormány-
zati rendszert végig kísérik. Az alkotmányos
kormányzás előnye éppen az, hogy nagyobb
ellenőrzéssel, több figyelemmel kíséri az em-
bereit s hogyha valaki, akit a közbizalom meg-
tisztelt, eltántorodik, ennek azonnal sietve nyo-
nába zudul a bűnhődés. Az abszolutizmus önző
czéljai kedvéért menti és leplezgeti a maga em-
bereit. Az alkotmányosság ellenben csak a tel-
jesen intakt és hozzáférhetetlen közegekkel azo-
nosítja magát, azt, aki eltántorodott a tisztes-
ség útjáról, habozás nélkül kiszolgáltatja a köz-
vélemény ítélőszékének. Az alkotmányos kor-
mányzatnak éppen ez a nagy, utólérhetetlen
előnye az abszolutizmus fölött.

Ezek a szempontok irányadóak a magyar
közéletben legutóbb fölmerült sajnálatos eset
megítélésében. Valaki, akire az ország fontos,
nagy érdekeit bízták, tisztének betöltésénél nem
járt el olyan korrektséggel, olyan megközelithe-
tlen tisztességgel, amint ezt tőle joggal elvár-
ni lehetett. Sajnálatraméltó megtántorodás volt
tőle, hogy a magánérdek és a közérdek közt
ingadozva, a kettő közül — olcsó pénzért — az
előbbit választotta. De azután, hogy így meg-
tántorodott, szó sem lehetett többé róla, hogy
továbbra is megmaradjon felelősségteljes pozí-
ciójában. Attól kezdve, hogy nyomós gyanu-
ok merültek föl ellene, a nagyközönségnek
egy volt az érdeke: akármilyen módon, ha kell, csel-
lel, ha kell, erőszakkal, meggyőződni róla, hogy
a nyomós gyanuok igazat mondanak-e, csak-
ugyan vétkes és a közérdekkel hűtlenül sáfár-
kodó-e az az ember? Azután pedig, hogy bü-
nössége kiderült, csak az volt hátra, hogy ma-
gasrangu pozíciójából eltávolítsák, minden más
mellékdologra való tekintet nélkül.

Kétségtelen, hogy ez a szigorúság nem ke-
vés önmegtágadást és mérsékletet tételez föl a
kormányzati rendszer részéről. Elvégre az, aki
fontos és széleskörű intézkedési joggal vett részt
az államigazgatás munkájában, a vezető állam-
férfiak bizonyos fokú bizalmát élvezve jutott el
eddig. És önuralom, jellemsszilárdság kell annak
az elismeréséhez, hogy ha a vezető emberek
beismerik, hogy ilyen fontos, felelősségteljes
dologban tévedtek s rosszul választották meg
azokat az embereket, akikre a legfontosabb köz-
dolgok igazgatását rábízták.

Éppen azért csak elismerés illeti meg azt
a rendszert, amelyik habozás nélkül ismerte el
azt, hogyha tévedett és sietve leamputálta ma-
gáról azt a szervet, amelyik károsan teljesítve
a rábízott funkciót, a saját maga gyarapodására

vonta el a nemzet vérkeringésében működő erőket. A közvélemény azt a meggyőződést meríteti ebből, hogy érdekei biztos kezekben vannak, mert a büntetés nyomon követi azt, aki a rábizottakkal hűtlenül sáfárokodik. Hűtlen kezelők a legtisztesebb társaságban is akadnak. Az elszomorító jelenség nem abban van, hogy ha az ilyeneket megérdemelte sorsuk utóléri, hanem abban volna, hogyha a kormány, beteges és tuzott érzékenységből, mentegetni akarja azokat, akik az ő bizalmával is visszaéltek.

A Latkóczy-ügy megítélésének ez az egyedüli helyes és igazságos szempontja.

KÜLFÖLD.

Az osztrák kormányválság. A jelek arra vallanak, hogy nem lesz lehetséges a két cseh miniszter lemondása ügyében már ma dönteni. A részleges miniszterválság előreláthatólag még napokig eltart és valószínűleg csak a hét végén fogják a megoldási javaslatot a király elé terjeszteni. A király különben ma kihallgatáson fogadta báró Beck osztrák miniszterelnököt. Nevezett ez alkalommal jelentést tett az uralkodónak az ausztriai helyzetről és a cseh miniszterek lemondási kérvényéről. A kihallgatás délután három óráig tartott és mint illetékes helyről közlik, Ausztria belpolitikai helyzetét illetően döntés nem történt. Tekintettel arra, hogy ez a döntés nem sürgős, az osztrák miniszterelnök legközelebbi kihallgatása alkalmával fog az uralkodónak előterjesztést tenni. Báró Beck alkalmasint nemsokára elutazik Budapestről és e hét végén, vagy a jövő hét elején ismét visszatér ide.

Báró Beck miniszterelnök különben tegnap és ma többször tárgyalt Fiedler és Prasek cseh miniszterekkel. E konferenciáknak egyelőre semmi eredményük nem volt s holnapután újabb tanácskozás lesz. A miniszterválság nem élesedett ugyan ki, de hosszadalmasnak ígérkezik. A miniszterelnök csütörtökön fog előterjesztést tenni az uralkodónak.

A görög király Bécsben. György király november első hetében érkezik Bécsbe, hogy uralkodónak császári jubileuma alkalmából szerencsekívánátát fejezze ki. Görögország uralkodóját királyi kitüntetéssel fogják fogadni s a király két napig a Burgban fog lakni, azután még néhány napig inkognitóban az Imperiál-szállóban vesz lakást. A görög király bécsi tartózkodása alatt báró Aehrenthall tárgyalni fog Görögországot illető Balkánkérdésekről.

Bizalmatlanság a francia kormányban. A francia kamara mai ülésén a Jena hadihajó katasztrófájának megvizsgálására kiküldött bizottság elnöke kijelenti, hogy a katasztrófa meg lehetett volna előzni, ha a miniszter meghallgatta volna a hajóparancsnok panaszait. (Tetszés.) Delcassé valóságos vádbeszédet mond azon gondatlanság ellen, hogy fekete-lőport raktároztak el a B. betűs löporkészlet közelében, mi által a Jenán a tüzvész oly nagy arányokat öltött. (Nagy mozgás.) Közben felsorolja azon baleseteket, amelyek e gondatlanságból eredtek. (Tetszés.) Thompson tengerészeti miniszter panaszkodik, hogy olyan dolgokkal vádolják, melyekért elődei felelősek. A kamara ezután 568 szavazattal 1 ellenében Delcassé határozati javaslatát fogadja el, amely elítéli azon hanyagságokat és mulasztásokat, melyekről a Jena katasztrófája rántotta le a leplet. (Egy hang: Bizzunk a kormányban, de a tengerészeti miniszterben nem!) Clémenceau miniszterelnök kijelenti, hogy Thompsonnal szolidáris. Ezután a ház a határozati javaslat második részét 324 szavazattal 231 ellenében elveti. Delcassé tiltakozása ellenére, melyben kijelentette, hogy az egyhangú szavazás kizárja, hogy a hibákat elkövető kormányban biznának, a kamara 345 szavazattal 122 ellenében bizalmat szavaz a kormányban. Ezután az ülés véget ért. Thompson miniszter a kamara ülése után Clémenceau miniszterelnökhöz ment, hogy lemondását átadja.

Orosz katonai intervenció Perzsiában. Pétervárról táviratozzák a Standardnak, hogy az orosz kormány a perzsiai orosz alattvalók védelmére katonai intervenciót tervez Perzsiával s a hivatalos jelentés e részben már legközelebb nyilvánosságra fog kerülni.

Birák és ügyészek mozgalmá.

Budapest, október 19.

Az Országos Birói és Ügyészi Egyesület vasárnap tartotta meg Budapesten első évi közgyűlését. A birói és ügyészi kar érdeklődése imponáns módon nyilvánult meg és az ország minden bíróságát képviselve láttuk e gyűlésen. A nagy számban egybeült tagokon kívül az osztályok részéről 81 kiküldött jelent meg 122 szavazatot képviselve. A közgyűlést Grecsák Károly kuriai bíró nyitotta meg.

Részletesen ismertette a magyar birói kar helyzetét. Nem sivar anyagi szempontok készítették tavaly a birákat és ügyészeket az Országos Birói és Ügyészi Egyesület megalakítására, a birói és ügyészi kar egyetemes érdekeinek előmozdítása, előbbrevitele a célja annak a 2780 bírónak és ügyésznek, aki az új egyesület tagjává jelentkezett. Megdönthetetlen igazság, hogy a birói függetlenség nagy elvét még mindig nem vitték keresztül. Hivatkozik Löffler bécsi egyetemi tanárnak és jogtudósának véleményére, amely szerint a hivatásos birák függetlensége csak papíron van meg. Teremtjük meg — folytatta az elnök — függetlenségünket. A bírónak még az államtól is függetlennek kell lennie. A polgárok egyéni és politikai szabadságának egyetlen biztosítója a független bíróság. A birói hatalmat nem szabad alárendelni a kormányhatalomnak. A birói előléptetés mai rendszere károsan érinti a birói függetlenséget. Az Országos Birói és Ügyészi Egyesület a teljes és korlátlan birói függetlenségről nem mondhat le soha. Az automatikus előléptetés a birói függetlenség legfőbb károsítója. Meg kell alkotni a birói testületek önkormányzatának összes garanciáit. (Éljenzés.) Vissza kell állítani a birák külön fizetési státusát. Szóval mindent el kell követni a teljes birói függetlenség megteremtésére, hogy azzá lehessen a magyar bíróság, aminek lennie kell: a szabadságjogok védelmezőjévé.

A zajos éljenzéssel és hosszantartó tapsal fogadott elnöki megnyitó beszéd után a közgyűlés megbizta Balázsovits Emil kuriai bírót, továbbá Bary József nagyváradi, Geiger Dezső soproni, Eördögh Virgil máramrosszigeti és Dekker Gyula szabadkai törvényszéki elnököket, hogy az egyesület nevében Szilágyi Dezső siremlékére koszorút helyezzenek. A kiküldöttek nyomban eleget is tettek a megbízásnak.

Márkus Dezső királyi táblai bíró, az egyesület főtitkára ezután előterjesztette az egyesület első évi működéséről szóló jelentését. Részletesen és kimerítően ismertette az egyesület igazgatóságának múlt évi munkásságát és a jövő esztendő munkaprogramját. A program ez: 1. Internátus alapítása a vidéki birák és ügyészek Budapesten tanuló fiai számára. Az internátus megvalósítása érdekében a kezdő lépések már megtörténtek. 2. Olyan telep létesítése a fővárosban, amelyen a biró és ügyész, esetleg a segéd- és kezelőszemélyzet tagja is igényelnek megfelelő lakóház tulajdonába jusson és pedig úgy, hogy a ház vételárát lakáspénzével törleszthesse. 3. Fölterjesztést intéz az egyesület a kormányhoz, hogy a vidéken a bírósági épületek létesítése kapcsán, de attól függetlenül is gondoskodjék a birák és ügyészek, valamint a segéd- és kezelőszemélyzet tagjai számára természetben való lakásról. 4. A birák és ügyészek érdekeinek fölkarolására szaklapot indít az egyesület.

A jelentést egyhangulag tudomásul vették és áttették az indítványok tárgyalására. Több vidéki törvényszék indítványának letárgyalása után dr. Révay királyi járásbíró, az egyesület pénztárosa bemutatta az 1908. évi zárószámadatokat és a jövő évi költségvetést. A számadásokat tudomásul vették és a fölmentést megadták. Az egyesület alapszabályainak módosításánál élénk vita volt. A délutáni folytatásos tanácskozáson befejezték az alapszabályok módosításáról kezdett vitát. A módosított alapszabályokat jóváhagyás végett legközelebb fölterjesztik a belügyminiszterhez. A közgyűlés megbizta az igazgatóságot, hogy a belügyminiszter esetleges észrevételeit saját belátása szerint intézze el. Endes Miklós (Kolozsvár) indítványára ezután kimondta a közgyűlés, hogy az egyesület jövő évi országos gyűlését Kolozsvárott tartja meg.

A gyűlés végén megejtett tisztújítás eredményeképpen elnök: Grecsák Károly kuriai bíró, társelnökök: Buba Ferenc és Bary József, főtitkár: Márkus Dezső, helyettes titkár: Andorffy Károly, titkárok: dr. Ráth István és Lányi Márton, pénztáros: dr. Révay Bódog lett. Az igazgatóság budapesti tagjai ezek lettek: dr. Wettstein Gyula, dr. Gaár Vilmos, igazgatósági póttagok: dr.

Gráf Vilmos, dr. Füzeséry Zoltán, a számvizsgáló bizottság tagjai: Saly Dezső, dr. Toldt István, dr. Petőcz Gyula, póttagok: dr. Pogány László és dr. Stadler Endre.

Az igazgatóság vidéki tagjaivá ezeket választották: dr. Stipl Károly (Kecskemét), Geiger Dezső (Sopron), dr. Papp Domokos (Déva), Wittich József (Brassó) Huberth Ottó (Nagyvárad), Varga-Nagy István (Pécs), Hajdu Géza (Trencsén), dr. Virágh Béla (Fehértemplom), Somlyódy István (Szeged), Gáthy Bálint (Debrecen); póttagokká ezeket: Lehoczky Sándor (Miskolc), Kepes L. Miklós (Nagyvárad), dr. Apor Lipót (Pécs) és Paulovics István (Versecz).

A megválasztott tisztikar nevében Grecsák Károly elnök mondott a közgyűlésnek köszönetet. A közgyűlés este hét órakor végződött. Kilenc órakor a Deli-féle vendéglő különtermeiben szászteritékű társasvacsora volt, amelyen számos felkészült mondta.

Az új Bismarck-szobor.

— Bülow kancellár beszéde. —

Regensburgban, az ősi koronázási városban ma leplezték le nagy ünnepek közt Bismarck herceg, a német birodalom megalapítójának a szobrát. A leleplezésre Regensburgba érkezett Bülow herceg birodalmi kancellár és Bethmann-Hollweg államtitkár, továbbá a kis Ottó herceg, a vaskancellár unokája.

A gyönyörű ünnepség a Wallhallában zajlott le a képviselőház elnöke, a bajor kamara elnöksége, a szövetséges államok miniszterei és kiküldöttjei, az állami és városi hatóságok fejeinek jelenlétében. Az ünnepély elején riadalmat keltezt, hogy Bismarck herceg kis unokája ájultan rogyott össze és ki kellett vinni a csarnokból. Bülow herceg karolta föl a kis fiút, aki a friss levegőn csakhamar magához tért. Az incidens után, amely megszakította Podewills báró miniszterelnök beszédét, a szónok folytatta az ünnepi beszédét, amelynek végén a szoborról lehullott a lepel. Majd Bülow birodalmi kancellár lépett a szoborhoz és a következő beszédet mondotta:

Kegyelmes uraim! Tisztelt ünneplő közönség! Ezen a megszentelt helyen egy igaz német sem állhat meg anélkül, hogy szíve mélyéig meg ne hassák azok a hatalmas emlékek, amelyek népünk legnemesebb szellemeinek szobrai itt körülleglik. Megérsődik a nemetségekben az a német, aki e csarnokból kilép, amint ezt annak nagy alkotója remélte is. És ha a jövőben a szemlélő tekintetét Bismarck Ottónak most leplezett szobrára emeli és ha az összes németek közül a legnagyobb arczába tekint, eszébe fog jutni, mint lett hasonló mértékben belsőleg is tökéletesen befejezett I. Lajos király műve, mint szerzte vissza népünk a legnagyobb földi jót, a nemzeti egységet. Hogy ezen a helyen Bismarck hercegnek, mint a német egység megteremtőjének emléket állíthattunk, az e csarnok történetének fénykorát jelenti, amelynek célja Lajos király nemzeti álmának megvalósulása. Emeljük most tekintetünket Bismarck herceg arcára s felébred bennünk az emlékezés arra a hűséges gondoskodásra, melyet a német birodalom legelső kancellárja a Bajorországhoz és a bajor királyi házhoz fűződő összekötőtetéseire fordított. Büszke volt arra, hogy őseit Lajos császár s ennek utódai a brandenburgi tartományban kitüntették. Bismarck a birodalmi gyűlésen egyszer a következőket mondta: "Bizodalom, hogy egységünk a jövőben biztosítva van, manapság a dinasztiaikon alapul. A dinasztiaik nemzeti érzelmeiben való bizodalom, amelyhez jogaik gondos tiszteletbentartása szükséges." A német birodalom egy kancellárja sem térhet le itt valamikor azon pályáról, amelyet Bismarck herceg jelölt ki. Én nekem itt bizonyosságot kell adnom arról, hogy én e jogok tiszteletbentartását ugyanolyan fontosnak tartom, mint a birodalmat egyesítő alaptörvények tiszteletét. A német dinasztiaik és a német törzsek, amelyek egyforma hazaszeretetet és egyforma nemzeti érület tart össze felbonthatatlan egységben, nyugodtak lehetnek afelől, hogy az összesség sohasem fogja fölük azt kívánni, hogy egyéni sajátosságukat áldozzák fel, amelynek eltűnésével a német birodalom jelentős javakat vesztené, ha eltűnének azon egyéni sajátosságok, amelyek csak a német birodalom oltalma és békéje miatt fejlődhetnek ki teljesen, amint a költő mondja: Külsőleg nehézkes, egy magasra emelt zászló köré sorakozva, de belsőleg sokféle alakja van, minden törzsek saját egyénisége szerint. Uraim! Emlékezzetek ez az óra, amelyben felszenteljük a bajor királyi ház hazafiasságából és művészi érzékéből emelt hajlékban az első birodalmi

kanczellár szobrát és a mélyen érzett hála érzelmei azok, amelyek e szavakban nyerne kifejezést: Isten óvja és tartsa meg a wittelsbachi házat.

A beszédek végeztével elsőnek Bülow herceg lépett a szobor elé és a császár és a maga nevében pompás koszorukat helyezte a talapzatra. Ezután egymásután járultak oda Podewills miniszterelnök, a parlament elnökei és a küldöttek és virágadományokkal hódoltak a nagy Bismarck emlékének.

A titokzatos bűnügy.

— Latkóczy v. b. t. t. vesztegetett. —

Budapest, október 19.

Conan Doylenek, a detektívregények apjának egyetlen ópuszával sem lehetett akkora sikere, mint amelyet a budapesti államrendőrség pár nappal ezelőtt elért a bizonyos titokzatos éjszakai vizsgálattal. Amióta az ötödik kerületi kapitányság Vadász-utcai ablakai belevilágítottak az éjszakába, a budapesti rendőri riportereknek nem volt nyugta. Valóságos hajszát folyt a titok után és nem lehetett semmit megtudni. Áthághatatlan akadályok torlódtak az újságírók elé. Sem a bűnt nem ismerték, amelyben a nyomozás folyt, sem pedig a bűnöst, vagy bűnösöket, akik ellen a nagy és titokzatos apparátussal fölvonultak. A hivatalos személyiségek pedig, akik az ügynek beavatottjai voltak, a hivatalos esküjüket szeptették az érdeklődő újságírók elé.

Ma reggelre azonban, minden szigorú titoktartás dacára is váratlanul kipattant a nagy szenzáció, amelyet már öregek idők óta eltemetettnek hittünk, s magával a lényeggel egy pár rövid sorban lezámolhatunk. Arról van szó, hogy a közigazgatási bíróság másodelnökét, Latkóczy Imre valóságos belső titkos tanácsost, volt belügyminiszteri államtitkárt, aki a főrendiháznak is tagja, megvesztegették. A kegyelmes ur hatvanezer koronát kért és kapott Korbuly Dezső gyógyszerésztől azzal a feltétellel, hogy számára a főváros területére patikáját jár ki a belügyminisztériumban.

Az üzlet annak rendje és módja szerint ügyvéd közbejöttével jött létre és kétségkívül perfektülódott volna, hogyha a megbízó Korbuly Dezső el nem megy gróf Andrássy Gyula belügyminiszterhez és el nem mondja neki, hogy milyen ember ül a közigazgatási bíróság másodelnöki székében. Gróf Andrássy hihetetlennek tartotta ugyan Korbuly állításait, de rögtön érintkezésbe lépett Hadik államtitkárral és utasította őt, hogy az ügyben minden áron teremtsen bizonyosságot. Hadik államtitkár aztán felkereste Boda főkapitányt, közölte vele a tényállást és szigorúan megparancsolta, hogy szigorúan kell eljárni. A többi elvezette Krecsányi Kálmán detektív-főnök. Hogy jól végezte el, bizonyítja az a tény, hogy Latkóczy Imre még tegnapelőtt minden címéről, rangjáról, nyugdíjáról, sőt kaszinói tagságáról is lemondott.

Mást egyébként nem is tehetett, mert ha önként nem válik meg mindezekről a tisztességektől, gróf Andrássy kikérgette volna belőlük. Nagy, igen nagy megnyugtató van a Latkóczy Imre sorsában mindannyiunk számára. Szigorú, kemény tények bizonyítják ime, hogy gróf Andrássy belügyminiszter kéréseire igazaérzete és tisztasága a legmagasabb polcra, a legmagasabb méltóságokból is leveti az oda nem való méltatlan embert. Latkóczy Imrét, amikor bűnössége beigazolódott, nem mentette meg a bukástól az sem, hogy a királynak valóságos belső titkos tanácsosa volt. Ma nyilvánosan megbélyegzett ember, már el is tűnt a fővárosból, hogy valahol eltemetkezzék a szegényével.

Maga az affér mindenképpen érdekes és benne van a főváros társadalmának egész karaktere. Kristályosan kiformalódott típusok szerepelnek benne. Az iszap fölvetette magából az eladósodott magas állású tisztviselőt, aki vesztegetésekből tengődik és foltoztatja a váltóadosságait, látjuk az ügynökösködő fiskálist, aki veszteget, a tönkrement koldus dzsentrit, aki a rokon összeköttetései révén szenzálikodik, fölbukkan a titokzatos egzisztenciájú szép asszony is, aki ezer koronát fizet lakásáért, drága életet folytat, selyembe, bársonyba jár, ékszerrel és hivatalnokoknak nevezi magát. Előkerül a szegény háziavarrónő is, aki családokhoz jár dolgozni és viszi a hirt, hogy a szép asszony ki tud járni sok mindent, jó pénzért. És végül szerepel a botrányban a szegény ember is, akinek patikájog kell, akinek azonban ez egyszer véletlenül helyén volt a szive, s a kegyelmes ur, a mindent kieszközőlő protektor hurokra került, bukott ember lett, akinek magának is protekcióra, kijárásra lesz szüksége holnapról kezdve.

Az élet igazságot szolgáltatott.

Korbuly gyógyszerész előadása.

Korbuly Dezső gyógyszerész, akinek a vesztegető maffia fölrobbantása köszönhető s aki jelenleg a Váci-körút 68. szám alatt lévő Neszasek-féle gyógyszerárban segítkedik, következőleg mondja el a történeteket:

— Köztudat ma már a gyógyszerészek között, hogy patikáját szegény ember nem szerezhethet, mert csak vesztegetéssel lehet kijárni. Nevekről suttogtak mindig, de biztosat senki sem tudott. Én közügynek tekintettem a kérdést és elhatároztam, hogy végére járok a dolgoknak. Fölmentem a belügyminisztériumba és dr. Téry Ödön közegészségügyi felügyelőtől megkérdeztem, hogy kihez forduljak patikájog dolgában. Téry azt mondta, hogy forduljak egy Szentgyörgyi Viktória nevű hölgyhöz, aki az Egyetem-utca 3-ik szám alatt lakik. Az majd utba igazít. El is mentem a kérdéses hölgyhöz, aki Darvas Miksa ügyvédhez utasított. Darvas nyolcvanezer koronáért vállalkozott a dolgra s mikor reverzalist adtam az összegről, bemutatott Kretz Ferenc nyugalmazott hajókapitánynak, akivel ugyan állapodtam meg, hogy együtt megyünk fel rokonának Latkóczy Imrének, a közigazgatási bíróság másodelnökének hivatalába és ott megcsináljuk a dolgot.

A kegyelmes ur nyájasan fogadott és rögtön hajlandó volt a dolog vállalására. Meg is szabta maga az árát nyolcvanezer koronában. Azt mondta, nyugtát is ad a pénzről, ha elhozom.

Én természetesen belementem az üzletbe és megígértem, hogy felviszem a pénzt. Mikor azonban lejöttünk Latkóczy hivatalából, Kretz kapitány azzal hozakodott elő, hogy meg lehetne a dolgot hatvanezer koronáért is csinálni, hogyha Szentgyörgyi Viktóriát és dr. Darvas-t kihagyjuk a játkából. Erre is hajlandó voltam és másnap már csak Kretz-el tárgyaltam. Előzetesen elmentem azonban a belügyminisztériumba és ott gróf Andrássy Gyula belügyminiszternek, meg Hadik államtitkárnak mindent szóról-szóra elmondtam. Az urakat úgy meglepték közleményeim, hogy eleinte hinni sem akartak nekem. Végre hosszú erősködésemre gróf Andrássy azt mondta, hogy menjek a rendőrségre és jelentsem a dolgokat Boda főkapitánynak. A főkapitány Krecsányi tanácsos jelenlétében hallgatott meg és végül azt mondta, hogy játszom végig a szerepet, megkapom hozzá a hatvanezer koronát.

A hatvanezer korona.

Meg is kaptam és csütörtökön délután felmentem Latkóczy József-utca 4. szám alatt lévő lakására. Detektívek kísérték odáig. Én felmentem a kegyelmes urhoz és átadtam neki a hatvanezer koronát, csupa a rendőrség által megjegyzett bankót. Latkóczy nyugtát adott, amit én a kapu előtt álló detektíveknek adtam át.

A detektívek rögtön felmentek Latkóczyhoz, aki jóformán el se rakhatta még a veszte-

getési díját. Ugy tudom, hogy Latkóczy szörnyen megijedt és a detektívek felszólítására azonnal kiadta az ominózus bankjegycsomót. Ott rögtön konstatálták a bankjegyek azonosságát, erről jegyzőkönyvet vettek fel, aztán lefoglalták a pénzt és bevitték a főkapitányságra.

Ezt mondja Korbuly Dezső és a dolog szóról-szóra így történt. Boda főkapitány a befejezett tényekről jelentést tett rögtön Andrássy Gyula belügyminiszternek, aki viszont Wekerle Sándor miniszterelnöknek mondta el a dolgokat. Akkor történt, amikor gróf Andrássy Wekerlét a delegáció üléséről hivatta ki. A miniszterelnök megdöbben a hirre és rögtön magához hivatta Latkóczyt a képviselőházba. Közben a miniszterek, Hadik államtitkár bevonásával döntöttek Latkóczy sorsáról, úgy hogy amikor Latkóczy megérkezett, Wekerle már ridegen közölte vele az elhatározást.

— Mondj le az állásodról és a főrendiházi tagságról!

Ez volt az ultimátum. Ezzel sarkon fordult a miniszterelnök és kezét sem fogva Latkóczyval, visszament a delegációba.

Darvas ügyvéd nyilatkozata.

Ezekkel a kétségtelen, száraz és objektív tényekkel szemben dr. Darvas Miksa ügyvéd is nyilatkozik, aki azonban egészen másként mondja el a dolgokat. Elbeszélésében nagyjában ugyanazok a dolgok vannak ugyan elmondva, amelyeket Korbuly előadásából ismerünk, de a Korbuly szereplését a doktor ur úgy tünteti fel, mintha az csak szükségből történt volna úgy, ahogyan történt. Dr. Darvas szerint Korbuly nem közérdeket szolgált, de patikát akart; őt kérte fel a közbenjárásra, időközben azonban mást gondolt. Hogy huszezer koronát megtakarítson, őt ki akarta látszani, s mikor ezért szorongatni kezdte, a rendőrségre futott, hogy a saját bőrét mentse.

Dr. Darvas egyébiránt a következőket mondja:

Nincs okom rá, hogy tovább titkolózzam... Latkóczy Imrét én tulajdonképpen nem ismerem. Akit én személyesen ismerek, az Kretz Ferenc volt hajókapitány, ő róla van szó és ő csinálta az egész dolgot. Ez a Kretz elment Latkóczyhoz és azt mondta neki, hogy egy jogos koncesszió kijárásáról van szó. Latkóczy szóba állt vele, tárgyalt a dologról és nehogy panamát szagoljanak, nyíltan csinálta az egész dolgot. A felek egyenesen Latkóczyhoz mentek, ő neki mutatkoztak be és ő vette át azokat az összegeket, amelyeket honorárium gyanánt kikötöttek.

— Hogy hány ilyen kijárási ügyet vállalt Latkóczy Imre, nem tudom. Tudom azonban, hogy több jövevény ügyvédtársam is került hasonló összeköttetésbe vele. Az én esetem úgy indult meg, hogy beállított hozzám egy nő ismerősöm Korbuly Dezső gyógyszerészségével, aki Budapesten, az Eötvös-u. 37. szám alatt lakik. Korbuly előadta, hogy harminckilenczéves, tizenhárom éve gyógyszerész s minden törvényes kelléke meg van ahhoz, hogy gyógyszerész-engedélyt kapjon. Kijelentette továbbá, hogy hajlandó nyolcvanezer korona províziót fizetni Kretznek, a nőnek s végül nekem ügyvédi teendőimért, ha a patika-engedélyt neki megszerezzük.

— Erre én a következőket feleltem: „Ha megfelelek a valóságnak az, amit ön mond és vannak törvényes igényei egy patikájog elnyerésére, majd meglátom, hogy mit lehet tenni.” Ő Latkóczyt akarta igénybe venni. Elment a belügyminisztériumba, hogy elhozza onnan azokat az okmányokat, amelyeket azért nyújtott be, hogy egy fővárosi patikát kapjon. A megállapodás az volt, hogy Kretz bemutatja majd Latkóczynak s ha megkapta a fővárosi patikáját, akkor fizet.

— Kretzcel is közöltem ezeket a dolgokat, hogy tisztázva legyen és megtudakolja, vajjon a jog kijárása nem ütközik-e törvényes akadályokba, Kretz ezután az én hátam mögött elment Korbulyhoz s azt mondta: Nézze uram, minék keressen magán dr. Darvas, minék keressen magán az az asszony, fizessen ön csak énnekem. Én majd elintézem.

— Korbuly ráállott az alkura és úgy hiszem, hét-

ön lebonyolították az üzletet és a gyógyszerész letett Latkóczynek a kezéhez Kretz részére hatvanezer koronát. Az összeg tehát, miután engem és az asszonyt elűtöttek a dologtól, huszezer koronával apadt. Felteszem Latkóczyról, hogy erről nem is tudott. Kizártnak tartom, hogy belement volna ilyen tisztességtelen üzletbe. Amikor Korbuly, akit én a lakásomra vártam, nem jött, gyanút fogtam és fölkerestem.

Ő megijedt, himezni-hámozni kezdett és végül csak ennyit mondott: „Nézze, kedves doktor ur, nekem nem szabad nyilatkoznom. A becsületszavam adtam rá!” Nem mondhatok semmit, csak annyit árulhatok el, hogy az ön háta mögött történt valami. Ki akarják játszani. De tudja mit, nem akarom, hogy megkárosodjék, az ön tisztességes ügyvédi honoráriumát meg fogom fizetni.”

— Abban egyeztünk meg, hogy engem felkeres. Miután azonban nem jött, a gyanum teljes volt. Mentem az anyósához, hogy megtudjam, miről van szó voltaképen. Az öreg uriaszony azt mondotta, hogy meggondolta a dolgot s mert a gyermekei nem akarnak neki pénzt adni a patika czéljára, lemond a dologról.

— Erre újra elmentem Korbulyhoz és figyelmeztettem őt, ne kövessen el semmiféle inkorrektsgét, mert csak kára lehet belőle. Akárki követ el itt ebben az ügyben meg nem engedett dolgot, kijelentem, hogy könyörtelen módon meg fogom a csalást hiúsítani. Korbuly megijedt, a rendőrségre sietett s átadta ott a Latkóczy-nyugtát s arra kérte a rendőrséget, szerezze vissza az öhatvanezer koronáját. Én hozzáam azért jöttem el házkutatást tartani, mert kerestek egy Andrássy-féle levelet. Kijelentem, hogy ilyen levél egyáltalán nem létezett s valószínű, hogy csak egy hazugság révén került forgalomba az Andrássynak tulajdonított levél. Valaki úgy látszik eldicsekedett az én összeköttetésemmel s így mondhatta, hogy nálam egy Andrássy-féle levél található.

A többi szereplő.

Kretz kapitány, akit felkerestünk Peterdy-utca 4. szám alatti lakásán, kertelés nélkül elmondta, hogy Latkóczy rokona és igen sok esetben használta fel közbenjáróul. Mondja azonban azt is, hogy Latkóczy soha magának meg nem tartott a vesztegetési pénzekből semmit. A pénzt mindig neki adta akkor is, ha neki fizették le. — Darvasról nem sok jót beszél. Elmondja, hogy Szentgyörgyi Viktória tulajdonképpen barátnője Darvasnak, aki ügyvédi prakszist erre a nagystilű, ravasz asszonyra bázisozza. Jogos igények érdekében ő is, Latkóczy is szívesen közbenjárt, Darvas azonban a legtöbbször olyan dolgokkal jött, amit nem lehetett megcsinálni. És kíméletlen volt a követelőzősével.

Szentgyörgyi Viktóriáról nem lehet semmi pozitívot megtudni, csak annyit, hogy magánhivatalnoknőnek van bejelentve és úgy él, mint egy bárónő.

Van különben az ügynek még egy női szereplője, egy szegény varróleány. Augenfild Malvinnak hívják és az Eötvös-utca 25/b alatt lakik. Ez a szerény teremés önkéntelen ügynőke lett Szentgyörgyi Viktóriának. Varrni járt hozzá és tőle tudta, hogy a szép asszony magas állású uraknál protegálni tud. Később Korbulyéknál is dolgozott Augenfild Malvin és ott, amikor hallotta, hogy milyen nehéz patikajoghoz jutni, ártatlan jóhiszeműséggel elmondta, hogy van neki egy nagy befolyású ismerőse, aki könnyen meg tudja az ilyen dolgokat csinálni.

Ezen a nyomon jutott Korbuly Szentgyörgyi Viktóriához és nem úgy, ahogyan elmondja. Korbuly ugyanis azt állítja, hogy Téry Ödön miniszteri osztálytanácsos utasította őt a titokzatos szép asszonyhoz. Ha ez igaz volna — amit alig hiszünk — akkor az ügyben Téry is végzetesen kompromittálva lenne az afférben.

Téry osztálytanácsossal nem áll módunkban beszélgetni a dologról, mert az osztálytanácsost Uri-utca 36. sz. alatt levő lakásán nem találtuk és ott nem tudták megmondani, hogy a tanácsos hol tartózkodik.

Latkóczy öngyilkossági kísérlete.

Az ügy különben ma már teljesen be van fejezve. Latkóczy eltűnt a fővárosból, még címét sem hagyva hátra. Az érdeklődőket a házimester ügyvédjéhez, Polónyi Dezsőhöz utasítja.

Latkóczy még csütörtökön éjjel, az V. kerületi kapitányságon történt kihallgatása után lakásán öngyilkos akart lenni. A revolvert kezéből csak a szobájába váratlanul betoppanó veje csavarta ki. Hir szerint Latkóczyt egy szanatóriumba helyezték el.

Lemondása természetesen befejezett tény, amelyet egy a kormányhoz közelálló könyomatos, a következő közléssel adja hírül a sajtónak: Latkóczy Imre még tegnapelőtt beadta lemondását Wekerle Sándor miniszterelnöknek. Latkóczy Imre természetesen lemondásával a nyugdíjgyenyeiről is lemondott, nemkülönbben összes állásairól, czimeiről, valamint kaszinói tagságáról is.

Egy másik könyomatos a következőket írja a közigazgatási bíróság hangulatáról: A közigazgatási bíróság másodelnökének esete kinos megdöbbenést keltett a bíróság tagjainál. Pénteken reggel, amikor a tanácsok a kitűzött ügyek tárgyalására összeülni akartak, csoportokba verődve tárgyalták az ügyet. Latkóczy azonban pénteken már nem jött el, helyette Székely József tanácselnök vezette az ülést. Latkóczy nem is bucsuzott el a közigazgatási bíróság tagjaitól, az összes nála lévő iratokat rövid uton tőle elhozták, ma pedig megjelent leánya a hivatalban s elvitte apja könyveit és irományait.

TÁVIRATOK.

A kazablankai incidens.

Páris, október 19. (Saját tudósítónktól. A francia kormány kész a kazablankai esetet a hágai békebiróság elé terjeszteni.

Közgazdasági táviratok.

	Newyork.	okt. 19.	okt. 17.
Buza	locobuza	108 ³ / ₈	109 ¹ / ₈
	decemberre	108 ³ / ₈	109 ¹ / ₈
	májusra	190 ¹ / ₈	109 ⁷ / ₈
Tengeri	decemberre	74 ¹ / ₂	74 ¹ / ₂
	májusra	71 ³ / ₄	71 ¹ / ₂
Csikagó.			
Buza	decemberre	93 ³ / ₈	99 ³ / ₈
	májusra	101 ³ / ₈	102 ⁷ / ₈
Tengeri	decemberre	63 ⁷ / ₈	63 ⁷ / ₈

New-York, okt. 19. Gyapot New-Yorkban helyben 9.20 (9.20 tegnap), gyapot novemberre 8.78 (8.77), gyapot januárra 8.63 (8.56), gyapot New-Orleansban helyb. 8¹⁵/₁₆ (8⁷/₈), petroleum stand white New-Yorkban 8.50 (8.50), petroleum Stand white Filadelfiában 8.45 (8.40), petroleum Refined in Cases 10.90 (10.90), petroleum Credit Balances at Oil City 1.78 (1.78).

UJDONSÁGOK.

NAPIREND. Naptár. Kedd, október 20. — Róm. kat.: Vendel. — Prot.: Vendel. — Görögország: okt. 7. Szege. és B. — Zsidó: Thisri 25. — A napkél reggel 6 óra 26 perczkor, nyugszik délután 5 óra 2 perczkor. — A hold két éjjel 12 óra 58 perczkor, nyugszik délután 4 óra 4 perczkor.

A közoktatási államtitkár fogad 12-2 óráig. — A kereskedelmi államtitkár fogad délután 4 órakor.

Sziányi-kiállítás és Pállik hagyatékának kiállítása a Múcsarnokban nyitva. Belépődíj együttesen 60 fillér. A tagsági jegyek érvényesek. — A Nemzeti Szalon ösei tárlata nyitva. Belépődíj 1 korona. — A Józsa Károly kiállítása a Könyves Kálmán Nagymező-utcai szalonjában nyitva egész nap. Belépődíj nincs. — Fialat művészek kiállítása az Uránia Kigyo-téri szalonjában nyitva. Belépődíj 20 fillér. — A Nemzeti Múzeum régiségtára nyitva 9-2-ig. — A Szépművészeti Múzeum nyitva. — A Mezőgazdasági Múzeum nyitva. — A Néprajzi Múzeum nyitva. — A Fővárosi Múzeum zárva. — Az Iparművészeti Múzeum nyitva. — A Történelmi Képcsarnok nyitva. — A földtani intézet muzeuma zárva. — A Közlekedési Múzeum zárva. — A Széchenyi-Múzeum nyitva. — Az aquinumi múzeum nyitva egész nap. — A Technológiai Iparmúzeum nyitva. — A Ráth György múzeum nyitva. — Az Erzsébet-Múzeum zárva. — A Nemzeti múzeum könyvtára nyitva. — Az Akadémia könyvtára nyitva. — Az Egyetemi könyvtár nyitva. — A fővárosi könyvtár nyitva. — A Kereskedelmi Múzeum könyvtára nyitva. — A pedagógiai könyvtár zárva. — A többi múzeumok és nyilvános könyvtárak nyitva. — A múzeumok, képtárak, kiállítások és nyilvános könyvtárak rendszerint délelőtt 9 órától vannak nyitva.

— Személyi hírek. Dr. Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök Rómából visszaérkezett székhelyére. — Dr. Ballai Lajos min. tanácsos, a szabaddalmi hivatal főnöke, Párisból, hol a hűtőipari kongresszuson vett részt, hazaérkezett és átvette hivatala vezetését.

— Királyi kihallgatás. Jenő főherceg lovassági tábornok, akit a király a minap csapatfelfüggyelővé és tiroli s vorarlbergi honvédelmi főparancsnokká nevezett ki, tegnap este 7 óra 10 perczkor Budapestre érkezett. A király ma reggel nyolcz órakor fogadta a főherceget, aki a kihallgatáson megköszönte tiroli és vorarlbergi csapatfelfüggyelővé és honvéd főparancsnokká történt kinevezését. — József Ferdinánd főherceg ma este hét óra öt perczkor a keleti pályaudvaron Budapestre érkezett és a budai királyi palotába szállt. Ő is azért jött Budapestre, hogy előléptetéséért köszönetet mondjon a királynak. — A király ma délelőtt a budai várpalotában általános kihallgatást tartott, amelyen megjelentek a következő titkos tanácsosok: Brudermann Rezső lovag, lovassági tábornok, lovassági csapatfelfüggyelő, báró Czibulka Hubert tábornagy budapesti hadtestparancsnok, Frank Libor altábornagy, Gerba Rajmond altábornagy, Gaudernak József lovassági tábornok, Koller Albert tábornagy, gróf Pejacevich Tivadar, Rakovszky István, az állami számvéveszék elnöke, gróf Szápáry László, Versbach Mansvél lovag altábornagy, gróf Zselénszki Róbert és gróf Zichy János; a következő kamarások: báró Feilitzsch Berthold, a közigazgatási bíróság bírja, Földváry Miklós és gróf Széchenyi Viktor főispán, Baranyay Imre, Meyer Guidó és Schweitzer Ede lovag nyug. altábornagyok, Szmeccsányi Lajos főlshentelt püspök, Chernel Gyula és Meczner Béla főrendiházi tagok, Hoszpotzky Alajos, Joanovich Sándor és Lónyay Ferencz miniszteri tanácsosok; a következő udvari tanácsosok: Bornemisza László alispán, Bláthy Ottó Titusz, dr. Csatóry Frigyes, dr. Hutyra Ferencz, Landauer Lipót és Szájbély Kálmán, Kalic János, Krajacic Fülöp és Nikic János vezérőrnagyok, Schachleiter Albán, a prágai Emanus-benczsalapítvány apátja, báró Bothmer Árpád, Goglia Gusztáv, Hauska Ottó, Koncz Henrik, Leitschaft Károly, Mihálcics György, Olbert Nándor és Peneckzy Jenő ezredesek, Nagy Gábor és Szabó József csendőrezredesek, Zsolnay Miklós gyáros, dr. Kovács Gyula, és dr. Szomjas Lajos osztálytanácsosok, Bogyó Sámuel kir. tanácsos, báró Malcomes Gyula miniszteri segédtitkár, Zankó Ernő főhadnagy, Ferdinándy Ella, szolgabíró árvája, Kostyán Jenőné és Sedlmayer Vilma.

Ma délelőtt küldöttség is járt a királynál. A múlt évben Pécsen rendezett kiállítás alkalmából ugyanis a király többeket kitüntetett. A kitüntettek ma küldöttségben jelentek meg az általános kihallgatás során a királynál, hogy köszönetet mondjanak a kegyéért. A küldöttség tagjai voltak Nendtvich Andor királyi tanácsos, polgármester, Zsolnay Miklós gyáros, Oberhammer Antal főkapitány, Lenkei Lajos, a „Pécsi Napló“ főszerkesztője és Pilch Andor műépítész. A kitüntettek köszönetét a polgármester tolmácsolta, a felség előtt. A király igen szívesen fogadta a küldöttséget és örömet fejezte ki, hogy a kiállítás érdeme munkásait kitüntethette. Majd odafordult a polgármesterhez és megkérdezte, milyen sikere volt a kiállításnak.

— Igen nagy sikere volt, felség, úgy erkölcsileg, mint anyagilag is igen szépen sikerült.

— Ez igazán szép — jegyezte meg a király. — Ritkaság, hogy egy kiállításnak anyagi sikere is legyen.

A király ezután a város fejlődéséről kérdezősködött.

— Igen szépen fejlődik, felséges uram — mondotta a polgármester — és boldogan gondol vissza azokra az időkre, amikor felséged látogatásával kitüntette.

— Én is örömmel emlékszem vissza azokra az időkre — felelte a király.

A király végül a küldöttség mindegyik tagját

megszólítással tüntette ki. A tisztelgés ezzel véget ért. A küldöttség a királyi várból távozva, Kosuth Ferencz kereskedelemügyi minisztert, majd Sztéryny József kereskedelemügyi államtitkárt kereste fel, akiknek szintén köszönetet mondtak, hogy a kiállítás rendezőt kitüntetésre terjesztették fel a királynak.

— **A honvédség köréből.** A honvédelmi miniszter rendeletével kinevezetett: az egyévi önkéntesi szolgálat második felének teljesítése alkalmából segédorvos-helyettes: dr. Kass Andor besztercebányai 16. honvédszázadbeli egyévi önkéntes orvos-növendék; a honvédség kötelékéből elbocsáttatnak: 1908. évi október 16-ával saját kérelmére: dr. Hetényi Károly tartalékos hadnagy mint „rokkant”, 1908. évi november 1-vel: dr. Goldschmidt Gusztáv Adolf tartalékos segédorvos, dr. Insejt Áron és dr. Weisz Sámuel szolgálaton kívüli viszonybeli segédorvosok, továbbá: Árpásy Kálmán, Braun József, Boross Gusztáv, Lenz József, Mesits Nándor, Paál Géza, Tibold Zsigmond és Viola Lajos tartalékos gyógyszerügyi járulokok, valamint Bernát Jenő tartalékos gyógyszerügyi gyakornok.

— **Bucus a Terézvárosban.** A főváros legnépesebb és legzajosabb bucusa, a terézvárosi, vasárnap zajlott le. Kora reggeltől késő éjszakáig tizezrenyi tömegek hullámoztak a Nagymező-utcában kétoldalt hevenyészett bucsusátrak között. A fülkésítő láрма, amelyet különböző sipok és papírkürtök okoztak, pillanatra sem ült el. Az utcában levő vendéglők egész nap hangosak voltak a vigadók lármájától. Az ünnep egyházi része a terézvárosi templomban folyt le. Reggel hat órakor mise volt, amelyet Hunkár Géza káplán mondott, fél kilenc órakor ifjusági mise Seliger Vilmos káplán czelebrálásával, utána ifjusági prédikáció, amelyet Angyal Kálmán káplán mondott. Háromnegyedszázad órakor Hunkár Géza nagymisét mondott, féltizenkét ókor Angyal Kálmán szentbeszédet. Délután négy órakor Stieber Vincze apátplébános fényes segédlettel litániát tartott.

— **A képviselőház küldöttsége a Károlyi-szobornál.** A képviselőházat a gróf Károlyi-szoborbizottság meghívta a szobornak 21-én, délelőtt tizenegy órakor a Mezőgazdasági Múzeum előtt végbemenő leleplezési ünnepségére. A képviselőház ezután tudatja a képviselőkkel, hogy a meghívókat a képviselőház elnöki irodájában átvehetik. A küldöttséget Bernáth István vezeti és ugyancsak ő helyezi el a képviselőház koszorúját a szobor talapzatára.

— **Nodzu tábornagy meghalt.** Nagy Japán tábornok haláláról érkezett hír Tokióból. Nodzu tábornagy ez, akinek neve az orosz-japán háború idejében világhírűvé lett. Ő volt annak a hadseregnek a vezetője, mely Mukdent ostromolta. A Liajognál aratott győzelme a legnagyobb haditettek egyike volt. Temetésén a Jokohamában levő amerikai hajóraj is részt fog venni.

— **A bácskai nábob nagybeteg.** Dungserszki Lázár, az ösmert bácsmezei milliomas nagybetegen fekszik csépi birtokán. Dungserszki nemrég hült meg és ez a meghülés döntötte ágyba.

— **A léghajóversenyzők katasztrófája.** Mint már említettük, a berlini Gordon-Bennett léghajóversenyben négy léghajó járt szerencsétlenül, nevezetesen a „Hergessel”, a „Planen”, a „Busley” és a „Helvetia”, amelyek a tengerbe zuhantak és a „Hergessel” utasai valószínűleg a vízbe fulltak, mert léghajójukat üresen találták meg. A norvég „Naggod” gőzhajó Helgoland közelében halászta ki a szerencsétlen Hergesselt. Az utasok természetesen akkor már mind elpusztultak. A „Planen” léghajó utasait a „Busley”-nak utasait is csak a véletlen mentette. A „Busky”-nak utasait is csak a véletlen mentette meg, mert éppen akkor, amikor a léghajó esni kezdett, tünt fel a láthatáron egy hamburgi hajó, mely az utasokat a biztos haláltól mentette meg. A „Helvetia” léghajó, amely 73 óráig volt a levegőben és 1300 kilométer utat tett meg, egy kis norvég öbölben (Hustad) szállt le. A léghajót a „Cimbra” haász-bárka mentette ki a tengerből.

Itt megemlítjük, hogy tegnap délután a bécsi katonai léghajóosztály egyik léghajója leszállt a soproni sörgyár mellett. A léghajóból négy katonatiszt szállt ki s az ott levő Bór Nándor műépítész segédkezdésével kikötött. Köztük volt József Ferdinánd főherceg gyalogsági ezredes is.

— **A tél.** Tegnapról mára, minden átmenet nélkül, bekövetkezett a tél. Amíg tegnap még kis kabátban, legfőkébb felöltöben lehetett sétálgatni a fővárosban, addig ma reggel zord szél süvített végig a városban. Dél felé már fagyossá vált az idő. Az eget sűrű felhők borították, apró hószemek is hullottak alá, de erősebb, bár csak rövid ideig tartó havazásra csak este felé került sor. A délután folyamán már előkerültek a télikabátok is. Ország-szerte, mindenfelé megváltozott az idő; különböző helyeken már erősen havazott is. Máramaros-szigeten és környékén egész éjjelen át és ma délelőtt is erősen havazott. A hegyek hólepellet vanak borítva. — Felsővíssón tegnap menydörgés és villámlással csendes eső indult. Utána hideg szél és vihar keletkezett és reggelre öt centiméteres hó takarta a vidéket. Ma reggel óta szakadatlanul havazik. — Kecskeméten éjjelkor csendes eső kezdődött, amelyet reggelre havas eső váltott fel. A hők alaposan alászállott. A csapadék teljesen átázta a földet. — Késmárkon egész éjjelen át havazott. A háztetőket több milliméteres hóréteg fedi. — Győrött és a környéken reggel óta gyengén havazik. — Szolnokon és az egész vidéken az éjjel, valamint ma délelőtt erősen havazott. — Óradnán tegnap menydörgés és villámlás közt esett az eső és ma pedig erősen havazott. — Karczagon reggeltől délig tartó hóesés volt, de a hó mindjárt elolvadt. — Mátészalkán egész nap havazott. — Hajduböszörményben éjjel erős vihar volt és egész délelőtt esett a hó.

— **Zeppelin léghajója.** Henrik porosz herceg, így jelenti ezt Friedrichshafenből érkezett távirat, két napon át vendége volt Zeppelinnek és megnézte a gróf újonnan épült léghajóját. Rajta kívül nem sok ember látta még az új szerkezetet, amelyről azt sem tudják bizonyosan, hogy milyen az alakja és mennyire haladt ezideig a munka. A nagy titoktartás dacára annyit biztosan vélnek tudni, hogy a ballon tökéletesen készen van már; ellenben a motort ezidőszerint készülik. Azt hiszik, gróf Zeppelin október 20-án fog felszállni.

— **Dalnokiné Conti Francziska halála.** Megható körülmények között, poétikusan tragikus módon vált meg az élettől a régi Pest egyik legünnepeltebb művésznője és korának csodálat szépsége — Conti Francziska. Operánk nyugdíjazott tenorbuffója, Dalnoki Béni hitvese. Az érdemes matróna tegnap este a Mesterdalnokok előadására készült az Operaházba, mert fia, Dalnoki Viktor — a kitűnő baritonista — akkor énekelte először Beckmesser szerepét. Éppen lakása küszöbét akarta átlépni, midőn hirtelen rosszul lett, úgy, hogy le kellett fektetni. Az előhívott orvos nem segíthetett rajta — agyszéllhűdés érte, meghalt. Utolsó szavai ezek voltak:

— Meghalok . . . Csak Viktor ne tudja meg! . . .

Az öreg Dalnoki bácsi, aki szeretett nejét vesztette el, kegyetlen fájdalommal legyőzve, a színházba sietett, hogy fiát bátorítsa. Dalnoki Viktor pedig csak a sikerét jelző tapsok elhangzása után tudta meg, milyen pótolhatatlan veszteség érte. — Dalnokiné Conti Francziska harmincz év előtt vonult vissza a színpadtól, amelyen sok diadal érte. Arról volt nevezetes, hogy leánykori gyönyörű alhangja férjhezmenése után hatalmas szopránná változott át.

— **Nyolczszázötven ember tüzveszélyben.** Arról a rettenetes tüzvesztről, amely Michigan államban pusztított, már tettünk említést. Most újabb táviratok érkeztek a szörnyű veszedelméről. E szerint Millersburg város az erdőégés következtében teljesen elpusztult. A város 850 főből álló lakossága minden oldalról lángoló erdőkkel van körülvéve és megmentésükre nincs remény. A lángtenger körülbéli száz kilométernyi szélességében hőmpölyög Michigan államon át. A tüz ellentámasztatlanul pusztít és eddig minden oltási kísérlet hiábavalónak bizonyult. Számos farmer-család, asszonyok és gyermekek is, odavesztett a lángokban. Az elégett áldozatoknak csak megszenesedett csontjai maradtak meg, melyekből eddig öt ládával szedtek össze. Metzből, amely teljesen leégett, csak egy kőlépcső maradt meg.

— **Képviselők balesete.** Gróf Apponyi Albert miniszter társaságában több képviselő utazott le a jászberényi beszámolóra. A vasútállomásnál ünnepi kedvben és díszben, felbogarozott fogatokkal várták a jászberényiek vendégeiket. A képviselők közül Muzsa Gyula és Szentiványi Gábor olyan fogatba ültek, amely elé fiatal csikót fogtak. A hangos ostopattogástól, éljenriadalomtól a lovak megriadtak és egy négy méter mély árokba rántották a kocsit. A két képviselő kiesett. A kocsit összetört s Muzsa Gyula jelentéktelen lábrándulást szenvedett.

— **A szegedi Árpád-otthon.** Nagy ünnepség keretében nyitották meg Szegeden az Országos Gyermekvédő Liga Árpád-otthonát. Az ünnepélyre Szegedre utaztak: gróf Edelsheim-Gyulay Lipót, a liga elnöke, dr. Karsai Sándor, a liga igazgatója, Ruffy Pál belügyminiszteri min. tanácsos, dr. Rickl Gyula min. tanácsos, az igazságügyi minisztérium képviselőjében, dr. Tóth Lajos min. tanácsos, a kultuszminisztérium képviselőjében. A budapesti árvaszék képviselőjében dr. Ágoston Géza, dr. Szilágyi Arthur Károly igazgatósági tag, Szántó I. Béla titkár, dr. Vizteleki Frigyes, a liga orvosa, az állami gyermekvédő osztály képviselőjében dr. Zboray János és dr. Büttner Miklós, Dessewffy Emma, a kőbányai leányintézet vezetője, dr. Karsai Sándorné, Neumann Árminné, dr. Szilágyi Arthur Károlyné, Szundy Károly az orsz. iskolaegyesület képviselőjében, Ybl Lajos lovag műépítész és neje, dr. Bellay József városi tanácsos Temesvárról, dr. Edelmann Menyhért (Nagyváradról), dr. Takács Manó (M.-Vásárhely), a Szegeden időző geológusok részéről megjelentek dr. Lóczy Lajos, a földtani intézet igazgatója, dr. Kövesligethy Radó és dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanárok. Ott voltak továbbá Kelemen Béla főispán, dr. Lázár György polgármester, a főkapitány és a hatóságok többi képviselői, dr. Turcsányi Imre, az ottani gyermekmenhely igazgatója, dr. Scossa Dezső tanfelügyelő és mások. Az új otthon előcsarnokában dr. Karsai Sándor gróf Edelsheim-Gyulay Lipótot, a liga elnökét s a megjelenteket üdvözölte. Karsai beszédében ismertette a belügyminiszter nagyszabású rendelkezéseit a züllött gyermekek megmentéséről. Majd előadta, hogy az öt hasonló intézet közül az Árpád-otthon kétségtelenül a legelső, mert minden tekintetben modern és higienikus berendezése európai nivóju. Az intézet 1000 gyermek befogadására van tervezve, eddig azonban csak öt épület készült el. Tervebe van véve évenként két pavillon felépítése. Eddig 150.000 koronát költöttek az intézetre. Gróf Edelsheim-Gyulay Lipót ezután átadta az intézetet a főispánnak, aki azt Szeged város nevében átvette s így, hogy Szeged társadalma támogatni fogja továbbra is a liga törekvéseit. Majd Füzesy Márton igazgató és Ybl Lajos műépítész vezetésével megtekintették az új intézetet. Az ünnepélyt a növendékek Hymnusz-előadása és bankett rekesztette be.

— **Házasságok.** Ujjalusi Ujjalussy Gábor cs. és kir. kamarás, honvédszázad-főhadnagy 17-én tartotta esküvőjét a Kálvin-téri ref. templomban bizáki Puky Euláfiával, néhai bizáki Puky Ákos dr. egyetemi magántanár és neje, hirpi és ivácskői Bószörményi Margit leányával.

Szabó János városi mérnök Kolozsvárról, holnap tartja esküvőjét Szekszárdon Mayer Ilonkával.

Báró Feilitzsch Arthur v. h. t. t. cs. és kir. kamarás, volt földművelésügyi miniszter és neje, született közdivásárhelyi Benkő Gizella leányát. Mária Olgát, eljegyezte dr. báró Bálintt Károly cs. és kir. tart. huszárhadnagy, földbirtokos, báró Bálintt József cs. és kir. kamarás, nagybirtokos és neje, született Bédy Georgine grófnő, fia.

Hosvay Ferencz uradalmi intéző szombaton tartotta esküvőjét Harwich Irénkével Pusztaváron. A szertartást Valnicsek Béla fővárosi lelkész, a menyasszony unokabátyja végezte, megható beszéd kíséretében.

Ma délben a Deák-téri evangélikus templomban, nagyszámú és előkelő közönség jelenlétében, vezette oltárhoz dr. Kirchnopfi Ferencz fővárosi ügyvéd, a nagyhirű evezősbajnok Agulár Olgát. Az esketést Raffay Sándor végezte.

— **Nászajándékok.** jegygyűrűk legelőnyösebben Polgár Kálmán művész-ékszerlelő, Budapest, VII., Erzsébet-körut 29., I. em. szerezhették be. Nagy képes album-árjegyzék bérmentve küldetik.

— **Utczai harcok Csehországban.** Negy tüntetések voltak tegnap Prágában, melyek valóságos utczai harcokká fajultak. A cseh fővárosban tegnap délelőtt egy nagyobb csoport nemzeti szociálista vonult a Grabenre. Nemsokára rá megjelentek német diákok is, akik ezuttal tartották első diáksétájukat. Összeütközésekre került a sor, amelyeknek azonban a rendőrség néhány letartóztatással csakhamar véget vetett. A rendőrség azután fölszólította a diákokat, hogy tüntető sétájukat hagyják abba és menjenek a német kaszinóba. A diákok egy része engedett is a felhívásnak és csak a német nemzetiek csoportosultak a kaszinó előtt. A több ezer főre fölszaporodott tömeg később a „Kde domov muj“ című dalt kezdte énekelni, a német diákok pedig a „Wacht am Rheint“ énekelték. A rendőrség ekkor a német diákokat a kaszinóba, a tömeget pedig a Wenzel-tér felé szorította, miközben verekedés támadt. Hazamenet a nemzeti szociálisták több német épület ablakait beverték és a rendőröket is kövekkel dobálták meg. Délután ismétlődtek a tüntetések. A Weinbergen a tüntetők kisebb csoportokra oszolva, megtámadták a német házakat és betörték az ablakokat. Este hat óra tájban a Wenzel-téren és a Grabenen újból nagyobb csődület támadt. A rendőrség, amelyet kövekkel dobáltak, erőlyesen lépett közbe, mivel azonban a helyzet igen komoly lett, kardot kellett rántaniok, egy szakasz csendőrség és katonaság jött segítségükre. A katonaságból azután őrségeket állítottak az utcákon. Esti tíz órakor teljes volt a nyugalom. Összesen 76 letartóztatás történt.

A „Cseszke Slovo“ mai száma megerősíti a Bohemiának azt a jelentését, hogy a prágai rendőrök a tegnapi németellenes tüntetések alkalmával passzívise viselkedtek. A rendőrség legnagyobb része ugyanis tagja a cseh radikális nacionalista-szövetségnek, amelynek elnöke Kľofac képviselő. E vád következtében a rendőrfőnök 48 rendőr ellen megindította a fegyelmi vizsgálatot. A tüntetők közül ma estig hatvanat kísérték át az ügyészségre és közcsendháborítás, idegen vagyon rongálása s hatóság elleni erőszak miatt megindított ellenük az eljárást. A letartóztatottak között hat horvát, több szerb és két montenegrói diák is van.

Teplitzben is voltak a német nemzetiségiek és a szociáldemokraták között összeütközések, mely alkalommal többen megsebesültek. A rendőrség és a csendőrök a nyugalmat ismét helyreállították.

Budweisban a tegnapi tervezett József császár emlékünnepe ismét elhalasztották. Az e hó 18-ára virradó éjjel József császár szobrát ismeretlen tettesek elékelték.

Gablonzban tegnap délelőtt kilencz órakor mintegy négyszáz szociáldemokrata gyűlt össze és Barth reichsrathi képviselő vezetésével a Schwan-szálló elé vonult. Eközben a német nemzeti párt ezer hibe is összegyűlt s a Schwan felé vonult, miközben a menetben résztvevők száma ezerötszázra emelkedett. A rendőrség utjukat állta a német nemzetieknek, akik át akarták törni a rendőri kordont, amely szándékukat azonban megakadályozták. A szociáldemokraták zászlóik alatt folytatták felvonulásukat, a csendőrség azonban feltartotta őket és elvette zászlóikat. Bösemillet szociáldemokratát, aki a németek sorai közé került, ezek körül fogták és a fenyegetőzések elől csak egy politikai tisztviselő intervenciójára menekülhetett meg. A szociáldemokraták és német nemzetiek között ismételt összeütközésekre került a sor, a csendőrség azonban végül mindkét tábort szét szórta. Eközben Barth képviselő oly módon el lenkezett, hogy erőszakkal kellett eltávolítani. A németek végül a Neuer Márkt-on gyülekeztek, ahol a polgármester nyugalomra intette őket. Fél egykor vége volt a zavargásnak.

— **Öngyilkos törvényszéki elnök.** Dr. Fuigľó Viktor, a reichenbergi törvényszék elnöke, tegnap délután felakasztotta magát. A szerencsétlen ember, aki alig mult 59 éves, azt hitte, hogy baja gyógyíthatatlan és elkeseredésben azért végzett magával. Mire észrevették, halott volt.

— **Betörők a postahivatalban.** Ismeretlen tettesek az elmúlt éjjel a torontálszigeti postahivatalba betörték. Mivel a betörést észrevették, a betörők elmenekültek és menekülés közben a postahivatalba lövöldöztek. A csendőrség nyomozza a tettéseket.

— **Damjanich-szobor Szolnokon.** Szolnokon az e hó 16-án tartott megyebizottsági gyűlésen 10.000 koronát szavaztak meg a Szolnokon felállítandó Damjanich János lovasszobrának még hiányzó előállítási költsége fedezésére. Egyben elhatározta a közgyűlés a szobor építésének gyors végrehajtását abból a célból, hogy a szabadsághős aggkoru özvegye a leleplezési ünnepélyen résztvehessen.

— **Kitüntetés helyett — halotti bizonyítvány.** A bürokratizmus furcsaságainak kiváló példája derül ki az alábbi esetből, amely Párisban most élénk mulatságra ad okot: Lucien Grattery 1870-ben a negyedik zuávezredben katonáskodott. A Bry-sur-Marne melletti itközvetben egy porosz puskagolyó szétzúzta két oldalbordáját, átfurta a tüdeje bal szárnyát és megakadt a hátgerincz csigolyái közt. Két embernek is elég volna ez az ajándék utra valóul a másvilágra; de Lucien Grattery kemény legénynek bizonyult; a bordái összeforrtak, a tüdeje begyógyult és a fatális puskagolyó betokosodott a gerinczében. Grattery elhagyva a kórházat, hazament Chartresbe, szülővárosába, ahol mint szorgalmas iparos éldégt. Közben pedig egy perczre sem feledkezett meg abbéli meggyőződéséről, hogy a poroszoktól efféle „ajándékot“ elfogadni és azt kivált a hátában viselni, nem utolsó foglalkozás és méltán megérdemelné, hogy legalább egy piros szalagocskával dekorálnák a kabátját. Ha azonban valaki kitüntetésre szomjazik, első teendője, hogy az érdemeiről való bizonyítványokat összegyűjti. Ennélfogva irt ebben az ügyben a hadügyminiszternek. A miniszter azonban, mert alkalmasint sürgősebb teendői akadtak, nem válaszolt.

— Nem baj! — elmélkedett a kitünő Grattery — írjunk az új miniszternek.

De az új miniszter sem mozgatta még a füle botját sem. A következő sem. A mult évi augusztus 17-én — négy hónappal Grattery hatvanharmadik születési évfordulója után — két zsandár állított be hozzá. A hadügyminiszternek június 5-éről keltezett levelét hozták. A levél tartalma ez volt: „A hadügyminiszter ur rendelkezésre alulírott hivatalosan bizonyítom a vonatkozó feljegyzések és adatok alapján, miszerint Grattery (Ferencz, Rafael, Lucien), aki 1844. április 13-án Etampesben született, 1870. november 30-án a tábori kórházban meghalt.“ Olvashatatlan aláírás és sok pecsét és bélyegző. A zsandárok most udvariasan felkérték Gratteryt, írja alá a levél kézbesítését igazoló vétivet.

— Mit? Hogy én aláírom? Hiszen én nem tudok írni, mert én meghaltam. Nézzék, itt a bizonyítvány, hogy meghaltam.

— Az mit sem tesz — válaszolták a derék zsandárok — ha meghalt is az ur, csak írja alá. Annál érdekesebb a dolog.

Grattery fanyarul mosolyogva írta alá a nevé. Ezután abban törte a fejét, hogy ha már az állam őt harmincznyolcz éve halottnak tekinti, akkor visszakövetelheti a kincstártól kamatostól azt az adót, amit harmincznyolcz éven át fizetett, holott ezzel egy cseppet sem volt köteles, minthogy tudvalevőleg a halottak nem fizetnek adót.

— **Öngyilkos uri nő.** Návay Imréné, Csanád megye volt főügyészenek özvegye Szegeden, idegbajában, lakásán gyermekei szemeláttára föbelötte magát és azonnal meghalt. A szegedi társaságban előkelő szerepet játszott és elhunyt férje Návay al-elnök unokabátyja és Csanád megye közéletének vezetője volt.

— **Árpádkori freskók egy templomban.** Hetvehely baranyamegyei község régi templomában falfestményeket fedeztek fel. Rudolf Mátyas plébános volt a felfedező, aki a plébánia-lak átalakítási munkálatai közben bukkant a falfestményekre. A vakolatréteget óvatosan lefejtve, egész képsorozatot talált. A freskók megvizsgálására a műemlékek országos bizottsága Szőnyi Ottó tanárt küldte ki. A vizsgálat megállapította, hogy a hetvehelyi freskók a XII., vagy a XIII. századból származnak és rendkívül épen maradtak meg.

— **Gyilkosság szerelemfűtésből.** Varsóban tegnap este Mentschnikoff főhadnagyot a felesége két revolverlövessel halálra sebesítette. A mérnyelő nőt elfogták. A rendőrségen elmondta, hogy ő a főhadnagy felesége. Látta, mikor férjéhez felment a barátnője, erre bekopogtatott ajtójukon és mert nem akarták bebocsátani, férjét kihívatta és yak dühében kétszer rálőtt.

— **Hivatalvesztett körjegyző.** Kiumpe Tivadar robogányi körjegyzőt a belügyminiszter többrendbeli hivatali visszaélések miatt hivatalvesztésre ítélte.

— **Testvérgyilkosság az örökség miatt.** Szegedről érkezik az alábbi felháborító eset híre: Régi haragosai voltak egymásnak a Langó testvérek: Langó János és Langó Mátyás. Az apai örökség miatt különböztek össze és így a per megindult közöttük. Tegnapelőtt tárgyalta ügyüket a szegedi törvényszék és Langó Mátyásnak szolgáltatott igazat. Ez annyira dühbe hozta az idősebb testvért, hogy mikor kiértek a törvényszék épületéből, dühös szitkozódással támadt testvére, majd kirántva kését, öcsce nyakába döfte. A testvérgyilkost letartóztatták.

— **Részeg emberek garázdálkodása.** Vasárnap este az Ovoda-utca 4. szám alatti vendéglőben Mayer György 19 éves kőműves leitta magát, azután részeg fővel duhajkodni kezdett. Tört, zuzott és mindenkit leszurással fenyegetett. A vendéglős rendőrt hívott. Amikor a rendőr megjelent, a garázda legény kést rántott és megrohanta a rendőrt. Nagynehezen sikerült Mayer t lefegyverezni. Bevitték a főkapitányságra, ahol hatóság elleni erőszak címén letartóztatták. — **Tián József fametsző vasárnap délután a Zivatar-utczában összeszólalkozott Maczuri Péter házmeesterrel.** A civódásból verekedés lett, miközben Tián revolvert rántott és Maczurira elsütötte. A golyó Maczurit baloldalán megsebesítette. Maczurit a Szent János-kórházba vitték, Tián ellen a rendőrség vizsgálatot indított.

— **Halálozás.** Molnár Jenő országgyűlési képviselő édesanyja, özv. Rosenberg Adolfiné, a debreczeni társadalom egyik közhetsűt uriaszonya hatvannégy éves korában meghalt.

— **A Beketow-cirkuszban folyó nemzetközi versenybirkózások mai 19-ik napján győztek:** Koch német Jose van Dem hollandi ellen 14 percz alatt, Sauerer bajor Jackson Frank angol ellen 25 percz alatt. Sauerernek a győzelme váratlan volt és nagy meglepetést okozott a közönség között. Petroff bolgár Kornatzky lengyel ellen 8 percz 23 másodpercz alatt. A holnapi nap folyamán mérkőznek: Thiberio Ettore spanyol—Antonitsch szerb. Petroff bolgár—Jackson Frank angol. Sauerer bajor—Constant le Boulanger francia.

x Bob-hajhajtó a legkellemesebb, 10 fillér.

x Fodor-féle vívóterem a Koronaherczeg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobb felszerelt torna- és vívóterme. Különös gond fordították a gyermektorna- és vívársra.

x Zászlók, czimerek minden kivitelben kaphatók Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. szám. Árjegyzék ingyen.

x Fülzugás, nehéz hallás (ideges alapon) sokszor egész életen át végigkíséri a beteget, holott dr. Hönig Izsó Villanygyógyító Intézetében egyszerű, fájdalomtalan és kényelmes gyógykezelésekkel sikerül sok esetben bámulatos rövid idő alatt a bajt csillapítani, vagy teljesen meg is szüntetni még oly esetekben is, melyek évekig dacoltak minden orvosi kezeléssel.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) **Opera.** „A nürnbergi mesterdalkok“ nálunk mindig az ugynevezett jól betanult dalművek közé tartozott. Amióta Nikisch Artur annak idejében ezt a rengeteg művet felrisszította, azóta ezen a munkán legfeljebb csak foltozgatni kellett, de az alapbetanítás, amely minden közreműködőnek a kisujjában van, megmaradt pánczéliból és vasból. A magánszereplők természetesen azóta többször változtak, de a rendithetetlen fundamentumra még sok szereplő felépítheti a maga nagyságát. Ha tehát tegnap mégis új betanulással hirdették Wagner csodaművét, ez ismét csak egy csomó szerepserét jelentett, amely általában véve érdekes volt, ha nem is nevezhető az egész vonalon szerkesztésnek. De vegyük sorra az új mesterdalkokat és nézzük, hogy ki mit vétett szabály és rim ellen. Ugyanis, sajnos, a már besorozott mesterdalkok között alig volt olyan, mint Stolzingi Walter, aki felvételre jelentkezett kiváló kvalitásokkal és mégis nagy küzdelme volt, amíg a régi mesterek maguk közé vették. Takács Hans Sachsjá volt elsősorban

az, amely nem elégitette ki mindenben a hozzá fűzött várakozásokat. Nyilván azért, mert ez a várakozás igen magas fokra hágott. A mesterdalnok címet Takács régóta megérdemelte, de a Hans Sachs szerepe nem neki való. Nem pedig abból az egyszerű okból, mert a szerep az ő magas baritonjának tulajdonosan mély. Egész alakításán látható volt, hogy drámai munkával készült és fáradozott, mert kétségkívül olyan művészi feladatot akart megoldani, amelyről eleve tudhatta, hogy a szerep követelményei nem mindenben felelnek meg hangjának. Ahol azonban az énekrészek a magasabb fekvésbe mennek, ott hangját egészen érvényesíthette és különösen a harmadik felvonás nagy monológjában a legmagasabb művészi színvonalra emelkedett. Ezek a helyeken nagy intelligenciájával s gyönyörű művészi előadásával frenetikus hatást gyakorolt. Mi úgy szoktuk meg Takács művészetétől, hogy azon a ponton, melyre ő kiáll, feltétlen győzelmet arat; győzelmet mindenkiel szemben és mindenki felett. Ez az eset ilyen formában ma nem következett be. A közönség azért lelkesen ünnepelte régi kedvencét, aki egy Ferencz József-rend lovagkeresztjének terhe alatt elég jól érezte magát. A Stolzingi Walter szerepét Anthes kapta. Ez sem volt szerencsés gondolat. Kiváló Wagner-énekesünk nem rendelkezik a hangnak ama hajlékonyságával, amelylyel ezt a főként lírai részletekkel gazdagított szerepet kellőképpen érvényre juttatni lehet. Anthes széles, nagyerejű orgánuma nem tudja követni a szerepet a maga poétikus részleteiben és mindvégig Lohengrin marad. Hogy a szerepet kifogástalan magyar szöveggel énekelte és gyönyörűen játszotta meg, azt operánk emez első oszlopától régen megszoktuk. Teljesen elhibázott dolog volt Váradí Sándornak Pogner szerepét kiosztani. Operánk e hasznos és intelligens tagja régen megalkotta a maga szerepkörét. Wotanok és Pognerok azonban olyan messze esnek az ő művészi egyéniségétől, mint egy Schakespeare-szindarab az ő szövegfordításától. Ez a mai Pogner nem volt más, mint a Lohengrin kikáltója. Végső végig egyforma és unalmas volt, anélkül, hogy csak egy percze is szerepe nagy súlyának és művészi tartalmának tudatára ébredt volna. Dalnoki mint Beckmesser maszkban és játékban egyaránt karakterisztikus volt. Nem érte el Hegedűst, mert kevésbé ötletes és új játékbéli momentumokat egyáltalában nem produkált. De egyebekben zenei szempontból sok művészi momentumot vitt a színpadra. Arányi vette fel ismét a Dávid inaskötényét, bár ezt a kötényt már némileg kinötte. És azóta már a Walter Stolzing diszruhájában is jelentékeny sikert ért el. Ma este kimagasló pontja volt az ensemble-nak és már az első felvonásban megérdemelte volna, hogy mesterré avassák. A többi férfi-szereplők közül nincs okunk kiről megemlékezni. Éva szerepében Medek kisasszony teljes csalódást okozott. Hangban, játékban nem közeledett sem Wagner fel fogásához, sem a mi izlésünkhöz. Ilyen Évánk nekünk van akárhány, talán külön is. Berts Mimi a Léni szerepében mit sem rontott. Karok és zenekar Kernert István vezénylete alatt nagyszabású munkát végeztek. Kernert többször ünnepele az est folyamán és méltán rászolgált a lelkes elismerésre. Közönség sok volt és finnép hangulatban. e. a.

(*) A „Virraszt a szerelem” — tízedszer. A „Virraszt a szerelem”, Fiers és Caillavet szerette reméltó vigjátéka holnap, kedden éri meg a Vigszínházban az első kis jubileumot, a tizedik előadást. Az újdonságnak érdekesen szőtt, mulatságos cselekménye, a közreműködők hatásos alakításai és a stílusos kiállítás a „Virraszt a szerelem” előadását a Vigszínház egyik legjobb produkciójává teszik, úgy, hogy a darab minden eddigi előadására a nézőtér egészen megtelt és a következő előadásokra is igen sok az előjegyzés. A főszerepeket holnap is Harmat Hedvig, Haraszthy Hermin, Gazsi Mariska, Góthné Kertész Ella, Góth Sándor, Hegedűs Gyula, Vendrei Ferencz és Rajnay Gábor játsszák. Holnapután, szerdán a Tatárjárást, Bakonyi és Kálmán dallamos operettjét ismétlik. — A Pénz, Garvay Andor új színműve, amelyet szombaton, e hó 24-én mutatnak be, egy banküzlet műhelyében játszik és ennek keretében történik az újdonság drámai cselekménye.

(*) Arányi Jelly sikere. A Műbarátok Zenekarának vasárnap hangversenyén közreműködött Arányi Jelly hegedűművész, Hubay Jenő volt kitűnő tanítványa, aki Brucknak rendkívül nehéz fantáziáját játszotta a zenekar kíséretével. A tizennégy esztendő kis leány technikája és meleg tónusa egyaránt bámulatot keltett s a tetszés zajos tapsokban nyilvánult.

(*) Grasso vendégjátéka. Pénteken, e hó 23-án kezd meg az olaszok népszerű színművésze, Grasso, négy estére tervezett vendégjátékát a Magyar Színházban. A művész, aki legutóbb Berlinben vendégszerepelt, csütörtökön reggel érkezik meg társulatával. Mindjárt az első napon egyik legérdekesebb alakítását fogja a „Feudalismo” című darabban a budapesti közönségnek bemutatni. Nálunk is, mint minden nagy városban, ahol eddig Grasso fel lépett, általánosan nagy az érdeklődés a négy vendégszereplés iránt. Jegy, a már hirdett áron váltható a Magyar Színház és a Király-Színház pénztárában.

(*) Munkácsy szobra. A Munkácsy-szoborra hirdetett pályázat tudvalevőleg ismét meddő maradt. A szűkebb pályázaton ezúttal Pásztor János, Horvai János és Tóth István vettek részt. Pályaműveiket holnapról kezdve a közönség is megtekintheti: kedden, szerdán és csütörtökön a Mücsarnokban. A közönség is igazoltnak fogja látni a zsűri döntését. Munkácsy Mihály szobra olyan művészi téma, amelynek csak igazán artisztikus megoldását tudjuk elképzelni. A mostani pályázaton Pásztor János, aki két tervvel pályázott, foglalkozott legtöbb szeretettel a témával. De ennek a szubjektív momentum még sem lehet a szobrot odaadnia. Tehetséges fiatal művész, akit nem eithet kétségbe, hogy ilyen feladatra még nem érett meg. A másik két terv becsületos, szorgalmat dicsérető átlag-munka. Nem több.

(*) A hajköpeny. A bécsi Burgtheater legközelebbi újdonságának címe „A bolond Tantris”. A darab meséje a Tristan-mondból van merítve s a női főalakja Isolda, akit Hohenfels Stella fog személyesíteni. Isoldát férje házasságtöréssel vádolja és büntetésül odalöki őt a népek — legyen mindenkié. Még hozzá Éva-kosztümben üzi el magától. Szegény Isoldának még csak köpenye se maradt, mint Monna Vannának és dus szöke hajával kénytelen ruhátlanul burkolni. Hohenfels Stella e kényes helyzethez valóságos hajköpenyt készített. Parókája a fodrászművészet remeke lesz. A hullámsan leomló aranyzóke hajsátor feje bubjától a bokájáig fogja a művésznő alakját betakarni.

(*) Petőfi-Társaság. Tegnap délelőtt tartotta meg a Petőfi-Társaság október havi felolvasó ülést az Akadémia kistermében. Herczeg Ferencz az elnöki megnyitó beszédben jelentette, hogy Benczur Gyula a társaság számára ajándékképpen megfestette Petőfi Sándor arcképét és hogy Strobl Lajos a Petőfi-ház elé életnagyságu Petőfi-szobrot ajánlott fel. Az elnök még beszámolt az újabb megszerzett Petőfi-ereklyékről és megemlékezett az e hónap huszonötödikén kezdődő Petőfi-matinékről. A felolvasások során elsőnek dr. Ferenczi Zoltán tetszéssel mutatta be dr. Bajza József értekezését Petőfi Istvánról. Utána Lampérth Géza olvasta fel Endrődi Béla vendég néhány hangulatos szép versét. A fiatal poétát — Endrődi Sándor nagytehetségű fiát — zajos tapsal ünnepelte a közönség, amelyet azután Sas Ede humoros elbeszélése kacagtatott meg. Végezetül Szávay Gyula hangos hatással mutatta be Dávid és Mikéla című bibliai tárgyú költői elbeszélését. A felolvasó ülés után zárt ülés volt, melyen megbeszélést tartottak a Petőfi-család hamvainak exhumálására, átszállítására és beszentelésére vonatkozó részletes intézkedéseket és a gyászünnepség programját, melyet a legközelebbi napokban a lapok után fognak közzélni a nagyközönséggel. Megállapította a társaság a Petőfi-matiné sorrendjét, amely szerint e hó 25-én, november 22-én és december hatodikán vasárnaponként délelőtt 11 órakor rendeznek matinét. Elhatározta a társaság, hogy Endrődi Sándor egy régebben tett indítványát megvalósítja és negyedéves folyóiratot ad ki, melynek első száma 1909. márczius 15-én fog megjelenni és szépirodalmi tartalma mellett egyúttal a társaság évkönyve is lesz. Végül Neugebauer László, az ismert kitűnő Petőfi-fordító bejelentette, hogy Petőfi-fordításainak harmadik német kiadása legközelebb jelenik meg Lipszében, a klasszikusok kiadásában. Ezzel a németek Petőfit a klasszikusok sorába iktatták.

(*) Az Akadémia III. osztálya ma Entz Géza elnöke alatt felolvasó ülést tartott, amelyen az elnök néhány meleg szóval elparentálta Thán Károlyt, az Akadémia több mint félszázadon át volt kiváló tagját és a III. osztálynak hosszú éveken át volt elnökét. — A napirend során Krenner József értekezett a fekete színéről, a metacinnabritről, melyet a felsőbányai érczekben talált és melyeknek tökéletes kristályait megvizsgálta. Ilyen kristályok eddig csak Kaliforniában fordultak elő. Bemutatta továbbá szintén felsőbányáról a Berthieritet is, mely szintén ismeretlen volt e helyen. Utána Klein Gyula előterjesztette dr. Zemplén Géza, a selmecbányai érdekezeti akadémia tanársegédének dolgozatát az erdei fák leveleinek nitrogéntartalmáról.

(*) Thália. A Thália második előadásán, kedden este, három egyfelvonásos kerül színpadra, még pedig: Lehmann: „Pisti”, Szemere György: „A siralomházban” és Oscar Metenier: „Családi körben” című darabjai. Az előadás pontban fél háromkor kezdődik és hogy a később jövők járó-keleése ne zavarja az előadást, a nézőtérre vezető ajtókat lefognak zárni s a később jövők a felvonás végéig nem juthatnak be a nézőtérre.

(*) A Johann Strauss-Theater megnyitása. Már megállapították a bécsi Johann Strauss-Theater megnyitói előadásának programját. Az új színházat pénteken, e hó 30-án nyitják meg Madiera Farkas prólógusával, melyet Strauss János „Ezeregyéj” című operettjének előadása követ. Ez az ünnepi est a budapesti közönséget közelről érdekli, amennyiben két kedvence mutatkozik be a bécsiek előtt. Az egyik Kraemer Teréz, Operaházunk ünnepelelt művésznője, a másik pedig Pázmán Ferencz a Népszínház volt népszerű tagja.

6 visit Fénykép 1 f50
HUNNIA FÉNYKEPESZ
BUDAPEST, KAROLY-KÖRUT 6.

FŐVÁROS.

Tisztviselők nyelvismerete.

A polgármester rendelete.

Budapest, október 19.

Dr. Bárczy István polgármester a következő körrendeletet adta ki a tisztviselők továbbképzése érdekében, nevezetesen idegennyelvű tanfolyamok létesítése ügyében.

A főváros közigazgatásának korszerű fejlesztése, amelyhez a polgárok életbevágó érdekei fűződnek, csakis úgy remélhető, ha a hivatalnoki kar magát, ugyancsak a modern nagyvárosi igazgatás igényeivel lépést tartva, szüntelenül tovább képi. Hogy erre megfelelő módok és segédeszközök is álljanak rendelkezésre, ennek érdekében szélesebbkörű intézkedéseket kívánok életbeléptetni, kezdeményező lépésül pedig — a tanács hozzájárulásával — a jelen rendeletben körülírt idegennyelvi tanfolyamok megindítását terveztem.

Köztudomású dolog, hogy a hivatalnoki kar sikeres elméleti és gyakorlati továbbképzésének legfőbb eszközei a hazai közigazgatási elmélet és gyakorlat figyelemmel kísérése mellett a külföldi szakirodalomban való folytonos tájékozódás, a külföldi nagyvárosok közigazgatási szervezetének, tevékenységének, reformjainak szemmel tartása, esetleg érintkezés a városok hatóságaiival, látogatások, levelezések, tanulmányutak stb. révén. Köztudomású tény az is, hogy ez a tájékozódás és érintkezés csakis a mi viszonyaink szerint leginkább tekintetbe jövő idegen (német, francia, angol) nyelvek tüzetes ismerete mellett lehetséges.

Mint hogy pedig a személyzet sorában csak kevesen vannak, akik a viszonyok kedvezősége és saját művelődési hajlamaik, munkájuk révén máris beható nyelvismeretekkel rendelkeznek, egyenesen a főváros érdekein alapuló hatósági feladatnak tekintem, hogy e hiány pótlására a főváros segítőkészen nyújtson.

Ennélfogva már a jövő tél folyamán megnyitani kívánok német, francia és angol nyelvi tanfolyamokat. Ezek mindegyike egyelőre kezdő és haladó csoportokra oszlanék, a jelentkezők szükség-

te
szüks
munk
témák
hez
csatla
tási n
E
hatós
ból a
ségiel
M
költés
kisebb
folyam
leszne
hogy
a késő
jenek.
T
kében
tehetn
től tel
mat és
tanusít
már a
utját n
A
sége
első k
noki k
ségük
óhajtá
hivatal
lentsék
venni
már já
Er
árvasz
építési
vegyés
len kö
és a je
közöljé
)
Gyula
dapesti
VIII., E
ber 1-6
tézett
tert, ho
osztály
most m
utasítsa
a Löv
szándék
elmekör
gármest
további
(A
zottság
gármest
mos va
pitották
sebb vá
lamosna
len forg
zött. A
vonat
pest-R
tést, h
reggel t
ság meg
dor ez
ajánlotta
saság b
a Kriszt
Museum
vissza a
rendje a
rovatb
Dr.
Buda
Kiváló
az ügy
Nem

teik szerint. A haladó csoport a mindennapi nyelv-szükségleten kívül társalgás, szemináriumszerű munka stb. keretében művelné már a közigazgatási témákat is. A tanfolyamok állandósítása esetén ezekhez felső fokon még egy továbbképző tanfolyam is csatlakoznék, amely a teljesen szakszerű közigazgatási nyelvgyakorlatot állandóan ápolná.

E tanfolyam költségeit a főváros viselné.

Ebbe a munkába, amely az önképzésnek legjelentősebb eszköze lenne, egyelőre a hivatalnoki karból azokat kívánom bevonnai, akik főiskolai végzettségűek.

Mint ahogy azonban a főváros pénzügyi helyzete költség tekintetében korlátokat szab a tanítás csak kisebb csoportokban történhetik sikeresen: a tanfolyamokra a jelentkezők csak korlátozott számban lesznek bocsáthatók; de gondoskodni kívánék arról, hogy az idén kimaradók a jövő tanfolyamokon és a későbbi jelentkezőkkel szemben előnyben részesüljenek.

Tekintettel arra, hogy a főváros az ügy érdekében jelentékeny áldozatot hozna, ezt csak azokért tehetné, akik kellő eredményt is mutatnak fel; azoktól tehát, akik a tanfolyamok látogatásában szorgalmat és tanulmányaikban megfelelő eredményt nem tudósítanak, a látogatás kedvezménye megvonatnék, már azért is, hogy a későbbi jelentkezők felvételének útját ne állják.

A terv lehető gyors megvalósítása végett szükséges tudni, hogy hány tisztviselő venne részt az első kurzusban. Ezért felhívom egyelőre a hivatalnoki kar mindazon tagjait, akiknek főiskolai végzettségük van és a tanfolyamok valamelyikén résztvenni óhajtának, hogy főnökeik útján 3 nap alatt az iktató hivatal elkerülésével, közvetlenül hozzám írásban jelentsék be, mely nyelvű csoportban kívánnak részt venni és azt is, hogy a választott nyelvben van-e már jártasságuk.

Erről az összes tanácsnok és előjáró urakat, az árvaszéki elnök, a tisztifőügyész, tisztifőorvos, középítési igazgató, statisztikai és könyvtári igazgató és vegyeszeti igazgató urakat azzal értesítem, hogy jelen körrendeletemet személyzetük közt köröztessék és a jelentkezések eredményét a megjelölt határidőig közölik. Bárczy s. k., polgármester.

(Az új elmekórtani klinika. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter annak kapcsán, hogy a Budapesti Tudományegyetem elmekórtani klinikája a VIII., Balassa-utca 6. szám alatt felépült és november 1-én rendeltetésének át fogják adni, leiratot intézett a fővároshoz, melyben felhívja a polgármestert, hogy miután a fővárosi ugynevezett elmebeteg-osztály az eddigi terjedelemben való fenntartása most már november 1-től kezdve feleslegessé válik, utasítsa a kerületi előjáróságokat, hogy a jövőben a Lövház-utcai elmebeteg-osztályon elhelyezni szándékolja elmebetegeket a Balassa-utcai egyetemi elmekórtani klinikára irányítsák. Egyben kéri a polgármestert, hogy a Lövház-utcai elmebeteg-osztály további sorsát illető intézkedéseiről értesítse.)

(A téli menetrend. A főváros közlekedésügyi bizottsága ma délután Rózsavölgyi Gyula alpolgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen a villamos vasutak és a társasokosik téli menetrendjét állapították meg. A menetrend a tavalyihoz képest kisebb változásokat tüntet fel. Ezenkívül a Városi Villamosnak egy új vonala is lesz, amennyiben közvetlen forgalmat létesít az Országház-tér és Kispest között. A bizottság a változásokhoz, valamint az új vonal megnyitásához hozzájárult. A Budapest-Ujpest-Rákospalotai Villamos Vasutnak azt a bejelentését, hogy újpest-nyugati pályaudvari vonalon reggel tizenkét munkás-vonatot fog járatni, a bizottság meglegedéssel vette tudomásul. Dr. Pető Sándor ez alkalommal újból az ügyosztály figyelmébe ajánlotta a munkásjegyek dolgát. A Közuti Vasúttársaság bejelentette, hogy új körforgalmat nyit, mely a Krisztina-körútról a Déli vasút, Ferencz József-híd, Múzeum-körút, Váci-körút, Margit-hídön át tér vissza a Krisztinakörútra. A színházi vonatok menetrendje a tavalyi maradt.

Nyílt - tér

12 rovatban közzétették nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Dr. KALLAY ZOLTÁN

jogi szemináriuma

Budapest, IV., Magyar-utca 3. sz.

Kiváló sikerrel s alaposan készít elő az alapvizsgáktól az ügyvédi vizsgáig bármely jogi vizsgára. Nem tévesztendő össze hasonló intézetekkel!

WIKUS TATRA TEJCSOKOLADÉ

SPORT.

Budapesti ügetőversenyek.

— Második nap. —

Igen élvezetes sportot nyújtott az ügető-verseny második napja és a közönség is nagy számmal volt kint. A nap főszámát, a Hungária-díjat a most nagyszerű formában lévő Rabló P. nyerte meg, a kitűnő Indiana pedig, mivel többször felvágott, a harmadik helyre szorult. A Handicapban Prince Gayton, a Svábhegyi-díjban pedig Carrie Simmons győzelme keltett meglehetősen szenzációt. Az első napon nagy meglepetést keltett Ruzicska-fogat ma térhátrányban is győzött az urkocsisok versenyében.

Részletes eredmény a következő:

I. Tattersall-díj. Díj 1700 korona. Táv 2600 méter. 1. Sharovai ménés King Theses (Ryerson), 2. Dóra, 3. Perier. Indultak még: Barna, Astarte, Ádi, Siess R., Wellborn, Fodor, Derby, Szamóca, Dolly, Meltóságos, Paris. — Tot.: 10:21, 20:29, 52 és 95.

II. E. L. Robinson-díj. Díj 2500 korona. Táv 2500 méter. 1. Kamendini ménés Easter Child (Wöss), 2. Liebling, 3. Mailüfterl. Indultak még: Sir Potential, Fanny, Pepsi, Egeria. — Tot.: 10:34, 20:35, 42 és 75.

III. Handicap. Díj 2000 korona. Táv 2500 méter. 1. Novák F. Prince Gayton (Ryerson), 2. Sa mar's, 3. Aga. Indultak még: Diogenes, Cyprese, Bankó, Admiral, Lord G., Cyclonea, Vétes. — Tot.: 10:122, 20:76, 30, 79.

IV. Hungária-díj. Díj 15,000 korona. Táv 2700 m. 1. Winaus W. Rabló P. (Armstrong), 2. Kontrás S., 3. Indiana. Indultak még: Heckenrose, Gáva, Lengyelóti, Pepus, Keserves. — Tot.: 10:31, 20:26, 42, 24.

V. Svábhegyi díj. Díj 3300 korona. Táv 2700 m. 1. Winaus W. Carrie Simmons (Armstrong), 2. Soci, 3. Jubilar. Indultak még: Brigadier, Hansi C., Aufpasser, Ideal, Shady G., Levente. — Tot.: 10:137, 20:54, 63 és 34.

VI. Kettesfogatu urkocsisverseny. Díj 3000 korona. 5000 méter. 1. Ruzicska F. Dobogó-Bors (báró Sennyey), 2. Vendég-Jurka, 3. Küzdő P.—Mérge O. Indultak még: Emma O.—Georgina, Mázos—Rajkó, Lotty—Lidia, Monte Carlo—Betyár. — Tot.: 10:64, 20:31, 26 és 45.

VII. Kettesfogatu bérkocsisverseny. Díj 600 korona. Táv 3000 méter. 1. Feiser S. Gyömbér—Lucifer, 2. Tiszaháti—Kecses, 3. Labancz—Apolló. Indult még 9 fogat. — Tot.: 10:68, 20:39, 35 és 50.

— Harmadik nap. —

A harmadik nap programja már valamivel gyengébb, mint az előző két napé. Kiemelkedőbb számok a nemzetközi jellegű Októberi handicap, a négyéves és idősebb lovak számára kiírt Handicap és a Bravoda-díj, mely jobb klasszisu hároméveseknek van fenntartva.

Jelöltjeink:

- I. Hugo - Alien
- II. Sir Potential - Maujfterl
- III. Codero - Cyclonea
- IV. Sharovai ménés - Spullerin
- V. Derby - Welborn
- VI. L. S. szövetség - H. B. szövetség

Bécsi versenyek.

— Második nap. —

Sikerekben gazdag napja volt ma a bécsi Jockey-Clubnak, mert az egyes futamokban szép számu mézőnyök, izgató finishok voltak és a publikum nagy számmal vonult ki a hatalmas program végignézésére. A Kahlenbergi-díj Nugommorv győzelmével végződött, aki immár negyedszer nyerte meg az értékes díjat. Győzelme igen imponáló volt, az igaz, hogy legveszélyesebb ellenfele, Miután felbukott. A versenyben öt ló vett részt. Nugommorv nyerőnek volt jelölve. Miután vezetett Koryphäe és Nugommorv előtt egész az egyenesig, itt a Trauttmansdorff-ló az élre megy s míg Miután az utolsóelőtti gátnál felbukott, feltartva hat hosszal nyerte a versenyt Gavotte ellen. Miután lovasa, Csompora vállpercézt

törte. A kétévesek versenyében Halt igen könnyen galoppozta le négy ellenfelét, köztük a jó képességű Francescot és Folytát. Az Őszi handicap rendkívül izgató finish után Ricolfi győzelmével végződött Vincenz Albert előtt, megszerezve ezzel a nap legnagyobb kvótáját, kilencszeres pénzt. Beau mérite teljesen formán kívül van és mi szerepet sem játszott a versenyben.

Részletes tudósításunk a következő:

I. Kétévesek versenye. Díj 3000 korona. Táv 1000 méter. 1. Hg. Hohenlohe sk. Halt 53½ kg. (Krouzil), 2. Söllinger R. száz. stpm. Francesco 55 kg. (Carlake), 3. báró Springer G. sk. Folyta 46½ kg. (Dyk). Futottak még: Hochschwab (Cockeram), Doda (Blades). Igen könnyen két hosszal nyerve, nyakhosszal harmadik. Tot.: 10:15, 20:25.

II. Handicap. Díj 3000 korona. Táv 2000 méter. 1. Báró Herzog M. 36 pk. Lolo 47 kg. (Paul), 2. Mr. F. Miln 36 pm. Lanzendorf 56 kg. (Walkington), 3. Geist G. 36 sk. Ténsasszony 56 kg. (Krouzil). Futottak még: Capt Jack (Taral), Bajtárs (Miles), Palma (Birkeruth), Bengáli (Blades), Andalgó (Carlake). Igen könnyen másfél hosszal nyerve, félhosszal harmadik. Tot.: 10:43, 20:34, 42, 36.

III. Kahlenbergi-díj. Gátverseny. Díj 20,000 korona. Táv 3200 méter. 1. Gróf Trauttmansdorff L. id. sm. Nugommorv 64 kg. (Dillon), 2. Dreher A. 56 sk. Gavotte 64 kg. (Aylin), 3. gróf Trauttmansdorff L. 46 sk. Koryphäe 62 kg. (Huxtable). Futottak még: Hársas (Slinn) és Miután (Csompora), mely elbukott. Feltartva hat hosszal nyerve, három hosszal harmadik. Tot.: 10:15, 20:27, 41.

IV. Kétévesek eladóversenye. Díj 2000 korona. Táv 1100 méter. 1. Gróf Festetich T. stpk. Sympathy 53½ kg. (Birkeruth), 2. Capt Don pk. Isnardie 47½ kg. (Hönig), 3. Péchy A. pm. Dabas 55 kg. (Taral). Futottak még: Kispicz (Hollinger), Szentes (Jurnik), Leshár (Blades), Orgazda (Dyk), Zöld Marcsi (Juhász), Rosseu (Mach), Boncompagno (Gulyás). Biztosan két hosszal nyerve, nyakhosszal harmadik. Tot.: 10:71, 20:35, 33, 25.

V. Őszi handicap. Díj 5000 korona. Távolság 1000 méter. 1. Gróf Arco-Zinneberg 36 stpk. Ricolfi 56 és fél kg (Carlake), 2. Dreher A. 36 pm Vincenz Albert 52 kg (Aylin), 3. Gróf Trauttmansdorff L. 36 stpk Match me 47 és fél kg (Seiler). Futottak még: Beau merite (Taral), Varrólány (Fries), Mataswitha (Birkeruth), Katz im Sack (Cockeram), Galore (Miles), Geständniss (Gulyás). Küzdelem után rövid félhosszal nyerve, három hosszal harmadik. — Tot.: 10:92; 20:47, 36, 76.

VI. Háromévesek nagy akadályversenye. Díj 8000 korona. Távolság 3200 méter. 1. Mautner V. pher Baldur 62 kg (Dillon), 2. Mattausch H. pk Valldol 62 kg (Slinn), 3. Hg. Taxis S. pm Tolbiac 62 kg (Huxtable). Futottak még: Royal Anne (Aylin) és Sturm (Stehno), mely diszkvalifikátot a második helyről. Hat h. nyerve. — Tot.: 10:19; 20:27, 31.

VII. Kétévesek handicapja. Díj 2000 korona. Távolság 1200 méter. 1. Báró Üchtritz Zs. pm DuhaJ 49 kg (Blades), 2. Hg. Taxis M. E. pk Halupsa 50 kg (Cockeram), 3. Blaskovich E. sm Mulass 55 kg (Carlake). Futottak még: Belle Alliance (Aylin), Nemesis (Krouzil), Gaillardin (Taral), Jasna Paní (Seiler), Denise (Birkeruth), Rugany (Hönig), Rantome (Vivian), Rontó Pál (Pretzner), Wildalpen (Guttman), mely elbukott, Dont care (Paul), Sternberg (Kisziváth), Dunbar (Gulyás). Küzdelem után nyakhosszal nyerve, ötönegyed hosszal harmadik. — Tot.: 10:61; 20:54, 39, 103.

— Harmadik nap. —

A kétévesek számára van egy 8000 koronával dotált, mértőföldes távolságu futam, a Gunnersbury-verseny kiírva s ez képezi a nap főszámát. E futamban fog bemutatkozni herceg Lubomirskynek egy nagytrartott ménie, Jerzina, de nem hiszszük, hogy oly jó kétéveseket, mint Slecinka, Hadnagy, Wetter, Szomszéd, Haxy, megverjen. A mi véleményünk az, hogyha nem lesz neki hosszú a táv, Slecinka lesz a győztes Szomszéd előtt. Jó futást várunk Wettertől is. A Winterhafeni díjra igen jó társaság van benevezve, köztük Mátka, Lángoló, Virgilius, Galantuomo, Flapdoodle, Arlesienne stb. A verseny győztesét a Szemere-istálló Lángolójában véljük, de erős ellenfelei lesznek Mátka és a most nagy formában lévő Virgilius.

Jelöltjeink:

- I. Nikita - Sasaki
- II. Kispicz - Vendetta
- III. Slecinka - Szomszéd - Wetter
- IV. Lángoló - Mátka - Virgilius
- V. Lossonczy-ist. - Mirabeau
- VI. Sturm - Gara
- VII. Ne félj - Gamin.

( ) Nemzetközi football-mérkőzés. A csömör-uti pályán rendezett nemzetközi mérkőzés, mely nagy közönséget vonzott, egy cseppet sem elégitett ki bennünket. Üzleti szempontból nézve a dolgot, sikeres vállalkozás volt, mert hiszen csaknem megtelt mindkét hatalmas tribün, de ezenkívül más sikerről nem számolhatunk be, dacára, hogy a Ferencvárosi Torna-Club 6:1 eredménnyel győzte le a bécsi Germaniát. A vendégszereplő csapat egy pillanatig sem veszélyeztette talán a magyar kaput, egyetlen goalját ajándéknak tekinthetjük, valamint a FTC. nagylelkiségének, hogy csak hat goalt kaptak. A FTC. fölényét legjobban jellemzi az első félidő lefolyása. Ellenfelüket semmibe sem véve, sok alkalmat adtak a támadásra, mely azonban a kapu előtt megakadt, részben a védelem kiválóságán, főrészt azonban a bécsi csatárok ügytelenségén, kik között egy jó goallovő se volt. A mi csapatunk sokkal kevesebb ideig volt ebben a félidőben az ellenfél mezején, keveset támadott, de ez a kevés mind sikerült. Korody a center kitűnően dolgozott, támogatva Schlosser és Seitler által. A védelemnek komoly munkája nem igen akadt. Ennek a félidőnek eredménye 5:0 volt és ez mutatja leghitelesebben a két csapat erőviszonyait. A második félidőben már csak cziczáltak a Ferencvárosiak és így sikerült azután a bécsieknek is nagy kinnal goalt elérniük.

( ) Bajnoki mérkőzések. I. osztályu bajnokság. Magyar Athletikai Club—Ujpesti Tornaegylet 1:0 (0:0). Az újpesti népszegítő pályán a MAC. több tartalékkal játszó csapata csak a második félidő 35-ik percében tudja a match sorsát a maga részére dönteni. A támadások elég hevesek voltak mindkét részről, úgy, hogy mindkét csapat kapusának sok dolga akadt, aminek becsülettel meg is felelt. A matchet Bakó Gyula (BEAC.) bírta. Vezet. MAC. II.—UTE. II. 1:1 (0:0). — Magyar Testgyakorlók Köre — Typographia Sport Club 8:1 (5:1). Kőbányán, a Hölgy-utcai pályán lejátszott match a MTK. nagy és állandó fölénye folytán nagyon egyoldalu volt. Bírta: Minder Frigyes volt. MTK. II.—Typ. SC. II. 14:0. — A Törökvis Sport Egylet 2:2 arányban eldöntetlenül játszott a Budapesti Torna Clubbal az Amerikai-uti pályán csekély közönség előtt. Bírta: Puskás István (Typ. SC.). BTC. II.—Tör. SE. II. 7:0. II. osztályu bajnokság. 33. FC.—III. TVE. 2:0 (0:0). A 33-asok első bajnoki mérkőzésüket az utóbbi időben megerősödött III. kerületiek ellen erős küzdelem után nyerték. — NSC.—Postások 2:0 (1:0). — KAOE.—KTE. 2:0 (0:0).

( ) Atlétikai viadal Pozsonyban. A fővárosi atléták élénk részvétele mellett rendezte a pozsonyi torna-egyesület országos atlétikai viadalát. Legszébb eredménnyel Mudin Imre, a MAC jeles tagja szerepelt, ki úgy a gerelyvetésben, mint a súlydobásban is győzelmet aratott; mellette még Bodor Ödön és Kovács arattak könnyű diadalokat. — A nagy szakértelemmel és diszes közönség jelenlétében lefolyt viadal részletes eredményei a következők:

I. Magasugrás. 1. Haluzsinszky József (MTK) 165 cm., 2. Kovács Nándor (BBTE) és Ludinszky Lajos (BBTE) 159 cm. — II. 400 méteres síkfutás. 1. Bodor Ödön (Postás) 53.6 mp., 2. Gräber Géza (BTC), 3. Fekete Károly (PTE). Könnyen 25 méterrel nyerve. — III. Súlydobás. 1. Mudin Imre (MAC) 12.97 méter, 2. Schiller Rezső (BBTE) 12.05 méter, 3. Koczán Mór (BTC) 11.88 méter. Indultak: Jeschína F. 11.15, Luntzer 11.39, Mudin István 11.27. — IV. 100 méteres síkfutás. Előfutamok győztesei: Scheer, Hámos, Gräber és Fekete (PTE). Döntőben: 1. Scheer Kornél (BTC) 11.2 mp., 2. Gräber (BTC) 11.4 mp., 3. Hámos (BBTE). 1 méterrel első, ½ méterrel harmadik. — V. 200 méteres gátfutás. (Pozsony bajnoksága.) 1. Kovács Nándor 29.2 mp., 2. Nirnsee Gyula (PTE). — VI. Gerelyvetés. (Pozsony bajnoksága.) 1. Mudin Imre (MAC) 38.13 méter, 2. Luntzer György (PTE) 37.39 méter, 3. Mudin István (MAC) 37.19 méter. Indultak: Jeschína (PTE) 33.51, Koczán 33.93, Paulin (III. ker.) 35.04. — VII. 1000 méteres gyaloglás. 1. Drubina István (BTC) 4 p. 25 mp., 2. Német L. (PTE), 3. Merkhöfer Károly (PTE). — VIII. Távolugrás. 1. Kovács Nándor (BBTE) 649 cm., 2. Kövesdy (BBTE) 613 cm., 3. Haber (BTC) 609 cm. Kovács ugrásai: 603, 623,

635, 649. — IX. Diszkoszvetés. 1. Luntzer György (PTE) 37.51 méter, 2. Mudin István (MAC) 36.65 m., 3. dr. Radó Artur (MTK) 35.59 méter. Indultak: Jeschína 34.26, Koczán 35.58, Mudin Imre 34.78. — X. 1500 méteres síkfutás. 1. Bodor Ödön (Postás) 4 p. 23.8 mp., 2. Penniger G. (BTC), 3. Német Lajos (PTE) 50 méterrel nyerve. — XI. Nyújtó-verseny. 1. Gellért Imre (MTK) 21.6 pont, 2. Erödi (BBTE) 21.5 pont. — XII. Négyes 100 méteres staféta. 1. BTC (Scheer, Nagy, Haber, Gräber) 47 mp., 2. BBTE (Hámos, Ludinszky, Kovács, Kövesdy) 48.6 mp., 3. PTE (Fekete, Nirnsee, Luntzer, Nagy Péter).

( ) Bécsi eredmények. Wiener Athletik Sport Club—Cricketter 7:2. — Deutscher F. C.—Wiener S. C. 2:2. — I. Vienna F. C.—Rapid S. C. 2:1. — Rudolphshügel—Floridsdorf 2:2.

( ) Országúti gyalogló-verseny. A Magyar Testgyakorlók Körének 5 kilométeres országúti gyalogló-versenye, melynek favoritja Patak János volt, meglepetéssel végződött, amennyiben Szabár Péter biztos győzelmet aratott Patak felett, 27 perc 8 másodperc alatt. Harmadik Murák Károly (MTK.), negyedik Baxian Péter (Typographia).

TÖRVÉNYSZÉK.

§ A bankárok ügye. A bíróság ma befejezte a könyvszakértők kihallgatását. A védők, tekintettel arra, hogy a két szakértő véleménye ellentétes, a tárgyalás elnapolásával vizsgálat-kiegészítést kértek ezen ellentétek kiegyenlítésére. Ezen kérelem felett a bíróság holnap dönt.

§ Meggyújtotta az urát. Nagy József futó-utcai fa- és szénkereskedő állandó czivódásban élt a feleségével, született Imre Máriaival s az asszonyt naponta elverte, mikor részeg fővel hazabotorkált a korcsmából. Miután semmiféle figyelmeztetés nem használt a korhely férfinak, az asszony beletörődve sorsába, maga is neki adta magát az ivásnak s néhány év óta versenyt ivott a feleség az urával. Az itál ára elvitte mindenüket s ez év május 22-én Nagy József eladta a vagyonának roncsát képező csepelszigeti telkét is 500 koronáért. Ebből a pénzből 100 koronát átadott az asszonynak, a többivel pedig elment a korcsmába. Este már ott volt mellette az asszony is s együtt ivott az urával reggeli négy óráig. Mikor hazamentek, az asszony el akarta venni a pénzt az urától, mire ez ittas fővel újból elverte hitestársát s ezen családi mindennapos incidens után lefeküdt a dívánra. Az asszony részben részegségében, részben pedig elkeseredésében véres boszúra szánta el magát. Leöntötte petrolummal a dívánon alvó férjét s meggyújtotta. Ezután pedig — mint az, aki dolgát jól végezte — kiment a szobából s gondosan bezárta az ajtót s a kulcsot zsebre végvá, eltávozott. A felgyújtott férj kétségbeesett segélykiáltásaira egybegyűlt szomszédok csak nagy nehezen tudták betörni az ajtót s eloltani az égő embert. Nagy József oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy öt nap múlva behalt sérüléseibe. Szándékos emberölés büntetése miatt ma ezen tetteért Nagy József az esküdtbírók elé. A tárgyaláson Zsitvay Leó elnökölt. A vádat dr. Tóth István kir. ügyész, a vádlottot dr. Ladányi Ernő képviselte, aki a tárgyalásra harminczöt tanút idézett be.

A vádlottól kihallgatása folyamán elmondta, hogy husz éves házasságát csak keserűség és baj volt az osztályrésze. A férje naponta részeg volt s minden ilyen alkalommal kegyetlenül elverte. A kérdéses napon is elment férje, zsebében az ötszáz koronával, mulatni. Este, mikor hazament, kérte az urát, hogy a pénzt adja át neki. E helyett férje tovább mulatott; ezért ő elcsente titokban tőle a pénzt. Otthon a férj ismét elverte, mire ő fájdalomában és elkeseredésében alvó férjét petrolummal leöntötte.

Elnök: Az a gyanu, hogy maga a férjétől szabadulni akart s éppen ezt az időt választotta erre, midőn férjének pénze volt.

— A sok ital engem is megzavart akkor, erre nem is volt gondolatom. A tanúk kihallgatására került ezután a sor. Ezeknek egyrésze elmondta, hogy a vádlottól az esetet egy szöke fiatalemberre akarta fogni. Ráfogta erre az ismeretlen fiatalemberre, hogy előbb ellopta az urától a pénzt, azután pedig felgyújtotta a szerencsétlen embert. A másik része a tanuknak elmondta, hogy a vádlottól és az ura, állandóan részegek voltak s hogy a férj naponként elverte feleségét. Az

esküdték bűnösnek mondták ki a vádlottat az erő felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testi sértés büntetésében, mire az eljáró bíróság három év börtönre ítélte, amelyből négy hónapot kitöltöttnek vett a törvényszék.

§ Udvar bankja. A budapesti büntető-törvényeszek Szepessy bíró elnöklése alatt ma tárgyalta az Amerikába szökött Udvar Ferenc volt néppárti országos képviselőnek a Központi Néptakarékpénztárnál elkövetett egyik bűnös manipulációját. A mai főtárgyalás vádlottjai Horváth Béla volt takarékpénztári főkönyvelő és Szevera Károly, egy dús gazdag fővárosi család sarja. Az 1906 év folyamán a könnyelmű Szevera Károlynak pénzre lévén szüksége, Udvar Ferenczhez, a Központi Néptakarékpénztár vezérigazgatójához fordult. Ez a kiskoru Szeverának, aki akkor joghallgató volt, egy 50.000 koronás váltó ellenében megfelelő összegű takarékpénztári betéti könyvet adott, mely fentartással 1908 február 10-iki lejáratával volt ellátva. Ekkor lett volna ugyanis Szevera Károly nagykoru s ekkor kellett volna kézhez kapnia körülbelül egy millióra rugó vagyonát. Ezen takarékpénztári betéti könyvre, mint fedezetre váltó és kötelezvény ellenében özv. Vértessy Istvánné és Gölniczky Géza 36.000 koronát adtak kölcsön, két évi kamat levonásával s a fizetési határidő 1908. év elejére tételével. Történt azonban időközben, hogy Udvar megszökött s a Néptakarékpénztár csödbe került. Ekkor özv. Vértessy és Gölniczky Géza, mivel pénzüket nem tudták megkapni, büntető feljelentést tettek Udvar Ferencz, Szevera Károly, Horváth Béla főkönyvelő s a takarékpénztár több tisztviselője, valamint a kölcsönt közvetítő ügynökök ellen. Udvar ellen, mivel ez idejékorán megszökött, a bíróság nem tudott eljárni, Szevera Károlyt a Niedermann-féle szanatóriumban helyezte el a családja, Horváth Bélát azonban letartóztatták, de később, a vizsgálat befejezése után szabadlábra helyezték. Szeverát több elmeorvos imbeczillinek mondotta ki s ezen orvosi véleményhez az igazságügyi orvosi tanács is hozzájárult. Ennek dacára a vádtanács Szeverát mégis vád alá helyezte, Horváth Bélával együtt csalás büntetéseért. A mai főtárgyaláson a vádat mint pótmagánvádló dr. Ráthi Endre képviseli, dr. Böhm Alajos kir. ügyész jelenlétében. Horváthot dr. Zboray Miklós helyettese, Szeverát pedig dr. Nagy Emil ügyvéd védi. A bíróság kihallgatta a vádlottakat s azután a tanukra került volna a sor. A bíróság azonban kénytelen volt formai okokból a tárgyalást elhalasztani. Kiderült ugyanis, hogy a tanács egyik tagja annak idején mint vizsgálóbíró szerepelt az ügyben.

DR. HÖNIG IZSO

Villanygyógyító- és Röntgen-Intézete. Elektromágneses gyógyítás

Budapest, IV. Károly-körút 24. sz. I. em. Lift

Telefon 102—39.

Gyógytényezők:
Elektromágneses gyógyítás.
Röntgen sugarakkal való kezelés.
Magas feszültségű árammal való kezelés (Arsonvalizatio).
Kék fényvel való kezelés
Villamos hőfürdők (Elektrotherm).
Villamos fényfürdők.
Villamos massage (Vibratio).
Galván, Farad és Franklin árammal való kezelés.
Villamos vízfürdők.
Szénsavas fürdők.
Főbb javallatok:
Általános idegesség (neurasthenia, hysteria).

Ideggyengeségi állapotok
Almatlanság.
Hűdések (Paralysis).
degfájdalmak, idegzésbák (Neuralgiák, ischias).
Gerincvelősorvadás (Tubes.)
Szívbetegségek.
Véredényelmeszesedés.
Közvény és csusz (Rheuma, huygysavas lerakódások, izületi és csontbetegségek).
Székrekedés.
Anyagcserebajok. (Elhízás, cukorbetegség, vészegénység).
Bőrbajok. Bőrviszketeg.
Hajbetegségek (Hajhullás, kopaszosság).
Aranyeres csomók.

— Rendelés d. e. 8—11-ig, d. u. 2—6-ig. — Kezelés egész napon át. — Kiváratra prospektus.

Reggelizés előtt fél pohár

Schmidthauer-Jéle

Használatra valódi áldás gyomorbajoknak és székzavarásoknak szenvedőknek

Igmándi keserűvíz

az elrontott gyomrot 3-6 óra alatt tal. jessen rendbe hozza. Nis egy 40 nap. nagy évek 60 nap.

Kedd
Az é
nyek még
a nemzeti
ügyi körü
helyzetet.
mult heti
jelentéken
irányzata
ben kétsé
litikai hel
sek, mely
erősödését
spekuláci
tőzsde és
galom azo
volt. A sz
az Osztrá
koronával,
mitoloban
az Államv
piacon itt
szalm az
Északmagy
Kereskedel
Hazai sors
romajradé
lat felé üz
esés áll b
Fizetés
a következ
Franciska
rencz ker
rik (cezget
áru czég
kedő czég
Bécs, Pren
lamos műv
Ung-Hradis
Gazdák
lom nagyh
előtt kegy
gyar gazd
kinek az ö
a Városlig
A szobor
szövetség
dasági író
immár meg
jén gróf K
üdvösnék t
emlékének
gazdaegyest
Egyesületek
gyűlését, m
kérdésében
közgyűlése,
pontját az
is most tar
dott gróf
közt meg ó
hangulag fo
zönségnek
dása valószi
fogja bírn
is lemondot
sége is. A
alelnöki áll
1. Bujanovic
Mérey Lajo
2. Szentiván
elnök: I. gr
hály, 3. Ern
tagjainak eg
amelyben a
elnök gróf
Arvéd, III.
hó 21-én les
a borítal
datársadalom
eredményér
valósítandó
és czélravez
viszik öster

KÖZGAZDASÁG.

Az értéktőzsdéről. Ámbár a külpolitikai események még mindig meglehetősen puskaporossá teszik a nemzetközi piacok levegőjét, mindazonáltal pénzügyi körökben ma már nyugodtabban itélik meg a helyzetet. Ennek külső eredménye aztán az, hogy a múlt heti nyomasztó helyzet következtében beállott jelentékeny áresésre ma már meglehetősen szilárd irányzattal nyílt meg az értéktőzsde forgalma, amiben kétségkívül nagy része van a kedvezőbb külpolitikai helyzetnek. A legelső bécsi árfolyamjelentések, melyek a nemzetközi értékek jelentékeny megerősödését igazolták, visszavásárlásra ösztönözték a spekulációt, minek következtében az egész előtőzsde és a déli tőzsde szilárd irányzatu volt. A forgalom azonban nagyjából csak a vezető értékekben volt. A szombati zárlati árfolyamokhoz képest javult az Osztrák hitel 5.50 koronával, a Magyar hitel 3.25 koronával, a Hazai bank 4.50 koronával, a Leszámitolóbank 2.50 kor., Rimamurányi 4.75 koronával, az Államvasuti részvények 5.25 koronával. A helyi piacon is barátságosabb volt a hangulat, de a forgalom itt is mérsékelt volt. Forgalomban voltak az Északmagyarországi kőszénbánya, a Danubius, a Kereskedelmi bank, a Szanatórium sorsiegy és a Hazai sorsiegyek. A járadékpiac változatlan. A koronajáradék 91.85 koronával volt forgalomban. Zárlat felé üzletelenség következtében egy kis visszacsúszás állt be az árfolyamokban.

Fizetésektelenségek. A bécsi Creditorenverein a következő fizetésektelenségeket közli: Turina Francziska kereskedő cég Jablanocz, Pitschner Ferencz kereskedő Raubnitz, Hirschberger Henrik (cégtulajdonos Hirschberger Kristóf) gyarmatárú cég Teplitz-Schönau, Steiner és Spieler kereskedő cég Budapest, Hanschulz Károly építész Bécs, Prenz Antal bejegyzett bányász cég és villamos művek Schönstein, Malina Alajos kárpitos Ung-Hradisch, Sambo Marczell kereskedő Póla.

Gazdák hete. E hét a magyar gazdátársadalom nagyhete. A gazdasági egyesületek közgyűlése előtt kegyeletes aktussal áldoz a legnagyobb magyar gazda, gróf Károlyi Sándor emlékének, kinek az összes szövetségek küldöttei jelenlétében a Városligetben felállított szobrát fogják leleplezni. A szobor leleplezése alkalmából a Magyar Gazdaszövetség kiadta saját történetét, melyben neves gazdasági írók méltatják értekezések keretében ama immár megvalósított eszméket, melyeket annak idején gróf Károlyi a magyar gazdaság szempontjából üdvösnek tartva, célul tűzött ki. Gróf Károlyi emlékének áldoz e héten jóformán minden országos gazdasági egyesület. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége 20-án tartja közgyűlését, melyen a mezőgazdasági érdekképviselet kérdésében fog dönteni. Ezt megelőzi a „Hangya” közgyűlése, a melynek az egész országot érdeklő pontját az elnökválasztás képezi. Az O. M. G. E. is most tartja közgyűlését. Az egyesület a lemondott gróf Dessewffy minden körülmények közt meg óhajtja nyerni továbbra elnöknek s egyhangulag fogják ismét megválasztani. A gazdasági közönségnek ez a rendkívüli szeretetteljes ragaszkodása valószínűleg elhatározásának megváltoztatására fogja bírni a lemondott elnököt. Mivel az alelnökök is lemondottak, új jelölés vált szükségessé e tisztségre is. A választásokat előkészítő bizottság az alelnöki állásokra a következőket jelölte: I. alelnök: 1. Bujanovics Sándor, 2. gróf Keglevich Gábor, 3. Mérey Lajos, II. alelnök: gróf Zselénszki Róbert, 2. Szentiványi Akos, 3. gróf Teleki Arvéd, III. alelnök: 1. gróf Pallavicini Ede, 2. gróf Károlyi Mihály, 3. Emödy József. Ezzel szemben az O. M. G. E. tagjainak egy része egy másik névsort állított össze, amelyben a következők szerepelnek: I. alelnök gróf Keglevich Gábor, II. alelnök gróf Teleki Arvéd, III. alelnök Mérey Lajos. — Ugyancsak e hó 21-én lesz a magyar bortermelők nagygyűlése is a boritaladó eltörlése tárgyában. A gazdasági társadalom tehát e héten fog beszámolni egy év eredményéről, elő fogja terjeszteni az ezután megvalósítandó eszméit, meg fogják vitatni az üdvös és célravezető irányt, a melyen haladva, előbbre viszik östermelésünk ügyeit.

A Károlyi-szobor leleplezési ünnepére ma tette meg a rendezőség végleges intézkedéseket. Jászszentpál, az O. M. G. E. titkárnak vezetésével helyszíni szemle volt a Mezőgazdasági Múzeum területén, a melyen részt vettek a „Hangya”, az Orsz. Központi Hitelszövetkezet, a Mezőgazdák Szövetkezete tisztviselői és az Országos Széchenyi-Szövetség kiküldöttei, kik a rendfentartásról gondoskodnak. A Károlyi-lakomára már annyian jelentkeztek, hogy a rendezőség a később beérkező jelentéseket sajnálattal bár, de többé figyelembe nem veheti.

A gyáriparosok a kormány iparfejlesztési programjáról. Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter a nyár elején nagy terjedelmű emlékiratot tett közzé, hogy állandó alapot teremtsen a kormány tíz évi iparfejlesztési akciójának s egyben felhívta az érdekképviseleteket arra, hogy terjeszszék elő véleményüket. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége most részletes felterjesztésben fejt ki álláspontját a kormány tervéről. E szerint a minisztérium nagy munkát lát igen hasznosnak és fontosnak tartja, rendszert akar behozni az iparfejlesztési akcióba, egyúttal gondoskodni akar arról is, hogy úgy az érdekképviseleteknek, valamint az ipartanács tagjainak és maguknak a vállalkozóknak is legyen megbízható adatgyűjtőmunkájuk. A Szövetség ezután négy oldalról vizsgálja a kormány tervét. Először alaki tekintetben azt kívánja a Szövetség, hogy az emlékirat bővítették ki, a legutóbbi nemzetközi szerződések életbelépte (1906) óta közzétett külkereskedelmi adatokkal s az 1907. évi iparstatisztikai felvétel eredményével. Javasolja, egyúttal azt is, hogy emlékirat újradolgozása alkalmával minden egyes szakmánál külön jelöltessenek meg azok az intézkedések, alapítások, melyek a vámközösség tartama alatt is keresztülvihetők s külön soroltassanak fel azok a hiányai iparfejlesztésünknek, melyeket az önálló vámterület tényleges életbelépte után, tehát a vámsorompó felállítását után szándékozik a kormány a gyáralapításokkal pótolni. Kívánja a Szövetség, hogy az állami és magángyárak viszonya határozottan tisztáztassék. E tekintetben a gyáriparosok a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületével karöltve a felmerült panaszokat őszintén a kormány elé tárják. A felterjesztés azután igen érdekes párhuzamot állít fel a között, hogy Ausztria Mária Terézia idejében mily eszközökkel erősökölt a gyáripar megerősödését s mennyivel több mőddel rendelkezett arra, mint a mi kormányunk, amelynek pedig minden kísérletét éppen Ausztriában nézik görbe szemmel. Pontonként megállapítván itt a teendőket, a Gyáriparosok különösen azt ajánlják a miniszternek, hogy a tájékoztató emlékirat végleges kiadásának elkészülte után iparáganként külön lesz szükséges az illető ágak ipartelepeinek képviselőivel megbeszélni azon ágazat kifejlődésének különleges akadályait s az állami segélyezések által teremthető helyzetet. Végül a mai ipari helyzetről tett általános jellegű eszmefuttatással végződik a felterjesztés.

Az osztályosorsójáték mai húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

5000 koronát nyertek: 55560 93334.
2000 koronát nyertek: 2948 10404 13503 24207 36483 43922 57872 64797 75739 80645 84790 86173 99719 105126 113452 114134 122152.

1000 koronát nyertek: 8529 9247 20760 23774 28095 36732 41460 41369 47711 48892 50753 54355 56835 64370 73261 79590 81786 87978 105082 113192.

500 koronát nyertek: 11226 11055 14109 15362 17274 20692 21557 28872 30300 31547 32549 35964 39972 44653 45275 45574 46635 46192 49999 54168 57699 58540 60377 64526 66204 73108 83546 83472 92934 100194 104379 104307 104471 104114 105969 106695 110634 112997 114372 118161 121002 123557.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

Közvilágítási ügyek. A közvilágításra felügyelő bizottság ma délelőtt ülést tartott dr. Buzáth János tanácsjegyző elnöklése mellett; az ügyeket dr. Kemény Géza fogalmazó adta elő. A légszesztársulat a ferencvárosi II. sz. gyártelepén a tüzoltószerek elhelyezésére szolgáló épületet óhajt emelni. A középítési ügyosztály, arra való tekintettel, hogy a tervezett építkezésre, melynek költségei mintegy 6800 koronára rugnak, tényleg szükség van, azt javasolja, hogy a fővárosnak a szerződésben kikötött hozzájárulását adják meg. A bizottság a javaslatot elfogadta. A kocsiutak burkolására újabban mind sürüb-

ben alkalmazzák az aszfaltot. Az aszfalt-burkolattal ellátott uttesten elhelyezett közműeknek időközönként való megvizsgálása céljából a burkolatot gyakran fel kell bontani. Ennek megakadályozása érdekében a tanács elrendelte, hogy a Légszesztársulat az utcák aszfaltozása alkalmával helyezze el a burkolatban a csövezeték vizsgálására alkalmas készüléket. A középítési ügyosztály most azt jelenti, hogy a Légszesztársulat ilyen vizsgáló-készülékeket kísérletképpen a VIII. kerületi Szentkirályi-utcában már alkalmazott és azok czélszerűnek bizonyultak. Javasolja az ügyosztály annak elrendelését, hogy az ilyen berendezések a jövőben minden egyes utca aszfaltozásánál alkalmaztassanak. A bizottság ebben az értelemben előterjesztést intéz a tanácshoz. — A Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság engedelmet kér arra, hogy a Rákóczi-utnak a Múzeum-körutól az Erzsébet-körutig terjedő szakaszán elektromos ivlámpákkal próbavilágítást létesíthessen; a berendezést teljesen saját költségén állítja elő és hajlandó a lámpákat a főváros minden megterhelése nélkül az 1910. évi december hó végéig üzemben tartani, a jelzett időpontban pedig a főváros tetszése szerint a saját költségén eltávolítani, vagy pedig önköltségi árban a fővárosnak átadni. A próbavilágításnál az elektro-technika legújabb vívmányait, nevezetesen a legújabb szerkezetű lámpákat és kapcsolási rendszereket kívánja alkalmazni, amely körülmények az elektromos utcai világítás költségeinek megállapításánál döntő fontossággal bírnak és azért a próba a főváros szempontjából is előnyös lesz. A bemutatott terv szerint a Rákóczi-utnak a Nemzeti Színházról a Népszínházig terjedő szakaszán 38 darab kandellábert állítanak fel, amelyek páztorbot alakú végéről a földszinttől számított 14 méter magasságban függenek egy-egy elektromos ivlámpa. A bizottság Ámon József és Boross Soma felszólalása után az előterjesztést egész terjedelmében magáévá tette, azonban kívánja, hogy az oszlopok virágdiszítések elhelyezésére alkalmas kosarakkal látassanak el.

Francia közgazdászok érdeklődése Magyarországra. A párisi I. nemzetközi hűtőipari kongresszus magyar résztvevői a francia fővárosban nemcsak a kongresszus tudományos és gazdasági tanácskozásaiiban, hanem társadalmi téren is igyekeztek a magyar érdekeknek propagandát csinálni. Az ily célú összeüvetelek közül említést érdemel az, melyet október 15-én Moyses L. C. hírlapíró rendezett, aki ez év nyarán hat hétig Budapestben időzött és Lucien Nirol álnév alatt már eddig is sok cikket írt a magyar viszonyokról párisi hírlapokba. A nevezett hírlapíró, aki számos cég jogi tanácsadója, „Syndicat á études financières et industrielles” czimen részvénytársaságot szervez, mely Magyarországon és más idegen államokban francia tőkével gyárakat és más vállalatokat készülni létesíteni.

Kereskedelmi szakoktatásunk reformja. Vasárnap ünnepelte ötven éves fennállásának jubileumát a debreczeni felső kereskedelmi iskola, mely alkalmat az ország kereskedelmi iskoláinak tanárai is felhasználhattak arra, hogy ez évi nagygyűlésüket ott megtartsák. E gyűlésnek különös jelentőséget adott az a körülmény, hogy napirendjén a mostani kereskedelmi iskolai oktatás reformja is szerepelt. Szupán Vilmos, a budapesti kereskedelmi főiskola neves igazgatója — a közgyűlés elnöke — volt e tárgy előadója, aki a felső kereskedelmi iskolák tanfolyamának a mostani három évről négy évre való kiterjesztését mondja ki. Nagy, sőt viharos vita keletkezett erre, amelyben Reitzer József, dr. Mihályi, dr. Havas, Simonyi Sándor és mások vettek részt. Végül a közgyűlés szótöbbséggel kimondotta, hogy a kereskedelmi tanfolyamok négy évre való kiterjesztését, úgy gazdasági, mint kulturális érdekekre való tekintettel, kérni fogja a minisztertől. E célból a miniszterhez nagy monstre küldöttséget fog meneszteni. Azután a választások következtek. A közgyűlés a választás alá kerülő tisztségekre, nevezetesen budapesti alelnöknek Lévy Istvánt, vidéki alelnöknek Gálfy Ignácot, budapesti titkárnak Zilahy Györgyöt, a szaklap szerkesztőjének Trautmann Henriket választotta meg. Harmincz új taggal kibővítették még a választmányt és módosították az alapszabályokat. Ezzel a közgyűlés lelkes hangulatban véget ért. A közgyűlést táviratban üdvözölte Sztérynyi államtitkár. Ezután a kereskedelmi aka-

démia tartotta meg szép jubiláris ünnepségét, amelyen a város színe-java is megjelent. Az ünnepségen a kultuszminisztert Veszprémy Zoltán főispán képviselte.

Szarvasmarha-díjazás. A Nyitram. Gazd. Egyesület a földművelésügyi kormány és az érsekújvári járás anyagi támogatásával, Tótmegyeren 1908. évi október hó 29-én, csütörtök d. e. 10 órakor szarvasmarha-díjazást rendez, mely alkalommal a földművelésügyi kormány 400 koronás, gróf Károlyi Lajos 100 koronás, báró Wodianer Albert 50 koronás, Engel Henrik 50 koronás, a nagysurányi czukorgyár 50 koronás, Halász Fülöp 10 koronás, dr. Deutsch József 10 koronás adományai kerülnek kiosztásra.

Az angol mezőgazdasági írók köszönete. A múlt hónapban Budapesten járt angol mezőgazdasági szakírók nevében azok képviselője, C. I. B. Macdonald levelet intézett a polgármesterhez, melyben mély háláját és köszönetét fejezi ki azért a sziveségért, amelyben a főváros törvényhatósága őket itt tartózkodásuk alkalmával részesítette. Biztosítja a polgármestert, hogy valamennyien nagyon értékes tapasztalatokat szereztek a különböző vásárocsarnokokban és vágóhidakon és elismeri, hogy igen nagy értéke van azoknak a rendelkezéseknek, amelyekkel a középpontokban a város közéletét szabályozzák és az élelem tisztaságáról gondoskodnak. Köszönetét fejezi ki végül úgy a polgármesternek, mint az összes tisztviselőnek, akik nekik szakszerű magyarázatokat adtak.

Mezőgazdasági háziipar. Darányi földművelésügyi miniszter a gazdasági szakiskolákkal karöltve, háromszázötven községben a tél folyamán gazdasági tanfolyamot rendeztet. A háziipari tanfolyamokon, közműhelyekben a tél folyamán közel tizenkétezer mezőgazdasági munkás a kosárkötés, gyékényszalma, sásonással, seprűkötéssel és fagaragással fog foglalkozni. Csak Máramarosban tizenhat, Jász-kunszolnokban tizenkét, a debreczeni iparkamara területén tizenhárom ilyen kurzus lesz. De a jelentős akció kiterjed az egész országra. A fővárosban az Általános Közföldművelésügyi Egylet és az Istenhegyi Népművelési Egyesület rendeznek tanfolyamokat.

Kereskedelmi kamarák értekezlete a hadsereg lábbeli szükséglete tárgyában. A magyarországi kereskedelmi és iparkamarák ma délelőtt értekezletet tartottak a kereskedelmi minisztériumban dr. Szűry János miniszteri tanácsos, az iparfejlesztési szakosztály főnökének elnöklésével. Az értekezleten, amelyen az ország minden kamarája képviseltette magát — a hadsereg lábbeli szükségletének biztosításáról volt szó. A kamarák titkárai előterjesztették a kamarai kerületek szükségleteit és bemutatták az iparosok körében való szétosztási tervet, amely szerint minden kamara bizonyos mennyiségű felszerelési anyag elkészítéséről gondoskodik.

Az aradi Magyar Benoitgáz R.-T. igazgató-előnöke gróf Széchenyi Viktor lesz, aki a gyártelepet már behatóan tanulmányozta is.

Országos állatkiállítás Budapest 1909-ben. Jövő év június havában nemzetközi teigazdasági kongresszusra fognak összegyűlni Budapesten a világ minden részéből a teigazdálkodás iránt érdeklődő külföldiek. A kongresszus alkalmából Darányi földművelésügyi miniszter bemutatni kívánja a külföldieknek Magyarország állattenyésztését, még pedig egy nagyarányú országos állatkiállítás keretében, melynek rendezésére az Országos Magyar Gazdasági Egyesületet kérte fel. A tenyésztésvásárt 1909-ben nem mint rendezen márczius hóban, hanem júniusban, az országos állatkiállítással együtt fogják megtartani. A kiállítandó szarvasmarhák, sertések, juhok és kecskék részére a földművelésügyi miniszter 17,000 korona értékű állami díjakat fog kitűzni.

Kereskedelmi szerződések a Balkán-államokkal. A kül- és belpolitika mozgalmas eseményei nem nagyon kedvezők ugyan arra, hogy most a Balkán-államokkal még függőben lévő kereskedelmi szerződések ügye elintéztést nyerjen. Mindazonáltal ma Bécsben megkezdődtek a romániai kereskedelmi szerződés megkötésére vonatkozó tárgyalások. Ennek befejeztével pedig a Bulgáriával kötendő kereskedelmi szerződésekre kerül a sor. A magyar iparnak nagy érdekei kívánják, hogy Bulgáriával megkötésük a kereskedelmi szerződések, s valószínű, hogy a tárgyalások beáltható időn belül meg is kezdődnek. És bár

ugy Romániával, mint Bulgáriával elég kedvező a viszony, mégis előreláthatólag nagy nehézségek leközdésével fogják megköthetni a kereskedelmi szerződések.

A Hazai Ipari Beszerzési Források Czimtára 30 fillér értékű bélyeg beküldése ellenében a Tulipánszövetség Magyar Védőegyesületnél, VIII. József-körút 8. I. em. 1. kapható.

Magyar Zsirművek R.-T. czimmet Nagyváradon új ipartelep létesült, mely az Első Magyar Kókuszszirgyár utódjának tekinthető. A részvénytársaság alakuló közgyűlésén az igazgatóság tagjai lettek: Reismann Mór, Zucker József és Reismann Jakab. Felügyelő-bizottsági tagok: Dr. Istvánffy István előnök, Rác Jakab és Róna Armin, póttag: Markbreit Sándor, vezérigazgató Zucker József. Az igazgatóság a megalakulást követő első ülésén Zucker Miksát, a kókuszszirgyárt egyik fiatal agilis vezetőjét műszaki vezetővé választotta.

Karácsonyi vásár Eperjesen. A Tulipánszövetség Magyar Védőegyesület eperjesi fiókja kiállítással és díjazással egybekötött karácsonyi vásárt fog rendezni. Kívánatos, hogy a kiállítással és díjazással egybekötött karácsonyi vásáron, ahol kizárólag magyar háziipari és iparművészeti termékeket fognak árulni, a magyar ipar pártolása iránt érzékkel bíró közönség mentől nagyobb számban vegyen részt.

Új felvételi helyek a nyugati pályaudvaron. A Magyar Kereskedelmi Csarnok annak idején felterjesztést intézett Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszterhez a felvételi helyeknek a nyugati pályaudvaron való szaporítása tárgyában. Ezen felterjesztés elintézéséről arról értesíti a miniszter a Csarnokot, hogy a Máv. igazgatósága, utasítása folytán, tárgyalásokat folytatott a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bankkal az általa a Budapest nyugati pályaudvarban bérben birt XV. és XVI. sz. raktárnak a vasutintézet rendelkezésére való visszabocsátása iránt. E tárgyalások eredményre vezettek és így az erre irányuló kívánalmak már legközelebb teljesebbé mennek. Értesíti továbbá a miniszter a Csarnokot, hogy szükségesnek tartja ezen két raktárnak az eladási gabona-szállítmányok tárolására való megfelelő átalakítását és a jelenlegi X. sz. gabonaszínek raktárrá való átalakítását, amiáltal három új árufelvételi hely lesz ily módon felállítható. A miniszter ezen munkák azonnali fogantatba vétele iránt a szükséges intézkedéseket már is megtette és remélhető, hogy ezen új árufelvételi helyek már folyó évi november elején felállíthatók lesznek. Kereskedői körökben a miniszter intézkedését nagy megnyugvással vették.

A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjgyűlésének központi választmánya páka Kölbér Alajos kocsigyáros elnöklésével tegnap tartotta rendes havi közgyűlését. A beteriesztett jelentések szerint szeptemberben 65 ezer koronával gyarapodott az egylet vagyona, mely most már a 3,700,000 koronát meghaladta. Az idén belépett 19 ezer új taggal a rendes fizető tagok száma 73 ezerré emelkedett. Az egylet kiváló jótékonyágát igazolja az, hogy 1903. márczius óta 340 ezer koronát fizetett ki 393 rokkant tag és 106 árva állandó segítésére. Katits Antal igazgatónak az egylet folytonos haladásáról, új fiókpénztárak alakulásáról s a folyó ügyekről előterjesztett jelentését tetszéssel tudomásul vették. Legközelebb Köpöcsényben, Szabadbárándon és Menyháza alakulnak új fiókpénztárak, ezek száma 223. Utóbbi időben az ipartestületek közül számosan csatlakoznak az egyletnek, mely által az iparosok nyugdíjgyűje nyer megvalósulást. A lakatosok nyugdíjgyűlete a belügyminiszter engedélye alapján összes tagjaival és vagyonával beolvad az országos egyletbe. Abonyi János zentai rokkant tag 400 korona értékű sorsjegyeket hagyományozott az egyletnek javára. A tagdíjhátralékok rendezésére végső határidőül december 20-át tűzték ki, akik addig nem fizetnek, tagsági jogukat elvesztik.

Csipke- és varrottas-kiállítás Szombathelyen. A Tulipánszövetség Magyar Védőegyesület szombathelyi fiókja a magyar háziipar propagálása czéljából a tél folyamán ismertető előadásokat fog tartani. Az első ily irányu ismertető előadásra Szmik Antal budapesti mérnök vállalkozott, aki felajánlotta az egyletnek, hogy Szombathelyen bemutatja csipke- és varrottas-gyűjteményét és a magyar háziiparról,

különösen a csipke- és szövöttes iparról ismertető előadást tart. A gyűjtemény bemutatása folyó hó 24-én és 25-én történik meg a vármegyeháza nagytermében.

Az üzleti élelmesség. A szabad verseny modern korába az üzleti boldogulásnak egyik iökelléke az élelmesség. Sajnos, e tekintetben a mi iparosaink és kereskedőink nem mondhatók túlságosan gazdagoknak. Hogy minő eszközökkel dolgoznak különösen az angol és amerikai élelmes kereskedők és iparosok, arról sok érdekes dolgot lehet nap-napután olvasni. Álljon itt egy a javából: Hampton Thames-ben, Angliában a minap tűz támadt a Vörös ökörhöz címzett fogadóban, mely már hatszáz esztendő. A régi, emeletes épületben gyorsan elterjedt a tűz s mire a tűzoltók megérkeztek, már a tető is égni kezdett. A lakók a tűz kitörésekor rémülten menekültek ki a kapun, két nő és két férfi azonban még bentmaradt az égő házban. A két nő az emelet egyik ablakából kiabált segítségért. A tűzoltók azután mindkettőjüket megmentették. Hosszu létrákon felmászta hozzájuk s nagy bajjal kimentették őket a veszedelemből. Az égő házban maradt férfiak közül az egyik leugrott az emelet ablakából a mentőponyvába, a másik pedig felmászott a tetőnek épen maradt részére és onnan kiabált segítségért. A tűzoltók mentőponyvát tartottak alája, ebbe azután két emelet magasságból beleugrott és szerencsésen megmentült. Közben a többi tűzoltó az állatokat mentette meg az égő házból. Hosszu ideig tartott, amíg a tüzet teljesen eloltották. Kiderült ezután, hogy a tűzvész egy kinemetográf-társaság rendelte meg s fényképfelvételt készített róla. A nevezetes régi házat ugyanis le akarták bontani a tulajdonosai s amikor a kinemetográf-társaság megtudta ebbeli szándékukat, nagy összeget ajánlott fel nekik a mesterséges tűzvészért. A tulajdonosok elfogadták az ajánlatot. Az égő házból kimentett két nő és két férfi a kinemetográf-társaság alkalmazottja volt: mind a négyen kitűnően játszották el a szerepüket. A régi fogadó szabad téren állt s nem kellett attól tartani, hogy a tűz átterjed a többi házra. Ha ugyanis senki másnak nincs kára belőle és ha vele tűzveszedelmet nem okoz, bárki felgyújthatja a maga házát. Azóta Anglia minden városában hirdetik a mozik: „Szenzációs tűzvész Thamesben!...”

A német nagyiparról. Ebben az évben eddig 2970 német nagyipari részvénytársaság hozta nyilvánosságra 1907. évi mérlegét. Ezeknek alaptőkéje 9560 millió márka és az 1907. évben elért tiszta nyereség 1060.93 millió márka volt. Ezen végösszeg megállapításánál tekintetbe vették azt is, hogy néhány részvénytársaság összesen 64.14 millió márka veszteséget szenvedett. A fent kimutatott tiszta nyereség a 9560 milliónak 11.1%-a. Az átlagos osztalék kiszámításánál csak 2045 társulatot 8610 millió alaptőkével vehetünk számításba, miután 925 részvénytársulatnak vagy vesztesége volt, vagy nem hajtott hasznot. A számításba vonható 2045 társaság 739.55 millió osztalékot fizetett ki, ami 8.6% kamatozásnak felel meg. A kamatozás 1906-ban 8.7% volt. 1907. évben azonban — mint ismeretes — általános válság volt, mely szinte csodálatosan kevésbé érezte hatását. A visszafelélődés főleg bányá-, kohó- és közlekedési részvénytársaságoknál volt jelentékeny, amit a következő összeállítás is mutat:

Társulat	Alaptőke száma milliómárka	1906	1907
Bánya- és kohótársulatok	113	940	11.6
Vas- és fémtársulatok	284	988	8.6
Közlekedési társulatok	209	1156	6.2
		5.9	

A vas- és fém-rovat alá besoroztuk a gépészeti s elektromos társulatokat is. A pénzügyi válság mellett nagyon megérezték a társulatok a munkabér és az anyagok megdrágulását is. Főleg a nagy hajózási vállalatok jövedelmezősége csökkent 1907-ben.

Az Adria m. kir. tengerhajózási r.-t. gőzösei közül a Széll Kálmán pénteken Fiuméből Rotterdamba érkezett, a Matkovic Antwerpenből Fiuméba indult.

Felelős szerkesztő:
PURJESZ LAJOS.
Kiadótulajdonos:
A Magyar Újságkiadó Részvénytársaság.
Igazgató: **ERDŐS ARMAND.**

Magyar-újság... 21-26 frt
Budapest, IV., (Belváros)

Magyar-újság 6. az emeleti termekben.
Munkácsy-körút és Kossuth-Lajos-utca sarkán

Angol, francia és amerikai rendszerű
KÉSZPÉNZÉRT félárban!
Zélinger Samu
Először...

A rendszerem abból áll, hogy angol és francia gyári raktárban vásárolt 3-6 méteres legujabb divatu mintá gypajnszövetekből mérték szerint készítek
finom öltönyt... 21 frtért
szegény finom prima öltönyt 20

A B...
Kielégít...
Kodok...
mutatta...
nem öl...
mintegy...
olesobb...
drágább...
vidéki...
külös ra...
váltotta...
19.30 k...
koronás...
izgatott...
jegyzése...
kinálat...
a hangul...
nagyon...
csökkent...
kelten m...
részágo...
szes czik...
A k...
kező vol...
Ezva...
Tiszavidé...
" "
" "
Fejérmegy...
" "
" "
Pestvidéki...
" "
" "
Bánsági u...
" "
" "
Bácskai u...
" "
" "
Rozs I...
" köz...
A r p a tal...
Köles...
Z a b i-re...
" IL-re...
Tenger...
Repce...
A kés...
Buza...
100 mm...
korona...
80 kg...
200 mm...
korona...
Pestvi...
mm...
rona...
23.90 kor...
mm...
rona...
Bihari...

TÖZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTEKTÖZSDE

Gabonátözsde.

Budapest, október 19.

A készáruipiaczon ma csendes volt a hangulat. Kielégítő kínálat mellett a malmok ma is tartózkodók voltak, de mégis valamivel jobb vételkedvet mutattak, mint a múlt hét utolsó napjain. A forgalom nem öltött ma sem nagyobb arányokat, mindössze mintegy 20.000 mm. buza kelt el, részint 10 fillérrel olcsóbb, részint változatlan szombati áron. A legdrágább eladási ár 25 korona volt 80 kilós tiszavidéki búzáért, a legolcsóbb pedig 22.50 korona, 76 kilós raktáruért. Egyéb gabonaneműek árai nem változtak. Forgalomba került: 1300 mm. rozs 19.20-19.30 koronás áron és 600 mm. zab 16.40-16.80 koronás áron. A határidőpiacon a mai fizetés igen izgatottan és a szombati zárlatnál jóval alacsonyabb jegyzésekkel indult meg. Kezdetben roppant sürgős kínálat mutatkozott, később azonban nyugodt volt a hangulat és a kezdő árfolyamok, bizonyára mivel nagyon alacsonyan indultak, nemcsak hogy nem csökkentek még tovább, hanem ellenkezőleg, mérsékelten még emelkedtek is. Zárlat felé különösen barátságosabb hangulat mutatkozott, mi mellett az összes cikkek javultak kevésbé.

A készáru jegyzése a mai tőzsdén a következő volt:

Buza	kilós	Ára 100 kg.	kilós	Ára 100 kg.
Tiszavidéki uj	75	23.45-23.90	79	24.05-24.55
"	76	23.75-24.05	80	24.25-24.70
"	77	23.85-24.20	81	24.35-24.85
"	78	23.85-24.20	82	24.35-24.85
Fejérmegyei uj	75	23.25-23.70	79	23.85-24.80
"	76	23.25-23.70	80	23.95-24.40
"	77	23.55-23.85	81	23.95-24.40
"	78	23.65-24.00	82	23.95-24.40
Pestvidéki uj	74	23.25-23.75	78	23.65-24.00
"	75	23.25-23.75	79	23.85-24.30
"	76	23.25-23.75	80	23.95-24.40
"	77	23.55-23.85	81	23.95-24.40
"	78	23.55-23.85	82	23.95-24.40
Bánsági uj	74	23.25-23.75	78	23.85-24.20
"	75	23.25-23.75	79	24.05-24.50
"	76	23.35-23.90	80	24.15-24.70
"	77	23.75-24.05	81	24.35-24.85
"	78	23.75-24.05	82	24.35-24.85
Bácskai uj	74	23.25-23.75	78	23.85-24.20
"	75	23.25-23.75	79	24.05-24.55
"	76	23.25-23.75	80	24.15-24.70
"	77	23.75-24.05	81	24.35-24.85
"	78	23.75-24.05	82	24.35-24.85
Rozs I.-rendű uj		19.55-19.70		19.55-19.70
" középminőségű uj		19.35-19.50		19.35-19.50
Arpa takarmány I.-rendű		15.85-16.00		15.85-16.00
" II.-rendű		15.50-15.75		15.50-15.75
Köles		12.00-13.00		12.00-13.00
Zab I.-rendű		16.75-17.05		16.75-17.05
" II.-rendű		16.85-16.65		16.85-16.65
Tengeri belföldi uj		17.00-17.80		17.00-17.80
Repce: Kaposztarepcze				

A készáru piacra elkel:

Buza. Tiszavidéki: 700 mm. 81 kg. 25 korona, 100 mm. 81 kg. 24.80 korona, 100 mm. 80 kg. 24.80 korona, 500 mm. 80 kg. 24.40 korona, felső, 200 mm. 80 kg. 24.80 korona, 500 mm. 80 kg. 24.90 korona, 200 mm. 80 kg. 24.80 korona, 500 mm. 78.5 kg. 24 korona, sárga.
Pestvidéki: 2000 mm. 80 kg. 24.70 korona, 1800 mm. 79 kg. 24.40 korona, 1000 mm. 80 kg. 24.60 korona, 1000 mm. 79 kg. 24.40 korona, 200 mm. 77 kg. 23.90 korona, 100 mm. 76 kg. 23.80 korona, 1950 mm. 77 kg. 24.30 korona, 300 mm. 78.5 kg. 24.20 korona, 100 mm. 76.5 kg. 23.80 korona.
Bihari: 200 mm. 78 kg. 25.20 korona.

Fejérmegyei: 100 mm. 78 kg. 24.30 korona. Bácskai: 400 mm. 80 kg. 24.70 korona, 400 mm. 80 kg. 24.70 korona, 300 mm. 78 kg. 24.40 korona, 200 mm. 75.5 kg. 22.80 korona.

Adai: 1000 mm. 78 kg. 24.50 korona. Becskerekai: 4000 mm. 78.5 kg. 23.20 korona, üszkös.

Raktári: 1230 mm. 76 kg. 22.50 korona, üszkös. Rozs: 400 mm. 19.30 korona, 100 mm. 19.25 korona, 200 mm. 19.20 korona, 500 mm. 19.25 korona, 100 mm. 19.30 korona kp. mellett.

Zab: 350 mm. 16.40 korona, 100 mm. 16.80 korona, 200 mm. 14.80 korona, kp. mellett.

A határidőpiacon kötött:

Délolott:

Előfordult kötések (50 kg.-ként):
Buza 1908. októberre 11.94, 11.95, 11.92, 11.96, 11.90.
Buza 1909. áprilisra 12.07, 12.06, 12.05, 12.09, 12.11.
Rozs 1908. októberre 9.71, 9.72, 9.69.
Rozs 1909. áprilisra 10.08, 10.09, 10.05, 10.13.
Zab 1908. októberre 8.30.
Zab 1909. áprilisra 8.52, 8.49, 8.56.
Tengeri 1909. májusra 8.43, 8.48, 8.46, 8.55.

1 óra 30 percig zárulnak:

1908. októberi buza	11.94-11.95
1909. áprilisi buza	12.11-12.12
1908. októberi rozs	9.74-9.75
1909. áprilisi rozs	10.15-10.16
1908. októberi zab	8.30-8.31
1909. áprilisi zab	8.55-8.56
1909. májusi tengeri	7.56-7.57

Budapesti gabonaforgalom.

1908. október 16-tól október 18-ig.

Erkezett: Elszállított:

Buza	46428	—
Rozs	3216	2601
Arpa	4548	201
Zab	4051	4003
Tengeri	1769	—
Liszt	324	39935
Korpa	100	4917

Értéktözsde.

Az értéktözsde mai lefolyásáról közgazdasági rovatunkban számolunk be. A mai fizetési eredmények a következők voltak:

Előtözsde.

Előtözsde szilárd.
Kötötték: Osztrák hitelrészvény 628.75-631.—, Magyar hitelrészvény 737.—-738.50, Osztrák-magyar államvasut 684.—-685.25, Rimamurányi vasmű 555.—-555.50, Magyar leszámítoló bank 477.25-475, Közuti vaspálya 549.—, Hazai bank 276.75-277.—.

Déli tőzsde.

Déli tőzsde nyugodt.
Kötötték: Osztrák hitelrészvény 630.50-631.25, Magyar hitelrészvény 738.—-739.—, Osztrák-magyar államvasut 685.75-686.75, Rimamurányi vasmű 556.50-557, Magyar leszámítoló-bank 477.50-479.—, Jelzálogbank 426.50-427.50, Közuti vaspálya 548.—-548.75, Városi villamos vasut 263.—-264.—, Magyar koronajáradék 91.80-91.85, Hazai sorsjegy 99.—, Hazai bank 277, Salgótarjáni községhelye r.-t. 584.—, Erzsébet kir. szanatórium-sorsjegy 8.10-8.30.

Prémium-tízlet: A díjbiztosításokért fizettek: Osztrákhitel részvényekért holnapra 4-5 K, 8 napra 8.—10.— K, 1908. október hó végére 10-12 K.

Utótözsde.

Az utótözsde irányzata nyugodt maradt. Kötötték: Osztrák hitelrészvény 630.25-630.75, Jelzálogbank 427.—, Végül: Osztrák hitelrészvény 630.75

BÉCSI GABONATÖZSDE.

Bécs, október 19. (Saját tudósítónktól.) A héten elején szokásos üzletlenség hátrányos befolyási gyakorolt az irányzatra, buza és rozs a szombati áron alul 5 fillérrel olcsóbban lett volna kapható, ellenben tengeri a magyar földművelésügyi kormány hivatalos jelentésének kevésbé kedvező voltára tekintettel, valamivel szilárdabb irányzatot követett és 5 fillérrel drágult. Zab ára nem változott, árpa is változatlan maradt.

Jegyzetelt buza: új tiszavidéki 12.60-13.— korona, marosi 12.40-12.80 kor., bánáti 12.40-12.80 korona, tótfelvidéki 12.—-12.40 korona, mosoni 12.10-12.40 korona, új déli vasuti 12.—-12.40, marchfeldi 11.80-12.20 korona.

Uj-rozs: tótfelvidéki 10.05-10.25 korona, csepeli 10.—-10.20 kor., pestmegyei 10.20-10.35, déli vasuti 10.—-10.25 korona, különféle magyar 10.—-10.25 kor., osztrák 10.10-10.30 korona.

Arpa: morvaországi 9.20-10.60 kor., marchfeldi 8.70-9.30 kor., bécsvidéki 9.—-9.70 kor., tótfelvidéki 7.90-10.— kor., csepeli 7.80-8.70, győri — kor., déli vasuti 8.40-9.65 kor., tiszavidéki 7.60-8.50 kor., északmagyarországi 7.60-9.40 kor., középduinai állomások 8.30-9.— korona.

Magyar tengeri: régi 9.20-9.35, új — kor., — korona, cinquantin 10.—-10.20, új — korona.

Magyar zab: minőség szerint 8.50-9.20 kor., közepes — kor., elsőrendű — kor., válogatott 9.10-9.50 korona, cseh-morvaországi és alsóausztriai — korona.

BÉCSI ÉRTEKTÖZSDE.

Bécs, október 19. A bulgáriai békés hangulatról és a török-bolgár közeledés lehetőségéről szóló hírek folytán kedvezőbben fogták fel a nemzetközi helyzetet, aminek következtében a mai előtözsden nagyobb visszavásárlásokat és fedezéseket eszközöltek. Hitel-, alpesi- és államvasuti részvények jelentékenyen javultak. A korlátértékek közül Lloyd-, Keleti vasut- és Württembergi tőltényrészvények javultak. A belpolitikai helyzet nehézségei később némi tartózkodást idéztek elő, de tekintettel a budapesti arbitrázs vásárlásokra, a kedvező irányzat továbbra is érvényben maradt. A déli tőzsde is barátságos hangulattal indult. Később a vezető értékek értéke forgalma nyugodt volt.

11 órakor: zárulnak

Osztrák hitel. 630.25, Magyar hitel. 739.50, Länderbank 431.—, Államvasut 685.50 —, Elbavölgyi vasut —, Déli vasut 120.25 —, Alpesi bányatársulat 556.50, Rimamurányi —, Májusi járadék 91.75, Magyar koronajár. —, Orosz érték 95.80, Török sorsjegy 178.50, Német márka 117.46.

1 órakor jegyeztek:

Osztrák hitel 630.75, Magyar hitel 739.—, Länderbank 431.50, Unio-bank —, Államvasut 686.25, Anglo-bank —, Bankverein —, Déli vasut 120.—, Gözhajó —, Alpesi bányarészvény 657.—, Májusi járadék —, Magyar koronajáradék —, Török sorsjegy 178.75, Német márka 117.46, Elbavölgyi vasut —, Rimamurányi 556.—, Orosz járadék —, Keleti vasutak —, Skoda —, Magyar jelz. —, Kárpáti petroleum —.

Bécs, október 19. (Osztrák értékek zárlata) 4-2 százalékos papír-járadék 95.75, 4 százalékos osztrák arany járadék 114.85, 1860-as sorsjegy 151.50, Osztrák hitelsorsjegy 466.—, Angol osztrák

HETI MŰSOR.

Október	Nemzeti Színház	M. kir. Operaház	Vígyszínház	Király Színház	Magyar Színház	Uránia	Várszínház
21 Szerda	Francillon.	Troubadur, Tancgyegyeg	Tatárjárás	A hollandi lány	Szüriusz.	Bűn és bűnhődés	—
22 Csütörtök	A betyár kendője	Bajzós csudavára	Kutya van a kertben	A hollandi lány	Sasfők	Bűn és bűnhődés	A társadalom támaszai
23 Péntek	Si none	Faust	Viraszt a szerelem	A hollandi lány	Feudalismo	Bűn és bűnhődés	A szerencse fia
24 Szombat	Simone	Tristán és Izolda	A pénz	A hollandi lány	Figlia di Jorio	—	A nagymama
25 Vasárnap	d. u. este	A cigány	Lohengrin	Tatárjárás	Donárkirálynő	A szerencse fia	—
		Simone		A pénz	A hollandi lány	Juan Jose	Szüriusz.

Bankrészvény 290.75, Bécsi Bankverein 511.50, Osztrák-magyar bank 1768.— Déli vasut 119.40 Dunagőzhajózási társ. 979.— Dohányrész. 376.50 Cs. k. arany (vert) 11.30 Német bankv. 117.41 Osztr. Lloyd 420.— 4.2 száz. ezüst. jár 95.75—98.85, Osztr. koronajáradék 95.80, 1864-es sorsjegy 261.—, Osztrák hitelintézeti részvény 629.50, Union-Bank 540.75, Osztrák Länderbank 430.75, Osztrák-magyar államvasut 684.50, Elbevolgyi vasut 444.—, Alpesi részvény 655.00, 20 frankos 19.14, Londoni váltóár 239.62, Lipótkohó —, Töröksorsjegy 178.15. Tartott.

Bécs, október 19. (Magyar értékek zárata.) 4 százalékos arany-járadék 109.60, Tiszai és szegedics. sorsjegy 139.—, Magyar hitelbank részvény 236.75, Magyar leszámítoló és váltó részvény 479.—, Álmamurányi 554.75, Magyar cukoripar 1785.—, Adria hajózási részvénytársaság —, Magyar koronajáradék 91.80, 4 százalékos magyar földteherm. kötv. —, Magyar nyer.-k. sorsjegy 184.25, Kassa-Oderbergi vasut részvény —, Magyar jelzálogbank 426.—, Magyar keresk. bank —.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTÖZSDE

Berlin, október 19. (Értéktözsde.) A Balkánról érkezett jelentések, melyek Törökország és Bulgária között megegyezést helyeznek kilátásba, szilárdítóg hatottak az új tőzsdékre és valamennyi értékben részben erőteljes visszavásárlásokra indították a spekulációt. Mindazonáltal az üzlet szűk keretekben mozgott. Bankokon kívül, amelyek közül a vezető értékek átlagosan 1% -kal emelkedtek, vasúti részvények is javultak. Keleti vasutak áremelkedése 1% volt. Különösen járadékok tüntek ki erőteljes szilárdságukkal, 3%-os birodalmi kölcsön 0.20%-kal emelkedett, sokkal erősebben nyilvánult azonban meg a kereslet egyesült török értékek iránt, amelyek 3. török sorsjegyek amelyek 2 és 1902. évi oroszok, amelyek 1%-kal gyorsan emelkedtek. Bányászati értékek mintegy 1%-kal magasabban kerültek forgalomba, ellenben hajózási részvények inkább háttérbe szorultak. Nagyon szilárdak voltak villamossági részvények, amelyek szintén 3%-kal emelkedtek. Az üzlet későbbi menetében az árfolyammozgalom az uralkodó üzlettelenséggel egybehangzón jelentéktelen volt, anélkül azonban, hogy az elért emelkedésekben gyengülést állott volna be. Zárlat szilárd. A készpénzhez iparértékek szintén szilárd irányzatuk. Magánkamatlab 2%, napi pénz 2%.

Zárlatok jegyeztetik: 4.2 százalékos papírláradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 97.70, Osztrák hitelrészvény 198.20, Déli vasut 22.50, orosz bankjegyek 214.55, 4 százalékos új orosz kölcsön 15.70, Disconto Commandit 177.—, Dinamitruszt —, Harpeni 198.80, Unifikált török járadék 90.80, 4.2 százalékos ezüst-járadék 95.50, 4 százalékos magyar aranyjáradék 92.20, Magyar koronajáradék 91.90, Osztrák-magyar államvasut 146.90, Bécsi váltóár 85.15, Olasz járadék —, Alt. villamossági Edison 223.70, Oelsenkirchen 186.70, Laurakohó 199.—, Szilárd.

Frankfurt, (Zárlat) október 19. 4.2 százalékos papírláradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 97.75, 4 százalékos magyar aranyjáradék 92.25, Osztrák hitelintézeti részvény 198.20, Osztrák-magyar államvasut 145.90, Északnyugati vasut —, Bustlehradi vasut —, Londoni váltóár 209.40, Bécsi Bankverein 139.—, Villamos részvény 144.70, 3 százalékos magy. aranykölcsön 75.50, 4.2 százalékos ezüstjáradék 98.90, Osztrák koronajáradék 95.65, Magyar koronajáradék 91.75, Osztrák-magyar bank 124.50, Déli vasut részvény 22.50, Elbevolgyi vasut —, Bécsi váltóár 85.15, Párisi váltóár 813.25, Union bank részvény —, Alpesi bányarészvény —, Szilárd.

Hamburg, (Zárlat) október 19. 4.2 százalékos ezüstjáradék 98.50, 1860. sorsjegy 154.—, Déli vasut 22.20, 4 százalékos aranyjáradék 97.50, Osztrák hitelrészvény 198.10, Osztrák-magyar államvasut 146.70, Olasz járadék 133.40, 4 százalékos Magyar aranyjáradék 93.50 Nyugodt.

London, október 19. Angol consol —.

Páris, okt. 19. (Zárlat.) 3 százalékos Francia járadék 96.35, Osztr. aranyjáradék 97.50, Magyar aranyjáradék 92.75, 5 százalékos Bolgár kötelezvény 1896. évről 479, 3% százalékos Olasz járadék 103.60, Déli vasut elsőbbségi kötv. 989.—

5 százalékos marokkói járadék 511.—, 4 százalékos 1890. Román kölcsön 94.30, 4 százalékos Kona. amort. román járadék 87.25, 4 százalékos Amort. román járadék 1905. 89.—, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 99.87, 5 száz. Orosz kincstári utaitvány 1904. 520.—, 4 száz. Szerb járadék 1907. —, 4 százalékos spanyol járadék 94.95, 4 százalékos unifikált török jár. 89.50, Török sorsjegy 166.50, Török dohányrészvény 406.—, Osztrák földhitelintézet 1120.—, Osztr. Länderbank —, Magyar jelzálogbank 450.—, Banque de Paris 1490, Banque Ottomane 698.—, Osztr. magyar államvasut —, Déli vasut 128.—, Meridional vasut 660, Keleti vasutak —, Waggon Lits —, Hartmann gépgyár 593.—, Rio Tinto 16.66, Sucrerie d'Egypte 35.—, Tula 266.—, Thomson Houston —, Urikányi köszén 166, Chartered 23.75, De Beers 333.—, East Rand 107.—, Jagersfontein 106.50 Transvaal Consols —, Transvaal Land Company 61.75, Váltó Amsterdamra (rövid) 208.06, Váltó német piacokra (rövid) 122.87, Váltó Bécsre (rövid) 104.62, Váltó Belgiumra (rövid) 7/16, Olasz aranyváltó (rövid) 3/16, Váltó Svájcra (rövid) 1/16, Csek Londonra 250.90, Magánkamatlab 2 1/2. Szilárd.

A kiváló bőr- és lúhiumos gyógyforrás
SALVATOR
vess. & hólyagbetegségeknél, bőrvényrű, csukok betegségeknél & hurutos betegségeknél külön hatás.
Főraktár Budapeston: SZÉSKUTY L.-nél.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK

Juhvásár.

Budapest, október 19. (Hiv. tud.) A mai vásárra felhajtottak 304 darab juhot. Árjegyzések: elsőrendű 48 48 fillér kgr.-ként, vagy 37—45 korona páronként, középmínőségű 34 38 fill., kéként vagy 27 32 korona páronként, anyajuhok 30 32 fillér kéként, vagy 15—35 korona páronként, raczkajuhok 34 36 fillérig, vagy 24—30 korona páronként, kiverési juhok — fillérig, vagy 15—22 korona páronként, kosok 36—40 fillér, vagy 24—40 kor. páronként. A vásár irányzata változatlan.

Bécsi vágómarhavasár.

St.-Marx, október 19. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A központi vásárcsarnokban ma megtartott marhavasáron felhajtott 3032 darab magyar, 584 drb galicziai, — drb bukovinai, 1209 darab németországi.

Jegyzések kilogrammonként elősúlyban: Magyar hizókök I-ső mínőségű 74 82 fillér, kivételesen — fillér, II. mínőségű 68 72 fillér, III. min. 50 66 fillér, kivét. — fillér, galicziai hizókök I-ső mínőségű 57—72 fillér, II. mínőségű 76—80 fillér, III. mínőségű 66 75 német hizókök I. min. 84 92 fillér, kivételesen — fillér, II. min. 74 82 fillér, III. mínőségű 66—72 fillér, legelő ökök 50 60 fillér, parasztökök — fill., bika 50—68 korona, kivétel. — korona, tehén 48—72 korona, bivaly 28—44 korona, 100 kilogrammonként, a fogyasztási adóval együtt.

Sertéskereskedelmi csarnok. Budapest—Kőbánya.

Budapest, október 19-én. (Hivatalos tudósítás) Hizott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) 112 fillér Közép (páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban) — fillér. Fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 122 123 fillér. Fiatal közép (páronként 251 320 kilogrammig terjedő súlyban) 123 124 fillér. Könnyű (páronként 250 kgr.-ig) 124 126 fillér. Szerbiai nehéz (páronként 260 kg fölül súlyban) — fillérig, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig.

Sertéslétszám 1908. évi október 16. napján volt készlet 32830 drb., 1908. október hó 17-én felhajtott 143 darab, 1908. október 17-én elszállított 772 darab, 1908 október 17. napjára maradt készletben 32201 drb. A hizott sertésüzlet irányzata: változatlan.

Sertéskonsumvásár.

Budapest, okt. 19. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 604 darab sertés, 15 darab süldő, — darab malacz. Pótfelhajtás — drb sertés, — drb süldő — malacz. Mai napi felhajtás 873 darab sertés, — darab süldő, — darab malacz, összesen 1477 darab sertés, 15 darab süldő, — darab malacz. Eladatott 1249 darab sertés, 1 darab süldő, — darab malacz. Eladatlanul visszamaradt 228 drb sertés, 14 darab süldő, — drb malacz. Mai árak: Zsírsertés öreg elsőrendű 350 kg.-on felüli ételsúlyban 96—102 fillér, ételsúlylevonással — fillér. II. rendű 280 kg.-tól 350 kgr.-ig, 92—96 fillér, ételsúlylevonással — fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on felüli — fillér, fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig — fillér, ételsúlylevonással 122—128 fillérig, könnyű 220 kg.-ig — fillér, ételsúlylevonással 120—128 fillér. Hussertés, nehéz 300 kilogrammon felül — fill.-ig, könnyű 140—300 kgr.-ig. — fillérig, ételsúlylevonással — fillér. Belföldi süldő — 110 fillérig, horvát süldő — fillérig. Malacz — fillérig. Arak minden levonás nélkül kilogrammonként, elősúlyvan értendők. A vásár irányzata lanya. Az árak 2 fillérrel emelkedtek.

GYÓGYITHATÓ A SÉRV?

A kérdéseim foglalkozó tanulmány most hagyta el a sajtót. Bárki is ajtalanul sári borítékban megküldi.
POLLITZER SÉRVAMBULATORIUM
speciális orvosi rendelő-intézet
Budapest, Kossuth Lajos-utca 8., félemlék!
Egész nap orvosi ingyenes rendelés.

IDŐJÁRÁS.

A meteorologiai központi intézet távirati jelentése 1908. október 19-én reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban az idő borásra, helyenkint szélesre és hűvösebbre változott. Csapadék számos helyen, leginkább a Dunántúlon fordult elő és mennyisége átlag 3 mm.-re tehető. Elvéve havazás és a keleti megyékben itt-ott kisebb zivatar is volt. A hőmérséklet maximuma: Fiumében, Eszéken, meg Verseczen 26 C°, minimuma: Tátrafüreden 5 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Változóköny, hideg idő várható, helyenkint, leginkább délen, csapadékkal.

Állomás	Legnagyobb mín. 700 +	A hőmérséklet Celsius szerinti	Szélirány és ereje	Felhőzet	Csapadék mm.	Hőmérséklet	
						max	min
A-Szalina	69.9	0.5	N	4	1	10	5
Ungvár	66.7	8.6	NE	5	4	15	3
Késmárk	72.1	2.0	N	2	4	7	2
Leónex	—	—	—	—	—	—	—
Ogyalla	66.7	8.6	E	1	4	16	2
Budapest	67.3	5.6	NW	1	4	17	5
Herény	68.1	2.7	N	2	4	14	8
Keszthely	67.8	4.0	N	5	2	16	1
Pécs	66.9	6.0	NW	1	2	19	6
Zágráb	67.5	6.4	E	2	4	18	6
Fiume	67.8	13.4	—	—	—	22	11
Egred	66.8	2.6	N	8	2	18	2
Temesvár	64.8	4.4	N	4	4	19	4
Nagyvárad	68.5	7.4	—	—	—	16	0
Kolozsvár	—	—	—	—	—	—	—
Nagyzeben	64.0	6.8	SE	1	4	17	4
Szatmár	—	8.6	NW	3	—	15	8
Eger	—	8.7	NK	5	4	16	3
Arvására	—	2.0	NW	6	4	8	2
Salmecz-bánya	—	1.6	NE	2	4	15	1
Komárom	—	8.6	E	2	—	15	8
Magyar-Ovár	—	2.6	NW	2	4	18	3
Sopron	—	1.9	N	4	4	12	1
Eszék	—	4.6	—	0	—	22	5
Cikvenica	—	14.5	—	—	—	22	11
Debreczen	—	1.6	NE	5	4	16	1
Reekemét	—	1.0	W	2	4	16	1
Oroszló	—	8.2	V	3	4	17	2
Arad	—	4.8	NW	6	4	19	4
Zsomolya	—	4.4	—	6	4	19	4
Versecz	—	8.8	NW	1	4	22	5
Orsova	—	8.8	—	4	—	27	6

EGYETÉRTÉS

politikai napilap.

Kiadóhivatali igazgató: PAJORMATYÁÉ

SZÉN, koks, briket, antracit összes gazdasági, ipari és házi célokra
Telefon: Detail 26-27. 75-26, Engros 164.

Radnay Károly
BUDAPEST, Váci-körut 78. szám.
Szállagostól: ANTRACIT BUDAPEST

Table with multiple columns listing market prices for various goods like flour (Buzza), grain (Egyéb gabonaneműek), wine (Burgonya), and various types of flour (Faj). It includes prices per 100 kilograms and per bushel.

A FEKETE GYÉMÁNT

REGÉNY.
Írta: FRED. VILLER.

Tehát folytattam:
... A bizonyító eljárást befejezték és az államügyész beszélni kezdett. A beszéde rövid, de velős volt.
— Azt hiszi, — ugymond, — abban mindnyájan megegyeznek, hogy a tanúhallgatások az ő állítását bizonyították. Ami a vádlott beszámítóképességét illeti, azt hiszi, hogy ebben sem kételkedhetik senki; az orvosok kijelentése határozott és azok a bizonyítékok, amelyek ezt le akarták rombolni, szintén nagyon gyengék. Nem is hiszi, hogy a védő egészen komolyan hitte a vádlott beszámíthatatlanságát.
Hogy a vádlott első vallomását visszavonta és azután a törvényszék előtt vonakodott magyarizációt adni ezen viselkedése felett, ez olyan körülmény, amely miatt egyesek csodálkoznak, de ami legkevésbé sem gyöngíti a határozott és világos bizonyítékokat, amelylyel a bűnössége — ime — beigazolódott. Igazán sajnálatos tény az, hogy a rendőrségnek nem sikerült a pénzt felkutatnia, amit vádlott a lopott tárgyért kapott. Ezáltal megakadályozta volna, hogy büntetését — éppen olyan szigorú büntetés alól kivonja, amelyet ő fog elszervezni. Sajnálatos még az is, hogy cselekedetének indító oka titokban maradjon; ezért azonban csak a vádlott a hibás, mert olyan nyakas és önféjű s nem akar szólni.
Annyi bizonyos, hogy ezek a tények nem szabad, hogy befolyásolják az esküdteket abban a kérdésben, vajon bűnös-e, vagy nem bűnös a vádlott.

Most a védő állt föl a szólásra.
Ugy látszik, eleinte nincsen önmagával sem tisztában, mit mondjon, de végre elhatározza magát.
Nem csinál titkot abból, — kezdi a beszédét, — hogy nagyon súlyos helyzetben van és éppen védené az, aki a helyzetét megnehezíti. Mindnyájan tudják, hogy a fiatal leányt vádolják az elnök asztalán levő gyémánt ellopásával. Először bevallotta a lopást, utóbb azonban visszavonta és minden más kérdésre a választ megtagadta. Amit azonban valószínűleg nem tudnak, az a körülmény, hogy védené vele szemben is hallgatott mindvégig. Nem bírta rávenni, hogy beszéljen részletesen, kivéve azt a kijelentését, hogy egyetlen kérdésre nem fog felelni és semmi felvilágosítást nem fog adni.
— Célzzerűnek tartottam ezt nyilvánosan megemlíteni, — folytatta a védőügyvéd, — nehogy tudatlansággal vádoljanak és ez védené az, hátrányára válják. Ne gondolják rólam azt, hogy védeném engem felvilágosított, azonban én ezt nem tudtam felhasználni, vagy nem találtam eléggé előnyösnek a felelítésre.
Előttem bizonyos és remélem, tisztelt bíró urak, hogy megegyeznek velem, miszerint a boldogtalan leányt annyira leverte, szinte megbénította a gyamu iszonyu csapása, hogy teljes reménytelenségnek adta magát, hiszen a látszat minden oldalról olyan erős, hogy nem lát kiutat és a teljes hallgatásba burkolódik, miként az üldözött vad visszavonul a barlangjába, még ha a biztos halál vár is ott reá. Senkinek sem áll jogában védenem hallgatását a bevallás egy nemének, vagy büntudata egy kinyilatkoztatásának tekinteni.
— Azt helyben hagyom, — folytatta tovább az ügyvéd, — hogy a látszat a vádlott ellen szól, de többet nem. Nagy ugrás van egyik-től a másikig, ahogyan tisztelt kartárs ur, az államügyész ezt megtette, mikor azt állította, hogy a vádlott bűnössége bebizonyult.
A gyémántot délután öt és fél nyolc óra

között lopták el. E két és fél óra közül védenem csak egy fél órát töltött villa Ballaratban, holott voltak személyek, akik az egész idő alatt ott tartózkodtak. Az államügyész ur azt mondja, be van bizonyítva, hogy ez alatt az idő alatt idegen nem lépett be a villába; de hát egészen biztos is ez? Egy gyakorlott, ügyes ember átmászhatik a kerítésen, ezt nem lehet elvitatni. De a rendőrség megvizsgálta a földet és nem talált semmi nyomot, fogják mondani. Tudva-levő azonban, hogy gyakorlott betörők nagyon ügyesen tudják eltüntetni a nyomokat, amelyek elárulhatják. Azt sem állíthatja senki, hogy csalhatatlan a rendőrség, amelynek esetleg el nem kerülhetné a figyelmét egy nyom.
Nem kell valami éleslátás hozzá, hogy a bíró urak gondolatát kitaláljam. Mit ér mindez? A fő bizonyíték megmarad a vádlott ellen! De nézzük csak meg közelebbről e bizonyítékokat, amelyek a tisztelt ügyész ur állítása szerint olyan erősek és lesújtók, sőt még több, mint a valóság! Az öreg ur, aki a gyémántot megvette, azt mondta, hogy attól a fiatal leánytól vette, akit én védek. Igen, abban nem kételkedem, hogy ez tényleg így van, ámde tanu nem jelent meg a törvényszék előtt tanuskodni; ellenben itt van a detektívönök bizonyítványa és ez egyelőre elégséges. Azonban itt is van egy „ha”, mint az összes ugynevezett csalhatatlan bizonyítékoknál, amelyet a vádlott ellen felhoztak; hát egy öreg, gyengeelméjű ember teljesen megbízható? Akit mindjárt az eset után gyámság alá helyeztek s akit a gyűjtő szenvedélye annyira elvakított, hogy egy becsületesen és tisztességesen eltöltött élet után, — melyről mindenki meg van győződve, — mégis arra vetemedik hogy megvesz egy gyémántot, amelyről tudja hogy az lopott? Az ilyen agy tanúságtétel dönthet egy ember sorsa felett? És azonkívül — pártatlan-e az ő bizonyítéka?
(Polyt köv.)

Vertical advertisements on the right margin including 'Remze', 'Népszim', 'Kirá', 'Holla', 'Bün és', 'Fő', 'BEK', 'nemze', 'Jani', 'VE', 'Kull a', 'Gara G'.

SZÍNHÁZAK

Kedden, 1908. október 20-án

Nemzeti Színház

A bor
Népszimű 3 felvonásban
Irt: Gárdonyi Géza.

M. Kir. Operaház

Manon.
Dalmi 5 felvonásban. 6 képben.
Zenéjét szerette Massenet. Szövegét írta Meilhac és Gillo. Eor dította Várady Sándor.

Királyszínház

Hollandi lány.
Nagy operett 2 felvonásban. Szövegét írta Paul Rubens és Austen Hurgon. Zenéjét szerette Paul Rubens. Fordította Brödy Miksa.

Magyar színház

A szerencse fia.
Komédia 4 felvonásban. Irt: Dregely Gábor.

Vígyszínház

Virraszt a szerelem.
Vígjáték 4 felvonásban. Irt: Flors és Csillag. Fordította Adorján A. De Juvigny márkino Haraszthy H.

Apollo - Projektográf

Automobilon Párisból New-Yorkig. - Gordon Bennet legújóverseny. - Nevelőkuplé (énekli Hans Fredy). - Buzgó politikusok. - Epizód a porosz-francia háborúból. - Esszéújszeiki ülés.

Ügria színház

Bűn és bűnhődés
Kezdeté fél 8 órakor.

BUDAPESTI CABARET

Minden este pont 9 1/4 órakor a nagyszerű, elsőrendű októberi műsor:
3 kis bohózat, 4 színpadi tréfa, 27 nemzetközi cabaret-szám.

STEINHARDT MULATÓ

Kezdeté 8 órakor. Ma és mindennap: eredeti újdonságok
DAKTILOSKOPIA bohóság, 1 felv. Irt: Lucidán
Tisztességes lakók 16v. életkép, 1 felv. Irt: Güngör és Tauszig
Meztelen tények Bohózat, Irt: 1 felv. Güngör és Tauszig

KOSZORU-KIÁLLITÁS

az eredeti CZIGANY JÁNOS virágnyagkereskedésében és Nagy Imre állandó virágkiállításában a Fővámterén
(a központi vásároszarnok átellenében) mint sok év óta szokás, az idén is megnyit. Kiváló modern újdonságok, tartós, szép koszoruk még az eddigiekénél is olcsóbb árak. Kérjük kedves vevőink szíves látogatását.

FOLIES CAPRICE

gagatok: LEITNER és KELETI Főrendező: ROTT SANDOR
Budapest, Révai-utca 18. sz.
Az előadás kezdete fél 9 órakor
11 órakor: Ma először! Újdonság!
FREIE LIEBE
Körköstép, irt: Satyr. Rendező: Werner Ödön.
Ezt megelőzi: Fél 10 órakor:
A műlövés.
Bohózat, irt: Tábori Emil. Rendező: Sott Sándor

SIMPLON KÁVÉHAZ

Esténként veszprémi KIS JÁNCSI
csigányzenekara hangversenyez.
Szóló családi találkozóhely!
Színházi vacsora. ✨ József-körút 3. Népszínház-utca sarok.

FRANÇOIS TRANSYLVANIA SEC
A franciaországi François & Co. cég logója és neve.

Tévedés

kikerülése végett vásároljon óvszer-különlegességet a GUMMI KIRÁLY-nál
HATSUHEK N.
Csakis: Budapest, Károly-körút 6.
ARJEGYZÉK TITOKTARTASSAL INGYEN.

Vértess-féle Sósorszesz
Minden házban szükséges.

SORSJEGYEK

Konvertált magyar jelzálog-
Évenként 6 huzás. - Főnyeremények:
1 millió, 500 000, 400 000, 300 000, 250 000, 200 000, 150 000, 100 000 korona és számos más fő- és mellényeremény.
E sorsjegyek nálunk darabonként
17 havi 8 koronás, vagy
30 " 5 " részletre
kaphatók. Már az első részlet lefizetése után - melyet postautalványon kérünk - az egyedi játékiog a vevőt illeti. A második és további részletek beküldése czéljából portómentes beíratási lapokat bocsátunk ügyeink rendezésére. Huzási jegyzékeket minden sorsolás után küldünk.

AKI

NÁLUNK vásárolt különféle sorsjegyeken eddig több mint 20 millió kor. nyertek.
NEMZETI PÉNZVÁLTÓ R.-T.
Budapest IV., Váci utca - 22 szám.

Kovács Gyula zongora-termel

Budapest, V. Ferenc-József-tér 5-6.
Gresham-palota. Telefon 110-66.
zongorák, pianók és harmóniumok legolcsóbb árban. Teljesen új hangszerek bérbeadása.
Részlet és javító-csatlány. Zongora hangoltatás eszközöltetik.
Allandó képkiallítás eredeti képekben, és művészi reprodukciókban.

Kalap Király

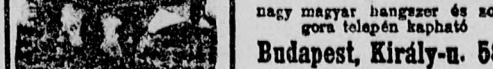
A legolcsóbb és a legújabb megérkeztek, a nagyjárda közönség figyelmét felhívjuk gyártmányu 4, 5 és 6 kor. kalapjainkra. Nálunk vásárolt kalapok ingyen vasaltatnak
Különös gondot fordítunk Bocsas pártfogásért eszedetünk műhelyünkben Hársfa-u 33. női kalapok átalakítására.
Osztermann és Stern
kalapos mester
Szigoruan szabott árak! Eskü-ut 6. (Kötőld-palota.)

Női ruha divat-kelme előadás

Oriási készletünkben 120 cz. széles őszi angol kelmet méterenként 42 krtól kezdve a legfinomabb minőségű 2-3-4 írtig árusítunk.
Rosenberg és Quitt
női divat, szőnyeg és vászon árak nagy áruház.
Budapest, VI. Király-utca 32.
Telefon 528.

Alapított 1895

Colibri!
A világ legkisebb zongorája 185 cm., csakis a magyar kir. zeneakadémia szállította!
Reményi Mihály
nagy magyar hangzer és zongora telepén kapható
Budapest, Király-u. 58.
Telefon 87-84.
A senepalota mellett.

Dus raktár a legkiválóbb mesterzongorák és pianókban a legolcsóbbtól a legfinomabbig. Kézpénzért vagy 88 hóig terjedhető részletfizetésre is. - Bégi zongorák és pianók megvételnek és becsereítésnek. Ezen lapra hivatkozva árjegyzék minden hangszerről külön-külön ingyen küldetk.

Table with exchange rates and prices for various goods, including flour, oil, and other commodities.

zül véden-
allaratban,
z idő alatt
zt mondja,
idő alatt
át egészen
ember át-
elvitatni.
és nem
. Tudva-
k nagyon
, amelyek
hogy csal-
eg el nem
ogy a bíró
dez? A fő
De nézzük
kat, ame-
rint olyan
at a vallo-
megvette,
tytól vette,
dem, hogy
jelent meg
benben iti
ez egyelő-
, ha", mim
bizonyíté-
oztak; hát
n megbiz-
ámság alá
e annyira
tisztessé-
mindenk
vetemedik
ról tudja
uságtétele
onkivül -

FŐVÁROSI ORFEUM
WALDMANN IMRE Igazgató. VI., Nagymező-u. 17
TELEFON: Igazgató: 317. Jegypénztár: 93-36. Kévéház 17-97. Sajtóiroda: 81-71. Reklámszolgálat: 49-52.
Ma és minden este
IFJABB
SCHAEFFER SYLVESTER
az artlisták királyának vendéggátéka
Budapestben első ízben lép fel.
Nem létezőtendő össze más hasonló nevű művészzel.
Az előadás kezdete este 8 órakor.
Jegyelőreltel 10-1 és 8-6 óráig a nappali pénztárnál.
A tollterben reggeli 5 óráig VÓRÓS ELEK cigányzenekara hangversenyez.

BEKETOW CIRKUSZ
Ma este 9 1/4 órakor
nagy lényes előadás
teljesen új műsorral.
Folytatása a nagy nemzetközi díj és versenybirkózásnak.
DÍJ 5000 KORONA

ROYAL ORFEUM
ERZSÉBET-KÖRÚT 31. TELEFON 110-22.
Ma és minden este 8 órakor
Jansil Jankarinos Lella Selbtal Farfalla
iskariál atékok amerikai úrdíjelenet és az összes attrakciók.
discouse

VERA VIOLETTA
Eyaler Ödön és Stein Leó operette.
(Főszereplők: Mezey Honka, Nádor Lily, Szécsi Sári, Ujvári Károly, Csász Jenő és Gerő József.
A tollterti tájképtermében reggeli 5 óráig tánc attrakciók és cigányzenehangverseny.
Jegyérvétel a pénztárnál 9 óráig kezdve. (Telefon 110-22) és Bárd jegyirodában.

Hull a haja?
Hasonlítsa a GARA-féle Petroleum-hajszesz-t.
Egy eredeti üveg ára 2 korona. Főzetésűddel hely.
Gara Géza és Tsa drogéria
Bpest, VIII. József-körút 79.
Tessék árjegyzéket kérni!

Tisztviselői kölcsön

állami, megyei, városi tisztviselők, katonatisztek és nyugdíjasok

részére 20—30 évre vagy tőketörlesztés nélkül, még eddig nem létezett előnyös módozatokkal kapható a 12 év óta fennálló és kizárólagosan tisztviselői kölcsönökkel foglalkozó:

«Országos Híradó» pénzügyi vállalat útján.

Budapest, VIII. kerület, Erzsébet-körút 20, szám.

Felvilágosítás díjtalan. Jutalék csak a pénzvétel után fizetendő. Előleget nem fogadunk el.

Gyász-
uri ruhák 24 óra alatt mérték szerint készítenek. Egy sacco öltöny 25 és 30 forint. Kifogástalan munka, szakszerű kivitel. **Amerikan House** Szervita-tér 8.

Acetylen világítás
50% gázmeztakarítás érhető el.
ha **Kelemen Alfréd és Társa** acetylenvilágítás berendezés vállalatnál Budapest, VIII., Köztemető-ut 12.
„Carbid a vízben“
rendszerű világítási telepet rendel meg! E fényes világításnál egy 32 gyertyafényű láng óránként maximum 2 1/2 fillérbe kerül. — Jutányos árak és kedvező fizetési feltételek! Árjegyzékkel és költségvetéssel díjmentesen szolgálunk.

AGYTOLL GÖZTISZTÍTÁS.
Szab. módszer szerint előkészített hygienikus „ágytolak“
MARABU-hoz TELEFON 71-25.
Bpest Károly-körút 9. A háztól való el- és visszahozatásért még aznap díjtalanul eszközöztetik.

OLCSÓ DRÓTKERÍTÉS

Horganyozott, többször csavart drótkerítés □-méterje 30 méterrel feljebb. 5962
WITTMANN JÁNOS
drótkerítés- és menyezétnád-szövőgyár
BUDAPEST, V., VÁCI ÚT 6. (Frankl vasúdvár.)
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

BIZTOS
gyógyulást keresőknek
nem betegségben szenvednek.
DR. GARAI ANTAL
v. orv. és kiz. orv. tanár főorvos országos hírv. és a legelső, 33 éve fennálló rendelő intézetét
Budapest, VI. ker., **Andrássy-ut 24. sz.**
Kendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idült húgyúti és hólyag bajok vizsgálata villamos húgyvételkor segítendő.
Vidéktelek javaslata kimérő válságtól és orvosi tanácsot nyújt. Gyógyászati gondoskodva lesz. Tükrözés biztosítva.
Nőknek külön váróterem.

Ezen specialista legjobban ajánlható szerfelett gazda tapasztalat alapján, melyeket a kórház húgyszervi és bajakóros osztályán való működése alatt számos éven át szerzett.
Dr. FABINYI
specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos
gyorsan és alaposan gyógyít bármely régi és makacs
nemi betegséget
(húgyösszfolyást ebeket, syphilit stb.)
Impotentiát (férfiui gyengeség mégidősebbeknél is meglepő eredményekkel, a rendszer foglalkozás megzavarása nélkül.)
Biztos siker folytán a honorarium utólag is fizethető. Levelekre díjtalanul válasz. Kívánatra gyógyszernek.
Rendelés: d. e. 9-3-ig és este 6-8-ig.
Budapesten, **Rákóczi-ut 8/A. szám.**
(A Pannónia szállóval szemben.)
Árjáró ház. — Bejárat a lépcsőnél. — KÖRÖN várószobák.

A tudós kemény diója
Statiztika! — Van-e a világon még egy tudomány-ág, amely népszerűtlenség tekintetében vetekednék a statisztikával? Bizonyára nincsen. Az olvasóközönség óriási többsége mostoha mellőzéssel sújtja a háttorzongást kap, ha koronként az újságokban egy-egy statisztikai kimutatás szám-labirintusára téved a tekintete és tüstént az újság nyájasabb mezejére menekül.
Csak nagyon kevesek állapotnak meg érdeklődéssel az ilyen közlemények mellett, de ezek aztán kedvteléssel tartanak szemlét a komor számok serege fölött, amely az élet egyik-másik viszonylatába a számjegyek legegyszerűbb magyarázatával világít bele. Azt minden művelt ember tudja, hogy a statisztika az összes reális tudományok tudománya. A statisztika számjegyei a való tények, tapasztalatok szemléltető képletei, melyekből a legérdekesebb és legtanulságosabb következtetések vezethetők le.
Ezuttal egy érdekes társadalmi tünetről emlékezünk meg, amely egyik jeles szociológusunknak tűnt fel és arra bírta őt, hogy e jelenség okát kifürkészsze.
Ez a tudós állandóan tanulmányozza a statisztikát s különösen a társadalmi életre vonatkozó adatok érdeklik. Vizsgálódásai során ész-

revelte, hogy az utóbbi években kötött házasságokban hónapról-hónapra emelkedett azon férfiak száma, akiket a statisztika az 50—70 éves koruak csoportjába soroz. Perczentuális számokban beszélve: egy 1905-ben 100 vőlegény között csak 6 ötven évet túlhaladt férfi akadt, 1906-ban ez az arányszám 18-ra szűkött; az 1907. év októberéig pedig nem kevesebb, mint 33%-ra nőtt az 50—70 éves vőlegények száma!
Mi sem természetesebb, mint hogy ez az óriási és rohamos változás szeget ütött a tudós fejébe és módfelett izgatta a kérdés: kicsoda ok idézhette elő? Kíváncsisága annyira fölzaklatta, hogy minden egyéb dolgát mellőzve, pusztán ezen probléma megfijtésére adta magát.
Am hamar be kellett látnia, hogy ilyen fogas feladatot még nem állított elébe a szociológia. Ő, aki a társadalmi élet hullámzását éber szemmel figyeli s egyetlen mozzanat sem suhanhat el mellette anélkül, hogy róla tudomást szerezzen, most ezt a kemény diót hiába döngette tudása és logikája hatalmas pörölyével. De a sikertelenség nem csüggesztette, sőt inkább tüzelte látát és a hetedik napon nagyot ütven az asztalra, így szólt:
— Ma estig meg kell találnom a nyitját!
És szobájába zárkozván, neki gyürkőzött a birokknak. Éles elméje összes fegyverét harc-za-

vitte. Minden oldalán támadta a problémát, amely mint egy mesebeli Leviathán, sziklaszárdán állt előtte és gúnyosan vigyorogva bosszantotta a verejtékező harcoszt.
A hosszu és meddő küzdelemben kimerült tudós végre is iszonyu fejförcstől megtámadva dőlt hátra székében.
— Nem baj! — nyöszörögte kinjában — ezen mindjárt segíték. A probléma azért is meg lesz oldva estig.
S ezzel egy kis üveget vett föl íróasztaláról s annak tartalmával jól bedörzsölte homlokát. Egy-két perc múltán úgy kiszaladt a görcs fejből, mint konczból a velő s tudósunk uj tüzrel folytatta a harcot. Fejét kezére hajtva, gondolkodásba merült. S amint úgy ült, mint ön-szobra, tekintete az előtte álló kis üvegre meredt, amelyből az imént fejt kente meg. Nézi, nézi sokáig... S egyszerre csak úgy ugrik fel, mint akit felrobbantottak és vad diadallal ordítja:
— Heuréka!... Oh én szamar! Hogy előbb ki nem találtam! Hát mi más lehetne oka az öregek szapora házasságának, mint a — Diana-sósborszesz?! Hiszen ez az a büvös fiatalító szer, amely igazolja halhatatlan Jókaink ígéjét: — Öreg ember nem vén ember!

ÉVŐESZKÖZÖK

EZÜSTBŐL és ALPACCA EZÜSTBŐL,
DISZTÁRGYAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK
A LEGELŐNYÖSEBEN

POLGÁR KÁLMÁN ÉKSZERTÉLEPÉN

BUDAPEST, VIII. Erzsébet-körút 29. sz.

VIDÉNI MEGRENDELÉSEKRE KIVÁLÓ GONDOT FORDÍTOK.
ÁRJEGYZÉK 2000 PRAJZZAL BÉRMENTVE KÜLDETIK.

Párisi világkiállítás «Grand Prix» 1900.

Kwizda-féle RESTITUTIONSFLUID

mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára K 250.

Az udvari istállóban továbbá a nagyobb katonai és polgári istállóban több mint 40 év óta használatban, nagyobb strapák előtt és után való erősítő és erőt gyűjtőre, az inak merevségénél stb. képesíti a lovat a legnagyobb munkabírásra trainingban.

A Kwizda-féle Restitutionsfluid csak akkor valódi ha a fenti védjeggyel van ellátva. — Védjegy, oltalmuk és gőngyölös törvényesou védve.

Főraktár: TÖRÖK JOZSEF gyógyszerész, Budapest, VI., Király-
uteza 12. szám és VI., Andrassy-ut 28. szám.

KÁLYHAVÉDŐK

szeneskosarak, kályhagarnitorok, kályhaernyők, theafőzők, szamovarak legolcsóbban és dus választékban kaphatók

GUTTMANN L.

Bpest, IV., Városház-u. 2.

(Kossuth Lajos-utca sarkok.)

TELEFON 16.

TELEFON 16.

Kerber Henrik

ablak, lakástisztítási, padlóbeeresztési, féregmentesítési és pormentesítési vállalat — porszívógéppel.

BUDAPEST,

VIII., Gyöngyútnak-u. 7.

Pontos kiszolgálás!!
TELEFON: 53-55.

BUTOROK

szőlő-, ebéd-, szalonbe-
rendezések, továbbá ur-
szoba, kócska berendezések
rés- és mahagon butorok,
szőnyegek és függönyök
valódi angol bórgaratúrák
eladása és vétele.

Wechsler Károlyné
VII., Király-utca 23. szám
I. emelet 262

Rozsály-utca sarkok.

KÉZIMUNKA

beszerzés előtt 1840 rajzat elő-
hozása meg-
munka arjegyekem és kártya mintá-
kat és kiválasztási súldeányt.

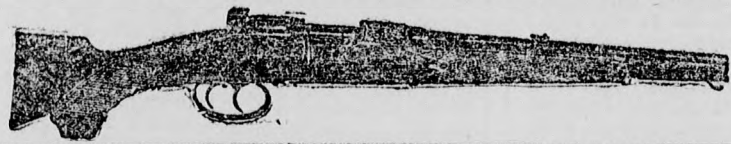
TELEFON 109-06.

Bérczi D. Sándor

női kézimunka nagygyáros
Budapest, VI., Dessewffy-utca 5. sz.

(Váci-körútsarkoknál, villamos megálló)
széjút ártúházában.

Magyarország legnagyobb kézimunka ütele.

Vadászoknak!

Kiváló szakértők által belőtt és elismert
egy és kétsövű vadászfegyvereket,
flóberteket, karabélyokat, céllövő fegy-
vereket és revolvereket csekély havi

részletfizetésre

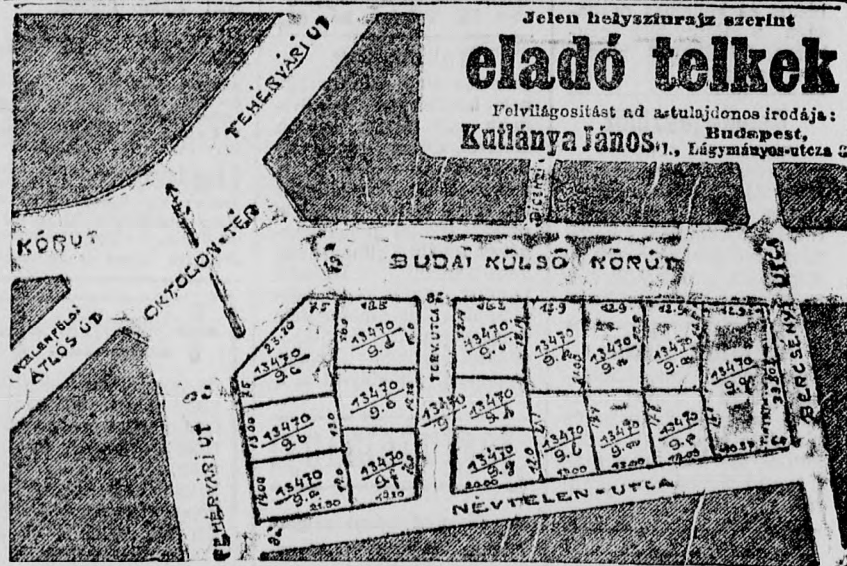
árfelemelés nélkül szállít

Aufrecht és Goldschmied

fegyveráruháza

Budapest, VII., Rákóczi-ut 26. szám.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

eladó telkek

Felvilágosítást ad a tulajdonos irodája:
Kullányi János, Budapest,
László-utca 2.

STANDARD

életbiztosító társaság Edingburgban, Angolhon

Alapítva 1825.

Magyarországi fiók

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. (Standard palota)

Évi bevétel	36,638,000 korona
Kiutalt nyereségrészek	170,000,000 "
Vagyon	290,900,000 "
Halálesetek folytán kifizetve	628,474,000 "

A »Standard« kötvényeinek nevezetesebb előnyei:

Késztelen biztonság. ● Alacsony díjak. ● Szabad világkötvények.
Kötvények érvényben tartása díjmentes elmulasztásánál ● Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. ● Megtámadhatatlanság. ● Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után.
Szabad háboru-biztosítás népfelkelők részére.

Díjtáblázatok hívánatra küldetnek.

A hirdetés rovataban minden szövegszerű beiktatása közönséges peit betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

KIS HIRDETESEK

E hirdetés rovataban minden szövegszerű beiktatása közönséges peit betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

Pénzszekrények
használtak és újak, rendkívül olcsó áron kapható a budapesti pénzszekrényraktárban, Budapest, V., Bálvány-utca 6/C. 29

Kézimunka
himzésekhez, butorhoz, függönyökhöz, lakásberendezéshez, zsinórok, rojtok, bojtok képes nagy árjegyzékét kívánatra ingyen küldi: Budapesti Paszománygyár, Nagymező-utca 46. szám. 27903

Gyümölcsfa
diszja stb. őszi árjegyzékkel ingyen szolgál, kertalakításokat elvállal Weber faiskolája Békásmegyeren. (Budapest mellett.)

Magán építőiparosiskola előkészítő, közműves és kőfaragó vizsgához biztos sikerrel. Szerény díjazás mellett elfogad tervek készítését, felülvizsgálatokat és statisztikai számításokat. Vagi József műépítész igazgató, Budapest, VII. ker., Baross-tér 17. 29110

Egyéves önkéntes lehet minden fiatal ember, aki az egyéves önkéntességre képesítő vizsgálatot leteszi Ezen vizsgára mindenki, rövidesen legjobb sikerrel elkészülhet. Felvilágosítással szolgál „Tanár” Budapest Thököly-ut 8. I. 3.

Rekedtség
biztos és kellemes orvos-sága a Réthy-féle czukorka, 60 fillérért minde-nyit kapható. 721k

Csemegeszőlőt
nagy szemű ropogós gyöngyszőlőt legnemesebb muskotályfalú keverten és finom zamatu őszi ba-rackot 5 kilónként 2 koronáért, métermázsánként 30 koronáért szállít Müller J. szőlőtelepe Kiskunhalason.

Házilag főzött
cukorédes szilvalekvárnak kilóját 1 korért, méz-édes baracklekvárnak és birsalma sajtjának 2 korért különleges megylekvárnak 3 korért Szabó Csongrádról.

Czukurédes
szilvalekvárnak kilója 80 fill., mézédes baracklekvárnak és kiftűnő birsalmasajtjának 2 kor., különleges megylekvárnak 3 kor. Gyümölcskivitel Csongrádról.

Téli elirakásra
nemesfajú csemegeszőlő kiftűnő izü táblakörte 25 kilónként bármelyik 9 kor. elsőrendű tételre elirakható különleges fajalmák török-bálint, angolbvis, szercsika stb. mázsánként 24 kor., óriási birsalmát 20 kor., postakosaranként 240 kor. Szabó, Csongrádról.

Mézédes
csemegeszőlőt téli elirakásra, czukurédes télikör-tét 25 kilónként 10 korért, tétel elálló nemes fajalmák, törökbalint, szercsika, ba-tul, stb. különleges fajok métermázsánként 24 és 28 kor., óriási birsalmát rem-kek példányok 16 korona postakosaranként 240 kor Gyümölcskivitel Csongrádról.

Pénzszekrények
és amerikai irodabuto-rok használtak és újak, rendkívül olcsó áron szállít Hirsch és Társa Budapest, VII., Szegény-ház-tér 5.

Kovácsszén,
koks, briket, antracit ju-tányosan kapható, Radnay Károlynál, Budapest. 29065

Eladó birtok
Hontmegyében 208 magyar hold szántó, 40 hold erdő és legelő, emeletes kastély, gazdasági épületekkel, őszi vetéssel együtt 126,000 koronáért eladó. Bővebb értesítést ad dr. Vámos Béla ügyvéd Ipolyságon.

Gépszét
ezimű állandó rovata van a he-tenként megjelenő „Molnárak Lapja” szaklapnak (Budapest, V., Csáky-u. 12.) és műtárvány-számok ingyen küldetnek azok-nak, akik lovalószólapon kérk. Minthogy ebben a rovataban a legjobb technikai utasításon kívül minden előfordul, szinte gépszettek, művezerkezetek, elektrotechnikai kusok-nak, motorkezelőnek, títű-nak, gépjármű munkásoknak az üzemor és azon kívül szűk-ségük van, ennél fogva valóságos elrapadással nyilatkoznak arról a rovatról azok, akik megismer-ték. A hotilap ára egész évre 8 kor. félévre 4 kor. 29387a

Gépészeket
széles időnyre ugyazintén gazdasági személyzetet, szakértelem és jószansá-gért teljes felelősséget vál-lalok a hely adó urak ré-szére teljesen költség és díjmentesen ajánl Krakauer Ármán Budapest, Nagyme-ző-u. 26. Telefon 84-87.

Szaktanárok
vezelése alatt előkészítet-nek felelősséggel, legrövi-debb idő alatt, legjobb sikerrel, díjazás csakis si-keres vizsga esetén, gyer-mekek és felnőttek (hölgyek is), kik 6 elemet végeztek, polgári iskolai magánvizs-gákra, továbbá gimnáziumi, kereskedelmi, realiskolai tanulókat, javító- vagy pótvizsgákra és mindenféle magánvizsgára. Felvilágo-sítással szolgál „Tanár” Budapest, Thököly-ut 8. I. 3 ajtószám.

Jogtudományi
és államtudományi szigor-latokra, alapvizsgákra, állam-vizsgákra előkészít biztos sikerrel

Dr. Erős Vilmos
jogi szemináriuma.
Budapest,
Wesselényi-utca 18 szám.

SENZACIÓS KÖNYV:
IRODALMI CSEMEGE!
A nemi kérdés és a társadalom.

Tartalom: I. A bevezetés II. A nő és a prostitúció az ó-korban. III. A kereszténység ideje. IV. A mai kor állapota. V. A prostitu-ció világa. VI. A jövő iránya — Fényes László, a lejes ma-gyar publicista, ezt a kérdést gyönyörű realizmussal rajzolja meg, az igazságnak teljesen meg-keleiő őszinteséggel és határozat-sal. Hogy milyen sikere volt a könyvnek, izzai bizonyossága az, mikép hihetetlen gyorsan kel-t el az első kiadás 40,000 pél-dánya. Ez már a hatodik kiadás. A 114 strűny nyomott oldal-as könyv ára bérmentes küldéssel csak 90 fillér. Bélyegben is be-küldhető. Kapható a „Molnárak Lapja” könyvnyomdájában Budapest, V., Csáky-utca 42.

Jogi,
politikai szigorlatokra, alap- és államvizsgákra továbbá ügyvédi vizs-gákra, ugyazintén ál-lamsszámvetései állam-vizsgára teljes sikerrel gyorsan, olcsón elő-készít: Dr. Kállay Zoltán jogi szemináriuma Spest IV. Magyar-utca 3. III. em. 6. (ezelőtt VI., Rózsa-u. 44.) Ne-téveszve össze más hirdetéssel

Pótvizsgákra.
Polgári, gimnáziumi, kereskedelmi, real, ma-gánvizsgákra, gimnázium különbözetre és érettségire előkészít (hölgyeket is). Kerekes Ignác, Budapest, VII., Garay-utca 5. II. 12/a. Válaszbélyegyet kérek. 7808

Saját gyártmányú vas-és rézbutorok
Rézagy — — — 46.— fűt
Vasagy matracszal 8.50
Gyermekagy — — — 11.50
Sodronyagy-betét 3.50
Vas- és rézbutorok gyári árban. 28046
WEISZ LIPOT
Király-utca 09. szám.
TELEFON 67-01.

Elsőrendű
THE ROYAL
beszélőgépeket
a legjobb mo-dellokat szigorúan az eredeti gyári árakon
30% árle-szállítással
szállítunk havi 8-10 K. rész-letfizetésre is, vidékre is bárhová.
Láng Jakab és fia gramofon-nagykereskedő Budapest, József-körút 41. Fiókteleink: VIII., Baross-tér 4. és Budán, II., Margit-körút 6. sz. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Soványásán.
Az egyedüli eredménytől kísért háziaszer a dr. Wil-liam Hartley tanár ame-rikai erőtáp-pora. Sová-nyak tartós, szép telt testidomokat nyernek. — Hölgyek remek keblét. Hat hét alatt 20 kiló gyarapodásért jótállást. Vérszegénység, gyenge-ség, idegesség ellen és gyo-morbetegségeknélkülöz-hetetlen tápszert. Kötün-tetve: Chicago, Berlin, London, Hamburgban. Köszönő levelek minden országból. — Dobozon-ként 1 fűt 10 kr. Hasz-nálati utasítással. Főrak-tár: Balázs Mór E. Budapest, VII. István-ut 11. II. emelet 1.

Modern
urasági butorok
alkalmi vétele és eladása
háló, ebédlő, szalon-ariszoba és irodai teljes berendezések. Dus raktár szőnyegek, függönyök, terítők, csillárok, vas-és réz-butorokban.
GROSZ SÁNDOR és társa
Budapest, Liszt Ferenc-tér 8. sz. ezelőtt Gyár-utca
Telefon 14-09.

Magánnyomozó
tőrv. bejegyzett cég el-vállal bírsalmi, házassági, örökségi és egyéb kényes ügyekben tesendő kutató-sokat, személyek, laká-sok üzletek feltűnése nél-kül megfigyelést s el-tűnt egyének és névtel-en levelek íróinak kil-nyomozását, bel és kül-földön. Barna Libor Já-nos, Budapest, Rákóczi-ut 6. I. 15. Telefon 103-52. 28587

Zalogcédulákat
veszek. Elzálogosított, briliánsokat, gyöngyö-keket, aranyat, ezüstöt és ékszereket 100,000 kor. költségmentesen kivál-tok és teljes értéket ki-fizetem.

Singer Jahab
ékszerkereskedő
BUDAPEST,
Király-utca 91. szám.
Izabella-utcasarkán

Vadászfegyver
gyűjtemény, részben örök-ségből származó egyenként is pótom áron eladó. Közöt-tük Toplever-kulcsu Lan-caster 20 forint, Előrefekvő lakatszerkezettű, modern Hammerles 35 forint. Grener-zárú, Bücksflinte 40 forint. Schnelleres Mannlicher 28 fűt. Ejecto-ros Hammerles Drilling, valódi Krupp acélcsővek-kel 65 fűt. Winchester 35 fűt. Néhány jobb revolver, mint Brauning Weidogghamer-les, ugyanitt 08r Zetec, Voigtländer és más finom fényképezőgép, egy porzsa-szönyeg és egy motorker-ékpár nagyon olcsón azon-nal eladó. IV/E. Egyetem-tér 5. szám. Radónál. 49082

Parlament
gyorsírók által vezetett ma-gyar, német gyorsíró-iskola. Díjtalan gépirás-oktatás, magyar, német fogalmazás, Kereskedelmi akadémiaita-nárok által oktatott szak-tantárgyak. Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület hivatalos tanfolyama. Ala-pította Markovits Ivan 1863-ban. Biztos állásbizvetítés. Nyitva szeptember 1-vel július 1-ig. Tájékoztatót küld a Gabelsberger szak-iskola. (Csak Liszt Ferenc-tér 10. sz. előbb Gyár-utca 4) Czinre vizgáz-zunk! Az egyesület ezen kizárólagos szakiskolája írógépczégektől s más hir-tetésünket utánzó njabb tanfolyamoktól független. Telefon 64-68. Beírások egész napon át. 28944

A legelőnyösebb részletfizetésre
zongorát,
pianinót,
czimbalmot,
hegedűt
készpénzbeni áron a leg-ujabb rendszerű
bankhitel
úttán kizárólag csak
Reményi vagy magyar bank-szeríelepön.
Prospektus és Árjegyzék in-gyzen.
Budapest, Király-utca 58. szám.

Stenográfia
Rákóczi-ut 60. Magyar, német gyorsírás oktatás in-gyenes gépirás tanítás az összes rendszerű írógépe-ken. A »Stenográfia« Or-szágos Gabelsberger gyors-író és gépiró iskolában ha-tvonta új magyar, német gyorsírás, gépirás, keres-kezelmi és sokszorosítási tanfolyamok nyílnak. Leve-lező és vitairási tanfolya-mok. Okleveles gyorsíró és kereskedelmi iskolai rendszer tanárok. Az intézet sokszorosító és másoló iro-dája elvállal mindennemű írás és diszjunkció elké-sztését és sokszorosítását. A »Kalligrafia« széprási osztályában fényesen be-vált gyakorlati módszer következtében minden esot-ben sikeres szepirasokta-lás. Merséket tanít. Be-írások naponta kizárólag Rákóczy-ut 60. I. em. Nem tévesztendő össze hasonló hangzású iskolákkal. Kér-len tájékoztatót.

Butor
rézletré is
mágyan teszállítottárban kapható a
Butor-Udvarban
Budapest, VI., Eötvös-u. 17.
(Andrássy-ut sarkán.)
Arjegyzék ingyen.

Zalogcédulákat
veszek. Elzálogosított briliánsokat, gyöngyö-keket, aranyat, ezüstöt és ékszereket 100,000 kor. költségmentesen kivál-tok és teljes értéket ki-fizetem.
SCHILLER IZIDOR
ékszerkereskedő
BUDAPEST,
Sip utca 8. sz.

ELEKTRO-MOTOROK
minden nagyságban, ál-landó vagy raktár
Laub Lipót,
BUDAPEST,
Liszt Ferenc-tér 17. sz.

A cím-tessék legyen.
VALÓ.
di francia külön-gességek (óvszer-csakis)
P. BERGUERAPILLO
legfrissebb pártai gyártástól legelőnyö-söbbsen beszereshetők
Polgár Sándornál
Budapest, VI. ker., Erzsébet-körút 50.
Részletes képes ár-jegyzék ingyen és bérmentve.

MEGHODITOTTUK A VILAGOT!
Tizenöt darab amerikai íróasztal, minden színben és nagyságban olcsón eladó. Varga Mihály és Tsa Koronaherceg-u. 2. butorizlet.

30 forint.
Varrógépek
egy új valódi család Singer varró-gép zárszerkezé-nyel 5 óvi főtűllye-sal osatlis
SINGER A.
műgépészeti Budapest, főú-let Akácia-utca 55. Minden-nemű varrógépek javítását legújantnyosabb árban elvállal-olom. Árjegyzék ingyen.

INGYEN.
GUMMI
és különféle óvszer-árjegyzék-eket titoktartás mellett ingyen és bérmentve küldjük.

NAKIRA
törvényesen védett fűt GUMMI-különlegesség tuozatja 12.— kor., 8 tu-zatból 20% engedmény.
Uterus - Spray
legújabb higienikus nőszert 14 kor.
GUMMI - HALHOLYAG
2, 4, 6, 8, 10, 12 kor. tuozatja.
Mintagyűjtemény 12 darab 4 K. Pess velus 3-8 K-ig. Irigátor 3 kor. és feljebb. Bideo vasállványou 3 kor.

Magyar Orvosi
Múszertár
Bpost, VII., Rákóczi-ut 32.
(a Rókus-kórházzal szemben).
Pontos címre és a vörö-s keresztre ügyeljenek.

INGYEN
DRÁGABB, MINT NÁLUNK RENDELT FÉNYKÉP
NAGYTASOK
ADUNK EGY ÉLETNAGYSÁG KÉPET 5 KORONÁÉRT DISZES PASZPARTUVAL 55-63 C.M. NAGYSÁGBAN CSOMAGOLVA SZINES
OLAJKEP
ARA 10 KORONA. HÉPVISZLŐH MINDENÜTT FELVÉTELEK.
SYAVATOSSAG
MINDEN IRÁNYBAN FÉNYKÉPHAGYÍTÓ és RAFAEL FÉNYKÉPÉRTŐ MŰTÁRSZEM BUDAPEST, VI. RÖTTENKILLET-UTCA 46. KÜTÜNTÉTVÉ AZ 1908. ÉVI PÁRTAI MEZETKÖZI KIALLITÁSON DISZKALEVÉL. KERESZTTEL és ARANY-ÉREMMEL.